

Kiadóhivatal:

Budapest, IV. Váci-utca
1. sz. Aigner Lajos
könyvkereskedése.

Előfizetési díj:

Negyedévre . . . 2 frt.
Félévre . . . 4 frt.
Egész évre . . . 8 frt.

Egyes szám 20 kr.

Hirdetések díja: két ha-
sabos peticiorért 25 kr.

HERKULES

TESTGYAKORLATI KÖZLÖNY

SZERKESZTIK

PORZSOLT JENŐ PORZSOLT KÁLMÁNKIADJA: **AIGNER LAJOS.****Szerkesztőség:**

Budapest, IV. kerület,
Belváros, Borz-utca
9. szám II. em.

Kéziratokat vissza nem
küldünk.

Bérmertetlen leveleket
nem fogadunk el.

AZ »ACHILLES« VELOCIPÉD- ÉS CSÓNÁK-EGYLET, AZ »ARADI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BALATON-EGYLET«, A »BEREGSZÁSZI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BUDAPESTI KERÉKPÁR-EGYLET«, A »BUDAPESTI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BUDAPESTI TORNA-EGYLET«, A »BUDAPESTI VASPARIPA-EGYLET ELŐRE«, A »DEBRECZENI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »DEBRECZENI TORNA-EGYLET«, »ELSŐ MAGYAR VÍVÓ-EGYLET«, AZ »ÉRSEKÚJVÁRI VÍVÓ- ÉS TORNA-EGYESÜLET«, A »FERTŐI CSÓNÁKÁZÓ-TÁRSASÁG«, A »GYŐRI CSÓNÁKÁZÓ-EGYESÜLET«, A »KASSAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »KOLOZSVÁRI ATHLETIKAI CLUB«, A »KOLOZSVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, »FŐVÁROSI VÍVÓ-CLUB«, A »KÖRMENDI ATHLETIKAI CLUB«, A »KUNSZENTMÁRTONI CSÓNÁKÁZÓ-KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »MAGYAR-ÓVÁRI TORNA- ÉS VÍVÓ-EGYLET«, A »MAGYAR VELOCIPÉD-CLUB«, A »MAROS-VÁSÁRHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »LÉVAI TORNA- ÉS VÍVÓ-EGYLET«, A »MAROS-VÁSÁRHELYI TORNA-EGYLET«, A »NAGY-BÁNYAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NAGY-ENYEDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NAGY-KANIZSAI TORNA-EGYLET«, A »NAGY-KÁLLÓI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NEMZETI HAJÓS-EGYLET«, A »NEPTUN BUDAPESTI EVEZŐS-EGYLET«, AZ »Ó-BUDAI TORNA-EGYLET«, A »PANNONIA CSÓNÁK-EGYLET«, A »PÉCSI ATHLETIKAI CLUB«, A »POZSONYI HAJÓS-EGYLET«, A »POZSONYI TORNA-EGYLET«, A »PRIVIGYEI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »RIMASZOMBATI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SÁTORALJA-ÚJHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SÁLGÓ-TARJÁNI VASPARIPA-SZÖVETKEZET«, A »SELMECZI AKADÉMIAI ATHLETA-CLUB«, A »SOPRONI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZABADKAI TORNA-EGYLET«, A »SZARVASI KORCSOLYÁZÓ-KÖR«, A »SZEGEDI CSÓNÁKÁZÓ-EGYLET«, A »SZEGEDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZEGEDI TORNA-EGYLET«, A »SZÉKELY-UDVARHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZÉKESFEHÉRVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A TEMESVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET S AZ »ÚJVIDÉKI KERÉKPÁR- (BICYCLE-) EGYESÜLET«.

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister ő nagyméltósága 47,020. számú rendeletével ajánlja e lapot Magyarország összes tanintézetének.

Szerkesztőségünk a következő hivatalos irat-
tot kapta:

A „Herkules“ testgyakorlati közlöny tek. szer-
kesztőségének Budapestén.

Van szerencsém értesíteni, miszerint a „Pécsi
Athletikai Club“ a „Herkules“ című sport-
lapot hivatalos közlönyévé választotta.

Kiváló tisztelettel DR. EGRY BÉLA,
titkár.

A velocipéd a katonaságnál.

Újabban ismét két jelentékeny lépéssel megelőzött minket a külföld, mely ismét azt bizonyítja, hogy a sport életrevalóságát jobban tudják a külföldiek kihasználni mint mi. Ugyanis mint a „Progrès Militaire“-ben olvasuk, legutóbb Franciaországban St. Mars tábornok elnöke alatt összegyűlt egy — tisztek és mérnökökből álló — bizottság, melynek az volt feladata, hogy kiválaszson egy a hadi szolgálatoknak és az ország földrajzi viszonyainak megfelelő velocipédet. Az értekezlet megfontolásainak eredményeképpen kimondotta a tricycle végleges elfogadását, melyhez a francziák kezdetől fogva több bizalmat tanúsítottak, mint a bicyclehez. A főérv különben az a próbautazás volt, melyet egy katonatricyclista 6 nap alatt tett, hátrahagyván 250 ang. mföldet a nélkül, hogy gépe nagyobb javításokra szorult volna.

A másik állam, mely megelőzött minket, Olaszország. A mint t. i. a „Revue militaire de l' Etranger“

írja, az olasz hadügyminister Ricotti tábornok elhatározta, hogy minden ezredhez 2—3 velocipéd is adassék. A milánói utász- (genie) igazgatónak meghagyatott egy az országban leginkább érvényesíthető gépet kiválasztani. A háromkerekű gépek már eleve ki voltak zárva ezen választásokból, mert csakis széles és jó karban tartott országutakon használhatók. A választás tehát csak oly bicyclek közt lesz eszközözendő, melyek 0.8 m. nem magasabbak s melyeknél a nyereg kisebb határokon belül emelhető. Egy ily gép ára 350 frankra engedélyeztetett.

Látjuk tehát, hogy mindkét állam katonai közegei óvatosan a talajviszonyokhoz alkalmazkodnak a gép választásánál. De ha egybevetjük a két állam elhatározását, úgy ki kell mondanunk, hogy a francziák választása nagyon rossz! Mert ha már az olaszok sem merik saját államukban a tricyclelet elfogadni, mit csinálnak a francziák, ha rossz utakon kell a küldöncszolgálatot teljesíteni a velocipédezőknek.

Ha monarchiánk útviszonyait nézzük, úgy arra jövünk, hogy nálunk is csak az úgynevezett „biztonsági gépek“ (jobban mondva kétkerekű láncgépek) volnának érvényesíthetők. De melyik faj? A Kangaroo forgatóúja határozottan nagyon közel áll a földhöz és így kövecses talajon vagy kemény sárvágányos utakon kidobja lovasát. A „Rover“ gépeknél a hátsó kerék hajtatik és az első tehermentesített! De épen ez a hibája; mert ezen gépek kormányzása amúgy is nehezebb már a közönségeseknél, mert a hajtó erő impulzusa hátulról jön. (Csak gondoljunk közönséges kocsira, melyet rúdjánál

fogva tolunk; mily nehéz betartani az egyenes irányt!) Ha azonban tekintetbe vesszük, hogy az ilyen postás-katona holmi táskát iratokkal és ruháját, esetleg revolverét is előre rakja a kormányrúdra és illetően megterheli a teste súlyától tehermentesített első kereket, be fogjuk látni, hogy ezen megterhelés megkönnyíti a kormányzást, mert a talajnak kisebb egyenetlenségei nem lesznek képesek elfordítani a kormánykereket kívánt irányától, a mint ezt most egy kis kavics tényleg megteszi. És meglesz azonkívül azon előnyünk is, hogy bármely állam utain járhatunk; pedig „néha“ ez is jó lehet.

SCHWANDA GUSZTÁV.

Iskolai zászlóaljak.

Ardényi Dezső előadása a pozsonyi „Toldy-Kör“-ben.

Magyar tisztet és katonai nevelést iskolai zászlóaljak által. Ez a program!

A kérdés első sorban politikainak, másodsorban paedagogiaiak látszik; lényegében azonban nemzeti létünk biztonságához alapvető kérdés az.

Az iskolai zászlóaljaknak két feladata van: **tisztképzés és legénységképzés.**

Magyar tiszti Akademiára Magyarországnak először nincsen pénze; másodszor nincsen szüksége.

A közönséges értelemben vett tisztképzésre főiskoláink és kitűnően szervezett egyetemünk önként kínálják az eszközöket. És csakugyan, a mikor a népiszkolai zászlóaljból középiskolai zászlóaljba átvett fiatal ember élte 16—20-ik évében a felső tanintézet első osztályába, s ezzel a felsőbb iskolai zászlóaljba lép, az általános műveltségnek kétséget kizárólag magasabb fokán áll, mint az ez idő szerint elsőrendű katonatisztnevelő intézetekbe alsóbb fokú katonai intézetből belépő tanoncok állnak, katonai szakműveltségük pedig az iskolai zászlóaljakban legalább 12 évig volt előkészületük folytán, bizonyára legalább megközelítően egyenrangú lesz.

A felsőbb iskolai zászlóaljakba sorozott, katonai szolgálatra alkalmas fiataliságnak a felsőbb tanintézetekhez beosztott katonai szaktanárok rendes, köteles tárgyként fogják előadni a felsőbb hadtudományt, és ugyanők heti két félnapon át rendes katonai csapatok vezényeltére fogják tanítani.

Ily módon Magyarhon ép-kéz-láb magyar népegyetemnek bármely pillanatban élére állítható oly tisztanyagot ad, a minőt semmiféle módon, semmiféle áldozattal másként elő állítani nem lehet!

A középiskolából kilépve polgári foglalkozásba lépett közép műveltségű elemek és különösen a néptanítót képző intézetekben e célra kellőleg előkészített néptanítókból kellő számú tiszthelyettes és kitűnő altiszti kar áll rendelkezésre, a kiknek az időszaki fegyvergyakorlatokon való megjelenése az állandó seregben való szolgálatot szintén mellőzhetővé teszi.

A népek, a harcos tömegnek kiképzése már különleges intézkedéseket igényel.

A nép fia, a népiszkolai zászlóaljból 6 éves korától 12 éves koráig nyer alapvető oktatást elméleti képzés nélkül, pusztán gyakorlati szempontokból, menetelés, tornászat, rendhez, fegyelemhez szoktatás, és a honvédelmi kötelezettségnek megkedveltetése által.

A népiszkolából kikerült 12 éves gyermek 13—16

éves koráig az ismétlő iskolai zászlóaljakba kerül, a hol elméletileg is meglesz magyarázva neki azon szükséges kevés, de elengedhetlen tudni való, a mit a jelen modern harcászati rendszerben a közlegénynek is tudnia kell.

Az ismétlő iskolából kikerült 16 éves fiatal ember már most két hetenként, vasárnap délutánonként, a tömegmozgásban és főképp a céllovészetben fog gyakoroltatni az e célból szervezett nyugdíjas mozgó lövész altisztek által.

Mikor aztán ez a fiatal ember a hadsereg tényleges állományába besoroztatik, már ekkor is lesz olyan katona, mint a mai három évet szolgált obsitos; s így neki már csak arra van szüksége, hogy 5—6 héten át nagy tömegekben való mozgáshoz szoktattassék, s így csak azért fog szolgálni egy évig, hogy a közös sereg magyar részének hadbefogadó keretei minden pillanatban készen álljanak.

Az iskolai zászlóaljak intézményének nemzetgazdasági hatása azon különbségben jelentkezik, mely a mai és az akkori hadsereg főtartásának költségei közt fenáll.

A hadsereget manapság a java munkaerejétől megfosztott népelem tartja ki; az iskolai zászlóaljakban nevelt haderő önmagát fogja kitartani.

Manapság a legjobb népelem katona; akkor a legrosszabb lesz az.

Manapság a 20—25 éves fiataliságnak legjava tartatja ki magát, szülői, testvérei által, a kiknek őket fölnevelniök kellett, és kívülök másokat még folytonosságban nevelnek szüntelenül. Az iskolai zászlóalj rendszerénél azonban a katonai szolgálat egész súlyával a gyermekkorra nehezül, a mikor az alapképzés első 10 évének nemzetgazdasági abszolút értéke nincsen. A suhanczkorban, úgy később a férfi korban pedig úgyszólván csak az ünnepi pihenőnek egyes délutánjait szenteli korcsma, tivornya helyett a nemzeti védelem biztonságának.

Igy tulajdonképen csak a fegyverben töltendő egy év, és a 2—3 hosszabb 3—4 hetes gyakorlat munkaértéke veendő figyelembe.

Igen ám, de az egész hadrendszer újjászerveztetvén, a katona nem lesz a nemzet kenyérpusztítója, hanem egyszersmind kenyérszerzőjévé lesz!

A tengerész-folyami iskolai zászlóaljból suhanczczá növekedett gyermek 16 éves korában kenyerét már maga keresi meg, s hadkötelezettségi évének tartamán a nagyvizeken teendő szolgálataival a hosszú úti szolgálatokra is előkészül, s így 21-ik évét betöltve, mint vízműszaki dolgos a polgári életben elsőrendű alkalmazásra talál. S ezért, állami segedelemmel történt illetén kiművelődéseért, tíz éven át keresménye aránylagos adóval rovatik meg a taneszközökre és a hadihajókon való hosszabb idejű állandó szolgálatra felvett állandó tengerészet céljaira.

A lovas iskolai zászlóaljak első sorban a ménesebirtokokon, 16 évet betöltött önkéntes jelentkezőkből szerveztetnek, s 4 éven át a lótenyésztés és nevelés, továbbá a lóidomítás mesterségében fognak kitaníttatni, s eltűnik 20-ik évtől 23-ik évéig a magyar huszárság altiszti anyagát képezendik, s mint ilyenek katonai szolgálatuk negyedik évének betöltésével 200 frt szolgálati jutalomban részesülnek, s ha tovább is szolgálatban maradnak, javukra évi 100 frtnyi külön jutalom van nyitva.

A lovassághoz osztvák be másodsorban a lelenczek, a kik 20 éves koruktól kezdve 10 évi állandó szolgálatra ide (vagy a tüzérséghez és tengerészethez) soroztatnak be, s szolgálati idejük leteltével önfenntartásuk eszközéül egy összegben 800 frt állami segélyt kapnak.

Harmadszor: a katonai célokra rendelt, de újab-

ban tanügyi művelődésre fordított úgynevezett szász nemzeti és határőrvidéki vagyon területén szervezendő lovas iskolai zászlóaljok növendékeiből képzett lovas állomány.

Negyedszer: önkéntesek, a kik teljesített egy évi szolgálataik után évenként évi 100 frt külön jutalom mellett legalább két évi szolgálat-hosszabbításra jelentkeznek.

Ötödször: nem nyereségvágyból elkövetett vétség, avagy testi éplét elleni erőszak miatt egy évnél hosszabb lovassági szolgálatra marasztalt fiatal egyének.

Végül hatodszor: az esetleg már így is csonka létszám a gyalogsági iskolai zászlóaljból való ide sorozott 20 éves fiatalok által fog kiegészítettetni.

A műszaki iskolai zászlóaljak maguk beszélnek magukért, s a folyam-tengerészeti csoporttal egyenlő elbánás alá esnek.

A tűzérzési zászlóaljak szervezése főképp nagy ipari telepeken lesz eszközendő, s a majdani hosszabb szolgálatra való jelentkezés a szükséghez képest fog javadalmaztatni.

A gyalogsági iskolai zászlóaljból kikerült katona, az iskolai zászlóaljakban már alapvető készségeket nyervén, főképp az újabb harcászathoz mind jelentősebbé fejlődő árkászathoz oktattatik, s e célból közmunkákat, nevezetesen út- és vasútépítéseket, partvédelmi és szabályozási munkákat teljesít.

Végül az iparos elem ipari foglalkozást kap, és pedig nagyobb városokban kellő előoktatással.

Nyilvánvaló, hogy a hadsereg még így is igen jelentékeny összeget fog fölemészteni.

De az iskolai zászlóalj rendszer által legalább tíz milliónyi évi kiadást takarítunk meg; másodszor körülbelül 60,000 főnyi kenyérpusztító erőteljes férfiúnak tetteit és munkáját nyeri meg a nemzetgazdaság, a mi ismét újra legalacsonyabb számítás szerint is többet ér tíz milliónál.

Szigorúan tanügyi szempontból fogva föl a kérdést: az iskolai zászlóaljak intézményének tanügyi haszna nincs; sőt általános művelődési szempontból egészben véve káros, s csak részben, a műszaki tengerészeti s egyéb szakműveltséget alkotó csapattesteknél előnyös az!

De kérdem: vajjon hasznos dolog-e a háború?

Bizony nem hasznosabb, nem kellemesebb, mint az iskolai zászlóaljból való felsorakozás!

A honvédelem egy szükséges rossz; az iskolai zászlóalj pedig a legcsekélyebb áldozatba kerülő előkészület hozzá!

Ez minden nemzetre nézve áll.

Ezt megkísérettette a francia nemzet is. Ám nem ért célhoz. Nem ért vele célzott először azért, mert az intézményt nem fektette általános alapokra; mert csak néhány előkelőbb társadalmi osztály terhére, és csak egyes középiskolában hozta be, tehát a dolgot francia türelmetlenséggel kellő közepén, s épen ottan kezdte, a hol az intézmény hátránya legnagyobb.

A francziák bele is untak csakhamar. A mi egészen természetes. De kezdték volna csak a dolgot az elején, az elemi iskolákban. Akkor az elemi iskolákból középiskolába került fiatalság és különösen a tanári kar nem tekintendette volna a dolgot egyszerű katonásdi játéknak, és mikor a törvényhozás szigorúbbra fogta az intézményt, a zsenge fiatalságot nem hajszolta volna meg úgy és nem vonta volna el annyira az általános tudományozakotól, a hogyan megcselekedte! Mert a népiskolában alaposan előkészített középiskolai növendék már bele van nevelve abba, hogy az, a mit művel, hazafiúi komoly kötelesség.

Es ezt a komoly kötelességet szívesen teljesíti:

először belécsöppögtetett és fokozatosan továbbfejlesztett hazaszeretetből és hazafiúi lelkesedésből; másodszor azért, mert ha a többi pajtás felügyelet nélkül való, ruhát szagató, sokszor erkölcstelen kószálásra kedvverítő példaképpen nem áll szeméi előtt, akkor a fiatal ember teljes meggyőződéssel fogja osztani a tanító, később a tanár azon nézetét, hogy a katonai gyakorlat a legkellemesebb testedző szórakozás. És mivel a fiatal embernek ez az időhöz kötött rendszeres testmozgás jól esik és érzi ereiben a duzzadó erőt, s megérti, hogy arcának pirja, karjának acél ereje a katonai mozgástól van, az intézményt megkedveli; de mert már hozzá van szokva, nem tekinti egyedüli céljának, mert ahhoz is hozzá van szokva, hogy a mi közbe esik, az is komoly dolog ám, és azt is épen csak úgy meg kell cselekednie: a leczkét is csak épen úgy kell tudnia, mint a sorban állást és vezényszóra való fordulatokat. (Vége köv.)

A tornatanításra vonatkozó utasítások.

Az országos középiskolai tanáregyesületnek legközelebbi közgyűlése a választmány útján felhívta a kebelében alakult tanári körök figyelmét a többi közt a pozsonyi kör következő indítványára is: „A reáliskolák részére kiadott és a tornázásra vonatkozó utasítások megfelelnek-e az eddig tett tapasztalatoknak? és kívánatos-e, hogy ezen utasítások változatlanul vagy módosítva a gymnasiumokba is behozassanak?”

A szepesi tanári körnek löcsei osztályában f. évi január 9-én csekélységem a fennebbi kérdésre az osztály tagjai által is helyeselt következő szerény véleményét nyilváníttotta:

A tornázás, habár kötelező, rendes tantárgy, mégis csak 1884-ben lépett fel először a középiskolák egyik felében, a reáliskolákban tantervi beosztással s csak 1876-ban kapott hecse utasításokat az egyes gyakorlatok megtartásának módozatai, a tornaszerek kellekei s a tornahelyiségek berendezése felől.

A tanterv szerint a tanítás célja: „Rendszeres gyakorlatokkal az ifjúság testi erejének, ügyességének összhangzatos fejlesztése és egészségének fentartása.” A célhoz jutás megkönnyítése végett pedig kiadta a közoktatási miniszterium az utasításokat.

Amde minden utasítás csak behatóbb körülírása, fejtegetése a kitűzött céljának s minden utasításnak igazi életet a tanár lelkes személyisége ad. Mi, tornatanárok általában, valamint két évvel ezelőtt örömmel üdvözlöttük a tantervet, ép úgy lelkesedéssel fogadtuk a nem rég hivatalosan kiadott utasításokat is. Mindkettőből kitűnik a magas kormány azon intencziója, hogy a testet fejlesztő rendszeres testgyakorlatot hazánkban nemcsak egyöntetűvé tenni, hanem egyúttal magasabb színvonalra is hozni komolyan iparkodik.

Ezen öröndetes tény konstatálására bir bennünket épen az utasítások szorgalmas áttanulmányozása; mert azokat tanulmányozni és azoknak életet adni: kötelességünk. Át kell látnunk ugyanis, hogy a tanítással haladva, tanszakunkat folyton tudományos tanulmány tárgyává kell tennünk. „Mert csak az, a ki bővéből teheti, nyújthat valóban életrevaló, hasznos tanítást s csak annak nem fog lankadni nemes érdekeltisége, a ki maga is folyton érzi szellemi gyarapodását s e gyarapodás szükségét.” (Utasít. a gymn. tanításhoz.)

Méltán számíthatjuk 1884-et hazai tornázásunknak 1866., 1868. és 1871-iki fényes éveire. Mindazáltal be kell látnunk, hogy még igen sok a tennivalónk, hogy

még csak fejlődő állapotban vagyunk s épen azért a kérdésbe tett tapasztalatokról, középiskolai tornatanításunk mikéntjéről, annak rendszeréről és irányáról egyáltalán oly keveset szólhatunk, hogy arra megokolva hivatkoznunk nem is lehet. Igaz ugyan, hogy 800-nál több tornatanár csaknem ugyanazon tanerőktől, ugyanazon rendszer szerint nyerte kiképeztetését; de, mert sem tantervünk, sem tankönyvünk nem volt, sőt ez utóbbi még most sincs: lehetetlen volt egyöntetűvé tenni a tanítást. Eddig a hány ház, annyi szokás volt.

Mik tehát ama tapasztalatok, melyekre hivatkozhatunk? Tán a nyilvános számadásra szánt, de épen e tekintetben felette hiányosan szerkesztett értesítők, vagy tán a közönség részére a tornázás hasznosságát bizonyító tornaünnepélyek szolgáltatják azokat? Mi ezekből, nyíltan bevalljuk, együttes eljárást, rendszert, melyet a jövőben követhetnénk, nem tudunk kimutatni.

Mindezek alapján mi nem mondhatjuk sem azt, hogy az utasítások megfelelnek az eddigi tapasztalatoknak, sem az ellenkezőt.

Nem látjuk ugyan oly sötét színben hazai tornaügyünk vezetését, mint a legújabb idevágó munka „A testgyakorlati oktatás rendszere” szerzője; mert tudjuk, hogy mily roppant küzdelmekbe kerül a siker, ha csak egy lépésnyi tér megnyeréséről is van szó. Emlékezzünk csak például a „Nemzeti torna-egyesület” fejlődésére, mely egyesület kezdet óta hazánkban a tornázást üttörője s terjedésének hathatós tényezője, s mely a tanterv és az utasítások megteremtésében is „A magyarországi tornatanítók egyesületével” egyetemben oly buzgón fáradozott.

Tudjuk ugyan, hogy a Jahn-, Eiselen- és Spieszféle rendszer van keresztülve az egész elabóratumon, s hogy az osztálytornázásnak kiváló hely van juttatva benne: érezzük, hogy idegen talajból van átültetve: de elmondhatjuk, hogy a legjobbat ültettük át s hogy a speciális magyar tornázásról, melyre tán fennebbi kérdésünk gondol, leszámítva az itt-ott divó, testet és lelket eltető igazi, eredeti jó magyar játékokat, még keveset tudunk. Nem hoztak az utasítások valami új, ismeretlen tornáztatási rendszert, hanem rendszert hoztak be a tornáztatásba.

Néhány év múlva szólhatunk majd tapasztalatokról is, csak hogy előbb lelkiismeretesen tanulmányozzuk azokat az utasításokat s a tantervet, és kérjük a tanügyi kormányt, hogy adjon oly tornatermeket, melyek világossá, sok levegő és tisztaság tekintetében megfelelnek az utasítások szellemének, megfelelnek a közönséges lakóhely főkövetelményének; mert csakugyan legtöbb helyen a vidéken oly egészségtelen s olyan rossz berendezésű a tornaterem, hogy szinte örövendünk kell, ha a szülők lebeszélnek s felmentetik gyermekeiket a szűk, kis szobában való tornázástól. Kérjük a tanügyi kormányt, hogy a szabályos testképzést fokozott mértékben elősegítő s az utasításokban is szükségesekül felemlített tornaszereket, még pedig a szükségesebbeket több példányban, szerezze be minden iskolának; mert különben nem lehet szó sem osztálytornázásról, sem a felsőbb osztályú növendékek oly irányú testi fejlődéséről, melyet legkitünőbbben a szereken való gyakorlatok eszközölnek, midőn a test minden részét igénybe véve, számítást, erőfeszítést, kitartást, bátorságot kívánnak és eredményeznek. Kérjük végül a tanügyi kormányt, hogy tornatanárainknak nyugdíjképességet és korszerűbb, tisztességesebb tanári fizetést adjon; mert, mint egyik szaktársam erre nézve magát helyesen kifejezte: „ott, hol egy intézetnek egy egész emberre, szaktanárra van szüksége, nem szabad a

díjazást a legolcsóbb skála szerint megállapítani”; különben épen maga a legfontosabb ügy érdeke sínyle meg.

Ha már lesznek berendezett, egészséges tornatermek; ha lesznek tornatanáraink, kiket a mindennapi anyagi élet gondjaitól hivatásukhoz mért tisztességes díjazás, s a családjuk jövője fölötti aggodalomtól a nyugdíjképesség által biztosítva látunk: akkor hozzáfoghatunk tantervünk s akaratunk megtestesítéséhez; mert mindnyájunk közös akarata az, hogy a fejlődő magyar ifjúságnak paedagogiai elveink alapján az eddiginél alkalmasabb módot nyujtsunk a szükséges testi képzettség elsajátítására. Közös akaratunkat aztán nyilvánítsuk a tanterv s az utasítások lehető megtartásában, továbbá a tananyagnak a helyi körülmények, az ifjúság képzettsége s a felszerelés tekintetbe vételével mindjárt a tanév elején való rendszeres beosztásában s olyan feldolgozásában, mely az ifjak korának leginkább megfelel. „Mert tudjuk, hogy az országos, általános tervtől csupán az irányadó szempontok kijelölését várhatjuk, s hogy a terjedelmesebb, felvilágosító utasítások is csupán egy-egy mintát akarnak nyújtani a módszeres csoportosításra, és nem tartanak arra igényt, hogy a tanár egyéni felfogásának végkép határt szabjanak. A tanár feladata abban áll, hogy évi munkáját tisztán látva, a tananyagot akképp csoportosítsa, hogy a haladást maga az ifjú is megérezhesse”. (Utasít. a gymn. tan.) Ügyekezniünk kell tehát, hogy a tanév elején egyes új osztályok, vagy még ismeretlen erők képességeit vagy hiányait ne a tanterv szó szerinti követelésével, hanem ezzel összhangba hozva rendezzük, pótoljuk.

A tananyag módszeres beosztásánál lép fel tételünk második része, mely abban kulminál: behozhatók-e az utasítások a középiskolák másik felébe, a gymnasiumokba is?

A reáliskolai tanításra vonatkozó utasítások bevezető sorai szerint „a középiskolákról és tanáraik képesítéséről szóló 1883. évi XXX. törvényzikk, a felső iskolák tanulmányainak sokféleségére és különbözőségére való tekintettel kétféle középiskolát állapított meg”; tehát egyáltalán nem a physikai nevelésre vonatkozó tekintettel, a mint erre nincs is szükség, mert átlag egykorúak a két középiskola azonos osztályaiba járó ifjak; a különböző osztályokba járó ifjakra nézve pedig tekintettel vannak a testgyakorlati utasítások, midőn a különböző korú, különböző testi és szellemi fejlettségű növendékeknek más és más tornagyakorlatokat írnak elő. E gyakorlatokat aztán el kell sajátíttatni, valóban be kell gyakoroltatni, nem pedig csak egyszerűen átfutni, mert különben csakugyan több kárt okozunk, a helyett, hogy használnánk az ifjúság testi épségének. A testi fejlettségnek meg nem felelő gyakorlatokat még soha kísérletnek sem kell megengednünk.

Egyébiránt a reáliskolai tornatantervnek és utasításoknak a gymnasiumokba való behozatala már két irányban is közelget a végleges megoldáshoz. Ugyanis, egyfelől alkalmazni kezdték azt már jobb tanerőink minden ösztönzés nélkül a gymnasiumokban is, másfelől pedig maguk a főigazgatók, például a besztérczebányai főigazgató, úgy a módszeres értekezletek jegyzőkönyvére tett észrevételeikben, valamint hivatalos látogatásuk alkalmával ráirányították a gymnasiumi tornatanárok figyelmét ezen utasításokra s azok lehető megtartását sürgették.

Ezek alapján véleményünk határozottan az, hogy a reáliskolák számára kiadott torna-tanterv és utasítások minden változtatás vagy módosítás nélkül behozandók a gymnasiumokba is s hogy az utasítások teljesen meg-

felelnek a tantervben kitűzött célnak; továbbá, hogy úgy a tanterv, mint az utasítások jelentékeny haladást tüntetnek fel a physikai nevelésben s hogy hivatva vannak abban egy új aerát képezni; miért is mi, gymnasiumi tornatanárok, örömmel üdvözljük s feladatunknak ismerjük nálunk is minél nagyobb kedvvel és tanulmány-nyal életbe léptetni, hogy így hazai ifjúságunk a nemzetek már-már elkerülhetetlennek mutatkozó nagy tusájában, mint személyes bátorságát és önerejét ismerő, edzett honfi léphessen majd a küzdő térre.

Lőcse, 1887. január 3-án.

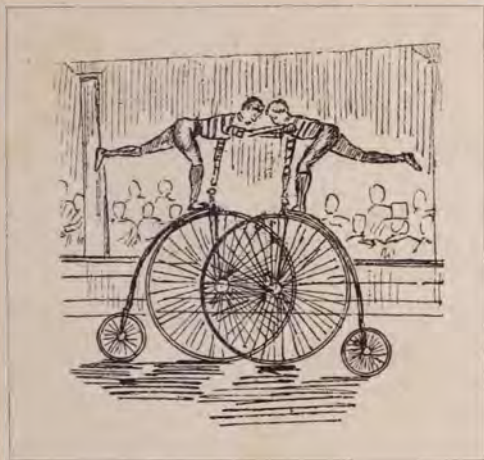
HADIK RICHÁRD.

Műgyakorlatok velocipéden.

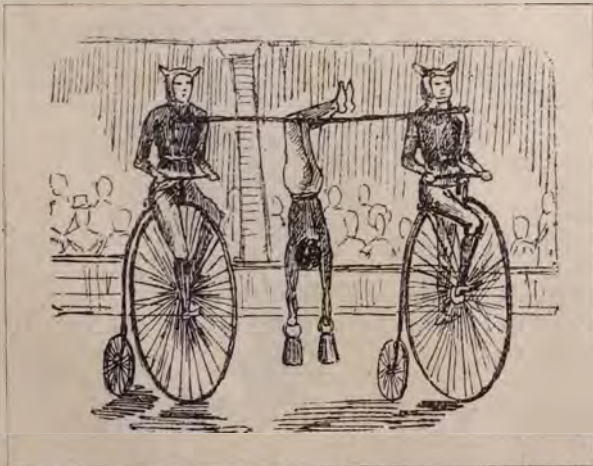
(Képekkel.)

Az általunk eddig bemutatott gyakorlatoknál még nehezebbeket tüntetnek fel mai képeink.

Az első ábrán a nyeregben állást csinálja két velocipédező, egymás vállába kapaszkodva, hogy a gépek

biztosabban állhassanak. E mutatós és nehéz gyakorlatra természetesen csak olyanok vállalkozzanak, kik a meghajtott gép nyergére először feltérdelni, azután felállni tudnak, és kik nyugvásban is tudják tartani a gépet. A mutatványnál különösen nehéz a két velocipédet oly

lassan szembehajtani, hogy a két, már a nyeregben álló velocipédező egymást le ne taszítsa.

Kevesebbé nehéz és mégis sokkal tetszetősebb mutatványt tüntet fel második képünk. A velocipédezők az ily látványosságoknál igen helyesen teszik, ha néha komikus öltözetben jelennek meg, mint e képen látható. A két velocipédező ördögcsuhát öltött magára és nyakukba rudat akasztottak, melyen térdesüngésben függ egy mindenestre erős athleta, ki kezeiben súlyt tart. Mind a velocipédezőknek, mind a függő athletának könnyű a feladata, bár nehéz és veszélyesnek látszik a gyakorlat.

A gyakorlat kezdetén többen segédkeznek a felülő és függő velocipédezőnek és lassú taszítással indítják őket útnak. Gondolható, hogy a nyakra akasztott rúdon, mint nyújtón több másféle gyakorlat is bemutatatható, mint a különféle mérlegek és függések.

E képeinket is Bockelberg Ernő jeles velocipédező rajzolta.

Észrevételek a testgyakorlat 188^{5/6}. évi középiskolai tanításához.

(Vége.)

Mit látunk ebből a kimutatásból? Hát első pillanatra is azt, hogy általánosságban a testgyakorlás fontos ügye távolról sem részesül abban a figyelemben, a mely azt — tekintve igen jelentékeny befolyását — jogosan megilletné. Míg a többi kötelezett tárgyak tanárai ugyancsak szűk marokkal osztogatják a jeles osztályzatot, addig a test fejlődésére és így a szellemi épségére oly nagy befolyást gyakorló tornaszat tanárai ugyancsak bő marokkal szórják azt. Hogy állításomat példákkal is igazoljam, hivatkozom a losonczi állami főgymnasium 92, az aradi 108 és a veszprémi kath. főgymnasium 172 jeles osztályzatú tanulóira 275, 353 és 290 létszámra vonatkoztatva azokat.

Vegyük a dolog ellenkező oldalát. A kassai róm. kath. főgymnasium 457 tanulója közül elégtelen osztályzatot csak 4, mond négy tanuló kapott; az aradi kir. főgymnasium 353 tanulója közül egy sem sújtott hasonló osztályzattal, valamint a veszprémi róm. kath. főgymnasium 290, a treneséni kir. kath. főgymnasium 256 és a kassai állami főreáliskola 226 tanulója közül sem. Míg ezekkel az ezen tekintetben kegyelmesen eljáró iskolákkal szemben feltűnő ellentétet képez a győnyösi kath. nagygynasium, melynek 274 tanulója közül 77 tanuló kapott a tornaszatból elégtelen osztályzatot. Itt is a középben van azonban az igazság, de — mint a tények meggyőzőleg bizonyítják — azt az igazságot a tornatanár urak sehogy sem találták el vagy legalább is nem akarták.

Ha az osztályozás minőségének szempontjából azt kutatjuk, hogy milyen viszony van a többi kötelező tárgyak, valamint a törvényileg ezek közé igtatott tornaszat között az említett tekintetben: úgy minden elfogultság nélkül be kell ismernünk, hogy az összehasonlítás korántsem válik a tornatanároknak előnyére, a mennyiben világosan kitűnik belőle, hogy az osztályozás megállapításánál a tornatanárok korántsem járnak a dolog fontosságát megillető tapintattal és megvárható komolysággal, mivel ellenkező esetben a megdönthetetlen tények mást bizonyítanának.

Ha tehát naponként halljuk a panaszt, a mely a tornaszat elhanyagolására, figyelembe is alig vételére irányul: ennek okát ne keressük mindjárt és mindig a

tanítató szülők ezen tárgy iránti érzéketlenségében, vagy magának a tanuló ifjúság egy részének éretlen eszéhez méltó könnyelműségében és felületes gondolkodásmódjában, hanem első sorban magukban a tornatanárookban, kik — megengedem — lelkiismeretes pontossággal elvégzik ugyan idevágó teendőiket; de — mint újból állítom — az osztályozásnál a tárgy fontosságának rovására és tekintélyének kétségtelen kisebbitésére nem fejtenek ki méltányos szigort. Ne panaszkodjanak tehát, hanem lelkiismeretesen feleljenek meg fontos feladatuknak minden tekintetben és a várt eredmény méltó örömeire bizonyára nem fog elmaradni.

A fölmentettek száma aránylag igazán csekély és e tekintetben — mint a táblázatból kitűnik — úgy az állami, mint a felekezeti iskoláknál elégséges, de még mindig fokozható szigor fejtetik ki, a mi mindnyájunknak méltó elismerését érdemli meg.

Még egyet, de ez már a dolognak inkább satirikus oldala. Az oly szép reményekre jogosító, de újabban mégis annyi, részben alaptalan támadásban részesülő 1883. évi XXX. törvényezik, a mely középiskolai oktatás ügyünket teljes egészében felöleli, a tornát is a rendes, tehát kötelező tantárgyak közé sorozta, ki akarván ezáltal is emelni annak fontosságát és jelentékenységét. És íme — hic Rhodus, hic salta — míg a magántanulók sehol sem tesznek abból a többi tantárgyakhoz hasonlóan vizsgálatot, a rendes tanulók pedig elégtelen osztályzatukkal is épen úgy boldogulnak, mintha teljesen rendben volna szénájuk, az az rossz osztályzat esetén távolról sem gondolnak a javító vizsgálatra, mivel a tornászatból nyert elégtelen osztályzatuk a tovább haladásban tudtommal ez időszerint korántsem képez komoly akadályt. És ez teljességgel nem jól van így, mivel ha a tornászatot is, tekintettel nagy fontosságára, a többi kötelező tantárgyakkal törvényileg egyenlő tekintélyűnek ismerjük el: igénytelen nézetem szerint mulhatlanul gondoskodni kellene arról is, hogy a kötelező tárgyakkal teljesen egyenlő elbírálás alá essék, illetőleg a magántanulóktól megkivánni ebből is a vizsgálatot, az elégtelen osztályzatú tanulókat pedig csak akkor bocsátani a következő osztályba, ha rossz tanjegyét javító vizsga útján kijavítania sikerült.

A kimutatásból levonható többi következtetéseket tegye meg az, a ki szerény czikkecskémet figyelmére méltatja. Én a sok közül csak a legfontosabbakat hoztam fel, annak bebizonyítására, hogy bizony még e tekintetben is igen sok a komoly tenni való, a melynek elvégzésétől azonban az ügy megkárosítása nélkül sok ideig távolról sem tartózkodhatunk.

Miskolczon, 1817 február hó 17-én.

G. MIHÁLTZ ÖDÖN,
főgymn. tanár.

* * *

Jeles munkatársunk fentebbi soraira nézve meg kell jegyezniünk, hogy mikor a torna kötelezett tárgy lett, nem lehetett arról szó sem, hogy az elégtelen osztályzatú tanuló javító vizsgálatra köteleztessék, mielőtt a következő osztályba lépne. Nem lehet pedig erről ma sem szó, mert a torna, is mint az írás, rajz és ének inkább ügyességet, rátermettséget fejlesztenek tovább, melynek a hiányát nem lehet büntetni. És e szempontból tekintve a tornázást, munkatársunknak azon biztatását sem helyesljük egészen, melylyel a tornatanítókat az elégtelen osztályzat bővebb osztogatására ösztönzi. Sőt én magam

is azon tornatanítók közé tartozom, kik sohasem buktatnak meg a tornázásból, mert nálam kell, hogy minden tanuló testi ereje és ügyességének megfelelő eredményt érjen el. Ez eredményt pedig minden gyermek eléri több-kevesebb igyekezettel. Igen hasznos volna azonban ez osztályozási kérdést bővebben fejtegetni és megállapítani egy egyöntetű eljárást. És mint e nagyon fontos dolog megpendítőjét, Miháltz urat illeti meg az első szó. A magunk véleményét, melyet sehogy sem tartunk czáfolhatatlannak, általában a fenti sorok jelzik,

Porzsolt Jenő.

Torna óra-rend.

(Tornakártyák.)

A zárjelek közé tett számok azon oldalt jelölik meg, a melyen a Porzsolt Lajos „Tornázás kézikönyvében“ az illető gyakorlat bővebb leírása fellelhető.

12. tornaóra.

Térközepén egy arczsorban ötös beosztás. Ötös sorokba a harmas számúak körül jobbra kanyarodni indulj (74.). Vissza egysorba a közép körül balra kanyarodni indulj. Ötös sorokba az egyes körül fél körívben jobbra kanyarodni indulj. Vissza fél körívben az ötös körül balra kanyarodni indulj. Negyed kanyarodás jobbra az egyes körül, két lépés sorközre előre zárkozni, ötös sorok középetől jobbra és balra egész távolságra nyitódni (68.), balra arcz. Tagszabadgyakorlatok (80—100.) leginkább a felső testre, karokra hatók. Azután a lebegő gerendán ülésekkel és fekvésekkel vegyes állások és támaszkodások (161—162.). A még fent maradó fél óra játékokra fordítandó: a kisebbek játszhatják a „Mikádó“ játékot (Mufti v. Pasa j.), nagy körben állnak, kartávval egymástól, középen áll egy ügyesebb játékos, a ki kezében tart egy hegyes süveget, sapkát, melyet ha fejére tesz, azzal jelzi, hogy ő most a fő-fő urok, a többiek csak rabszolgák, a kik kötelesek utánmozni parancsolójuknak minden mozdulatát; ha azonban a süveget le kapja fejről, senkinek sem szabad semmi mozdulatát

utánozni; a kik így vagy amúgy hibát követnek el, büntetésül egyszer körül kell futniok a kört, mi alatt a Mikádó mindegyikre 3 ütést mérhet az összefont kendője-

vel, ha eléri; a mikádó mozdulatai lehetnek tornászatiak, leülés, lefekvés, helyben ugrándozás, tagmozdulatok, csak illemsértők és nehezek nem; ha már 10 hibás megjegyeztetett, akkor történik a büntető futtatás. A nagyobb fiúk játszhatják a „zergedászatot” (140.), pihentető sétákkal; vagy az „ikrek futását”, ha a tér cserrel borított és nem padlózott (lásd az ábrát), egyszerre többen is összekötözködköhetnek, de versenyfutás nem engedhető meg így teremben, és kötés csak kendővel szabad, a mely pár kétszer megjárta és megfutotta a kijelölt utat, átadja köteleit más párnak. A felsőbb osztálybeliek

játékmódra gátugrásokat gyakoroljanak; lehet alacsony szilárd gátat használni a sörény helyett, mint például az ábrán látható, ugródeszka nélkül és a rendes roham ugrással ugrani, tovább futással. Ha azonban sokan tornáznak kis térségen, akkor a 12—18 évesek rendes csapatornázást végezzenek: I. csapat vegye a 41. tornaórán az 5. csapat számára írt két szert ugyanazon gyakorlatokkal; a II. csapat a 6-ét; a III. csapat az 1-ét; a IV. csapat a 2-ét; az V. csapat a 3-ét; a VI. csapat a 4-ik csapat két szerét.

K ü l ö n f é l é k.

Azon t. olvasóinkat, kik még előfizetésüket nem küldötték be, tisztelettel kérjük az előfizetési ár (negyedévre 2 forint) sürgős beküldésére, hogy a lap expedíálásában semmi fennakadás se álljon be.

Mutatványszámokkal szívesen szolgálunk.

Elmaradt példányok reclamatioja a szerkesztőséghez (Borz-utca 9. sz. II. emelet) intézendő.

A Kolozsvári Athletikai Club versenyei. A club igazgató-választmánya báró Jósika Lajos elnöke alatt f. hó 19-én délután gyűlést tartott, melynek főtárgyát a jövő versenyek kitűzése képezte. A téli gyakorlatok ünnepnapját képező házi viadalt az idén is megtartja a club és pedig az eddiginél sokkal változatosabb programmal, márczius 20-án. A programban páros és csoportos boxoláson kívül lesz kard- és törvívás, ugrás, tornaképletek, különböző gyakorlatok a képzetebb tagoktól a nyújtón, bakon, korláton stb. A házi viadalon katonazenekar fog játszani. A meghívott nézőközönségtől belépődíjat ez alkalommal sem fog szedni a club, de hogy a tetemes összegre rugó rendezési költségek a club pénztárát ne terheljék, a költségeket maguk a tagok fedezik.

A husvéti ünnepek s szünidő lefolyta után április 24-én versenygyaloglás rendeztetik Kolozsra.

A nyilvános tavaszi viadal május közepén fog megtartatni, jobbra a múlt évben már bemutatott program-pontokkal, melyhez még a rúdugrás csatoltatik. e viadalnak a deési hölgyek díjáért való versengés fogja a legérdekesebb pontját képezni, melyért, mint az érdeklődés mutatja, legalább is 20—25 versenyző fog tőrekedni.

A gyakorlatok a tornavívóhelyen, daczára a farsangi napoknak s a korcsolyázás sportjának, melyek a tagokat a szobai testgyakorlatok üzésétől visszatartják, elég látogatottak voltak.

A felolvasott jelentés szerint ugyanis:

Decemberben 18 órán résztvettek 382-en, átlag 18 tag; januárban 24 órán résztvettek 358-an, átlag 15 tag; február 17-ig 13 órán résztvettek 198-an, átlag 15 tag; összesen 55 órán résztvettek 884-en, átlag 16 tag.

A club kard- és törvívószereket az aránylagos szükségnek megfelelően szerezvén be, hogy a vívások sportja élénkebb lendületet nyerjen, a törvívás vezetésére báró Kemény Árpád, a kardvívásra pedig Tiltcher Jenő tagok kértettek fel.

A pénztári jelentés szerint a tagdíjhátralékok tetemes összegre rúgnak. A választmány a hátralékosokkal szemben a legvégső határig ment el méltányosság tekintetében. Most tehát, a hátralékosok csoportonként való közzététele, illetve a clubból való kitörlés iránti korábbi határozatát érvényesíteni fogja.

A gyűlés, több egyleti folyó ügy elintézése után, eloszlott.

A városligeti jégpályán mult kedden tartották meg a vasárnapról elmaradt jépnünpélyt. A néhány napig tartó kemény hideget ismét enyhe nap váltotta fel, mely csaknem lehetetlenné tette volna az ünnepély megtartását, ha a korcsolya-egylet rendezősege nem fejt ki annyi igyekezetet, a mennyi elengedő volt a jégnek jó karban tartására. Elkerítették ugyanis a jégterület nagy részét egész napra, meghagyva a délután korcsolyázóknak egy kis kört, melyen az ünnep megnyíltáig amugy is elég vidáman síklottak és iringáztak ide s tova a mulatózók. Este hat órakor szabaddá tették a bekerített területet, kiosztották a színes lampionokat, felgyultak a különböző színű görögtűzek, repültek a szebbnél-szebb rakéták és megkezdődött a táncz, mely azonban rendes négyesnek nem nevezhető, csakis kettős és négyes sorban való séta-felvonulás volt, melyet Rohonczy Gedeon orsz. képviselő vezetett. A nagyszámú résztvevők igen jól mulattak esti fél nyolcz óráig.

Vívónők a népszínházban. E hó 11-én kerül először színpadra a Bécsben nagy sikert aratott „Udvari bolond” című operette, melynek előadására a népszínház igazgatósága már megkötötte Hartl bécsi vívótanárral a szerződést, hogy nőtanítványaival, — kiket a budapesti közönség már itteni szereplésük alkalmából ismer, — az előadásokon fellépjen. Mindenesetre nagy érdeklődést fog kelteni az operette előadásainak az amazonok mérközése.

Sport-club Esztergomban. Esztergomból írják lapunknak a következőket: A vízi-sportra ritka vidéki városban kínálkoznak annyi előnyök, mint Esztergomban. A Kis-Duna ága, a hatalmas nagy Duna, a közbe eső fölséges szigetekkel kitűnő sport-utak a csónakázók számára. Az úzás mesterségére is fölöttébb alkalmas víziútjaink vannak. És mindamellett nem tapasztalunk egyebet elszigeteltségnél és közönnél. A velocipéd divatra kapott tanulása valószínűleg elő fogja készíteni a talajt egy sport-club alakulására. A club a sport minden hasznos ágára kiterjeszkedhetik s még tavasszal a velocipéd, nyáron a csónakázás és úzás, ősszel a messzgyaloglás, addig télen a korcsolyázás edző és üdítő sportágait művelheti. Ha a kávéházakban körülnézünk, rögtön észre vesszük, hogy ugyan sokan vannak, a kik ráérnek unatkozni. Egy sport-club szervezése a kötelességek mulasztása

nélkül is megtörténhetnék. És ez az intenció bizonyára nem jutányos brillirozás- vagy látványosság-hajhászat, hanem testedzés meg szellem-üdítés lenne. A sport-club eszméjével már sokan megbarátkoztak s így Esztergomban a tavaszi ibolyákkal valószínűleg ki fog nyilni az egyesület terve is.

Velocipéd a hadseregben. Achenben az ottani velocipéd-club elnöke vezetése alatt nyolcz altiszt és nyolcz örvezető tanítatik a velocipédezésben.

A hamburgi sport-club évi jelentésében érdekesen van közölve az Angliában már oly közkedveltségű vadász-versenyeknek Hamburgban való meghonosítása iránt tett kísérlet. A vadász-verseny a Herkulesben már bővebben volt ismertetve, itt csak ismétlésképen annyit, hogy a nyul szerepét vívó, futó férfi kis idő előnyt kapva folyton papírszeleteket dobál el, a miből az őt üldözők nyomát követni tudva, futnak utána, s ki előbb eléri a nyulat, az a győztes. Igen kedves és érdekes multság, mely Hamburgban is már annyira divatba jött, s oly szépen sikerültek a tavali kísérletek, hogy ez idénre már nemzetközi vadászatot is rendeznek, melyre Angliából, Németországból, Ausztriából, Magyarországból is számíttatnak résztvevőkre. A magyarországi athletikai clubok, ha már a labdajátékot nem akarják rendes gyakorlataik közé venni, talán szintén megkísérelhetnék ezen igazán testedző és multságos játékot meghonosítani; itt nem annyira a gyors futás mint a kitartó és akadályokat nem ismerő férfiero aratná a babért.

Harald Hagen a híres norvégiai koresolyázó bajnok mult hó 14-én egy ügető lóval versenyzett 300 korona téttel. Három meghatározott „Heat“- (futamból) ből mindjárt megnyert kettőt 2000 és 800 méterre, a harmadikat már nem is koresolyázta be.

Axel Paulsen ex koresolyázó bajnok legközelebb Amerikába utazik, hol egy match-e van az amerikai híres koresolyázóval Dowse Richarddal, 200 dollár tét mellett.

Hanlan, az evezős exbajnok majdnem rosszul járt egy jégvitorlás kirándulásán; a legnagyobb irammal futó jégvitorlása karambolozott egy másikkal; az összeütközés oly erős volt, hogy Hanlan vitorlásából mindannyian messze kivetődtek, egyik kísérője halálosán megsérült; szerencsére Hanlannak baja nem történt, s ép testtel mehet csónak-küzdelmeire.

AIGNER LAJOS könyvkereskedésében

(Budapest, váci-utca 1.)

előfizethetni a „HERKULES“

testgyakorlati képes hetilapra.

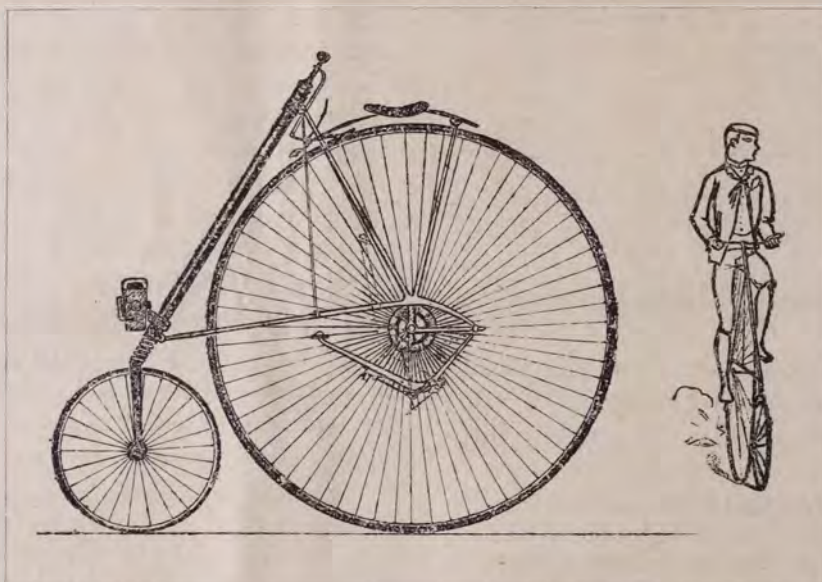
Negyedévre 2 frt.

A „Herkules“ testgyakorlati közlöny az egyetlen magyar képes hetilap, mely a testgyakorlatok és testedző sport minden ágára kiterjed; ismeretterjesztő és mulattató cikkeket és képeket közöl a tornázás, athletikai csónakázás, úszás, velocipédezés, vívás, koresolyázás, vitorlázás, kerékkoresolyázás, ökölvívás, gyalogolás, birkózás, labdázás, női sport, testgyakorló játékok és sportversenyekről; nagy súlyt fektet az iskolai tornázásra,

kiterjed a katonai testgyakorlatokra s kimerítő tudósításokat közöl a testgyakorló és sport-egyletek működéséről.

Negyvennyolcz egyletnek hivatalos közlönye.

A közoktatásügyi miniszter rendeletileg ajánlotta az ország összes tanintézteinek.

A „Herkules“ előbbi évfolyamaiból még néhány teljes példány szerkesztőségünk útján megszerezhető, még pedig a következő áron:

A „Herkules“ 1884-iki egész évfolyama bekötve	6 frt
„ „ 1885-iki „ „ „	8 „
„ „ 1886-iki félévi folyama „	4 „

Tartalom: A velocipéd a katonaságnál. Schwanda Gusztáv-tól. — Iskolai zászlóalj. Ardényi Dezsőtől. — A tornatanításra vonatkozó utasítások. Hadik Richárdtól. — Műgyakorlatok velocipéden. — Észrevételek a testgyakorlat 1885/6. évi középiskolai tanításához. (Vége.) G. Miháltz Ödöntől. — Torna óra-rend. — Különfélék.

Kiadóhivatal:

Budapest, IV. Váci-utca
1. sz. Aigner Lajos
könyvkereskedése.

Előfizetési díj:

Negyedévre . . . 2 frt.
Félévre . . . 4 frt.
Egész évre . . . 8 frt.

Egyes szám 20 kr.

Hirdetések díja: két ha-
sabos petitsorért 25 kr.

HERKULES

TESTGYAKORLATI KÖZLÖNY

SZERKESZTIK

PORZSOLT JENŐ PORZSOLT KÁLMÁN

KIADJA: AIGNER LAJOS.

Szerkesztőség:

Budapest, IV. kerület,
Belváros, Borz-utca
9. szám II. em.

Kéziratokat vissza nem
küldünk.

Bérmentetlen leveleket
nem fogadunk el.

AZ »ACHILLES« VELOCIPÉD- ÉS CSÓNÁK-EGYLET, AZ »ARADI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BALATON-EGYLET«, A »BEREGSZÁSZI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BUDAPESTI KERÉKPÁR-EGYLET«, A »BUDAPESTI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BUDAPESTI VASPARIPA-EGYLET ELŐRE«, A »DEBRECZENI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »DEBRECZENI TORNA-EGYLET«, »ELSŐ MAGYAR VÍVÓ-EGYLET«, AZ »ÉRSEKÚJVÁRI VÍVÓ- ÉS TORNA-EGYESÜLET«, A »FERTŐI CSÓNÁKÁZÓ-TÁRSASÁG«, A »GYŐRI CSÓNÁKÁZÓ-EGYESÜLET«, A »KASSAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »KOLOZSVÁRI ATHLETIKAI CLUB«, A »KOLOZSVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, »FŐVÁROSI VÍVÓ-CLUB«, A »KÖRMENDI ATHLETIKAI CLUB«, A »KUNSZENTMÁRTONI CSÓNÁKÁZÓ-KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »MAGYAR-ÓVÁRI TORNA- ÉS VÍVÓ-EGYLET«, A »MAGYAR VELOCIPÉD-CLUB«, A »MAROS-VÁSÁRHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »LÉVAI TORNA- ÉS VÍVÓ-EGYLET«, A »MAROS-VÁSÁRHELYI TORNA-EGYLET«, A »NAGY-BÁNYAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NAGY-ENYEDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NAGY-KANIZSAI TORNA-EGYLET«, A »NAGY-KÁLLÓI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NEMZETI HAJÓS-EGYLET«, A »NEPTUN BUDAPESTI ÉVEZŐS-EGYLET«, AZ »Ó-BUDAI TORNA-EGYLET«, A »PANNONIA CSÓNÁK-EGYLET«, A »PÉCSI ATHLETIKAI CLUB«, A »POZSONYI HAJÓS-EGYLET«, A »POZSONYI TORNA-EGYLET«, A »PRIVIGYEI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »RIMASZOMBATI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SÁTORALJA-UJHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SÁLGÓ-TARJÁNI VASPARIPA-SZÖVETKEZET«, A »SELMECZI AKADEMIAI ATHLETA-CLUB«, A »SOPRONI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZABADKAI TORNA-EGYLET«, A »Ó-BUDAI TORNA-EGYLET«, A »SZARVASI KORCSOLYÁZÓ-KÖR«, A »SZEGEDI CSÓNÁKÁZÓ-EGYLET«, A »SZEGEDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZEGEDI TORNA-EGYLET«, A »SZÉKELY-UDVARHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZÉKESFEHÉRVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »TENESVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET« S AZ »ÚJVIDÉKI KERÉKPÁR- (BICYCLE-) EGYESÜLET«.

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister ő nagyméltósága 47,020. számú rendeletével ajánlja e lapot Magyarország összes tanintézetének.

A nemzet ereje.

Európa válság előtt áll! A kormányok póthiteleket kérnek és kölcsönöket kötnek; a hadseregek fegyverkeznek és a nemzetek közötti ellentét sohasem volt élesebb mint most napjainkban!

Nem politizálunk, — de ha a politikai események akkép fejlődnek, hogy elkezdődik a hivatkozás a „szárazon tartott puskapor“-ra és a nemzetek erejének próbára tételére, — úgy nem zárkozhatsz el mi sem a viszonyok illeten fejlődésének konstataciója elől, mert hiszen minket érdekel legközelebről az a dolog, a mi a nagy kérdéseket el fogja dönteni, mi tudhatjuk legkövetlenebb forrásból, hogy miben áll a nemzetnek és a nemzeteknek az az ereje, a melyre — mint egyultima ratióra — az ilyen viharos időkben a hivatkozás történik?

A nemzet ereje az egyes emberek erejéből áll, a mint maga a nemzet is az egyes emberekből áll.

A modern hadi taktika bármennyire is kifejlődött legyen, még nem tűnt le teljesen a harczterekről a személyes bátorság és az egyesek testi ereje által elérhető diadal és dicsőség.

Sőt éppen a mai háborúskodási rendszer mellett sokszor az dönti el a diadalt, hogy a harczoló felek melyike képes több testi kitartást, a szenvedések és fáradalmak eltűrésére több erőt s edzettebb testet felmutatni.

Nem politika tehát, hanem egyszerűen szak-kérdés reánk nézve egy háború fenyegető eshetősége, melylyel mindenesetre számolnunk kell.

S ki kell számítanunk legelső sorban, hogy megvan-e nálunk a nemzetben az az erő, a melyre szükség lehet, hogy megvan-e e nemzet férfaiában és ifjaiban az az edzettség, mely nélkülözhetetlen a veszély esetén és hogy a mi nemzetünk ereje képes lesz-e megmérkőzni más nemzetek erejével és hogy miképen lehetne ezt a nemzeti testi erőt minél inkább fokozni éppen abban az irányban, hogy az ily baljóslatú időkben biztos fedezetül szolgálhasson?

Mind e kérdésre általában véve teljesen megnyugtató feleletet adni nem éppen lehet, mert nemzetünk ma már korántsem áll az erőnek azon magaslatán, melyen őseink állottak, nemzetünk testi ereje lényegesen aláhanyatlott és a míg századokkal ezelőtt kelet és nyugat egyszerre rettegte a magyar kar hatalmát, most ha talán a kelet nem is, de a nyugat mindenesetre nagy fölényben van fölöttünk a képzett testi erő tekintetében.

Hogy e bajon segíteni kell, ezt az igazságot kétségkívül senki sem fogja eltagadhatni és a gyógyszer is nagyon közel megtalálható: a nemzeti testi erősödés szükségességét katonai szempontból hangsúlyoztuk itt, tehát az orvosságot is e szóban kell megtalálnunk — „katonai“; katonaságunk erejét kell növelnünk, tehát növeljünk azt egyszerűen — katonai gyakorlatok által.

Iskolai törvényeinkben és tantervi utasításainkban meg van írva, hogy a tanuló ifjúságot tornázás közben a katonai gyakorlatokban is kell tanítani: ime csak azt a szabályt kell egy kicsit kibővíteni vagy

legalább mostani keretében teljesen érvényre emelni, és akkor mindjárt jelentékenyen fog emelkedni az, a mire mostanában olyan sokat hivatkoznak, a nemzet ereje!

PORZSOLT KÁLMÁN.

Iskolai zászlóaljok.

Ardényi Dezső előadása a pozsonyi „Toldy-Kör“-ben.

(Vége.)

Az iskolai zászlóaljaknak a középiskolákban való kezdése a gyermek esze, a gyermek pezsgő vére ellen való oktan merénylet: Franciaország tanúm, a hol egy hasznos intézményt tett tönkre az!

Lassan a testtel! Az iskolai zászlóaljak intézményét a népiskolákban kell kezdeni, és a hol óvoda van, akkor már ottan!

És még csak átmeneti intézkedésül sem szabad közép iskolákon kezdeni.

Átmenetkép a felsőbb iskolákban kell megkezdni azt, érett eszű maturus fiatal emberekkel, a kik ez új rendszerben négy évre beosztva fogják megtanulni azt jól, a mit ma egy év alatt kellene elvégezniök.

Az intézmény tehát az elemi iskolákban, a tanítóképző és a felsőbb tanintézetekben volna megkezdendő, és pedig az összes osztályokban.

Ha a növendéket láttuk, nézzük már most a tanítókat és tanárokat!

Kellemes-e nekik az új intézmény?

— Embere válogatja! Egyikben megmozdul a hazafi szív, másikban az egyéni büszkeség, harmadikban az érdek — és ez a három az intézménynak tapsolni fog!

A baj neheze a középiskolai tanároknál van. Ezek között kevés a katonatiszt, és ez is nagyban hozzájárul ahhoz, hogy a középiskolai zászlóaljakkal várni kell legalább addig, a míg néhány fiatal tanár alapos tisztíti kép-zést nyer, mert a középiskolai zászlóaljakban ugyanazon rendes tanároknak kell tanítaniok a hadi mesterséget is, a kik a többi tudományzakot is előadják, mert csak ez esetben remélhető az, hogy a hadiképzés az általános tudásnak rovására nem lesz.

Ez áll minden nemzetre, tehát a magyarra is, meg a francziára is; de mert a franczia már kárát vallotta: a magyar ne tanuljon megint a maga kárán, a mikor a francziáén okultat bölesen!

Ezek az általános szempontok, melyek minden nemzetre egyiránt állnak.

Már most lássuk a kérdést saját, speciális, magyar nemzeti szempontunkból.

Mi a különbség például egy olasz és egy magyar iskolai zászlóalj között? Az, hogy az olasz iskolai zászlóaljnak csak katonai célja lehet; a magyar iskolai zászlóaljnak pedig a katonai célok mellett még nemzeti politikai céljai is vannak. Mert a magyar nemzeti egységhez, eme polyglott nemzet egységes egygyé való összeforradásához az iskolai zászlóaljaknak kell együtt érző, együtt gondolkodó, és egy nyelvet minden rétegében értő új nemzedéket nevelniök.

A néptanítókon van a súlypont. Az ismétlő- és középiskolai zászlóaljaké az ellenőrzés, mely az alkatába évenként újból-meg újból való folytonosságban belépő népiskolát végzett növendék magatartásából a néptanító-nak szívébe lát. Az ismétlő iskolai tanítót ellenben ott, hol ez maga az elemi tanító, a kerületi őrmester és a szemlést tiszt fogják ellenőrizni.

Az iskolai zászlóaljak népiskolai osztagaira vonatkozó nézeteimet az ügy és különösen a közvélemény fo-

kozatos előkészítése szempontjából a pozsonymegyei néptanítók hegyentúli köre elé vittem, a hol azt, ezen érde-mes tanítói körzet, Hetényi Bódog, malaczkai állami elemi iskolai igazgató, továbbá Gremen Béla, ugyancsak malaczkai néptanító, végül Seemann Gábor, azon idő-szerint modori polgári iskolai tanító, jelenben szombat-helyi polgári iskolai igazgató urak erélyes támogatása folytán lelkesen és egyhangulag magáévá tette, s azt a „Pozsonymegyei tanító-testület“ nagy gyűlése elé vitte.

Itt, ehelyütt csak azt jegyzem meg még, hogy a népiskolai zászlóaljak dolga már nagy arányokban tért hódított magának országszerte, és több ponton, jelesen a jász-kunok földjén, ott Bárdossy Gyula tanfelügyelő föl-lépése folytán, már gyakorlati kísérletezés tárgya; végül azt, hogy a delegációk legutóbbi ülésén Dummreicher osztrák delegátus a mozgalom létét már hivatalos szó-noklatban is érintette volt.

Kolozsvári athleta-élet.

Kolozsvár, márczius 5.

Szegre akasztották a Halifaxot. A farsangi zajos multságok pedig letűntek. Talán ezeknek lehet részben tulajdonítani, hogy szokatlanul zajos és élénk az athle-ták esti gyakorló helyisége. S a mennyire népes és zajos, épen annyira igyekszik életet és rendszert önteni a gya-korlatokba mindenik athleta. Hja, mert sok a mulasztás, mit helyre kell pótolni. 20-án házi verseny s részben új testgyakorlati pontok kerülnek ezen a közönség elé. Az idő tehát drága, azért gazdaságosan osztották be.

Hétfőn az erő és rendes gyakorlatokban képezteti magát egy szép csapat Albert K. művezető vezetése alatt. Ki tudja, a mai népfelkelési világban nem lesznek-e eme gyakorlatok nemcsak hasznosak, de szükségesek is? . . .

Kedden és szombaton a kard-, tör- és ökölvívásnak vannak az órák szentelve, a törözők közül tizenkettő cso-portosult eddig választott mesterük, Kemény Árpád báró köré. Az előkészületek úgy folynak, hogy két csapatban egyszerre fognak mérközni a viadalon. Mindeniknek mel-lén szívalakú papírlap lesz, s ha ez a crayonnal bekent gombú törrel megszuratik, a megszurtt vívó elesett, s kiáll a csapatból.

A kard-vívók közül a küzdtéren maradt győztes addig küzd újabb-újabb ellenféllel, míg valaki a tuche-ok számával legyőzi. Tiltseher Jenő s Benyovits gondoskod-nak, hogy a vívók iskolázott csuklókkal komoly ellenfelek legyenek.

Az angoloktól átplántált boxolásnak iskoláját is bemutatja egy csoport vívásban, az ököl-vívás buzgó tanára, dr. Baintner Hugó. A szép számú patyikus ath-le-ták félhivatalos kötelességüknek ismerik eczetes víz, s más orrvérzést csillapító szereket jó eleve készletben tartani a club ketrecében.

A csütörtöki órákon Albert K., Illing S. és Keinel Jenő igyekeznek bő tapasztalataikkal a nyújtó, korlát s más efféle német szerszámokon győzelemre segíteni az ifjabb magyar nemzedéket. A másik oldalon pedig a magas ugrók serege teszi a spárgát két méteren felül.

Itt eddig Bod A. járt elől, ki fog fölibe „repülni“, az még a házi viadal titka. A szerda és pénteki napon egyszerre lehet látni minden gyakorlatot. E két napra nincs külön-külön gyakorlat tűzve. Kár, hogy a péntekből egy félórát épen most kelle a tűzoltó tisztjelöltek rendgyakorlataira átengedni. Kárpótlás itt csak az, hogy a csapat fele szintén athletákból áll.

*

A velocipédezés sem sokáig lesz jámbor óhajta a clubban. A mit a club szűk anyagi viszonyok miatt eddig nem tehetett, azt egy pár tagjának áldozatkészsége hozza meg e kedves sportnak. Egy tag ugyanis velocipédet szerzett, mit a tavasz kezdetétől mérsékelt használat díj mellett bocsát a tagok rendelkezésére. Lemon Hart úr pedig, ki a külföldi versenyeken bajnoki díjakat vívott ki velocipédjével, még a múlt évben felajánlta, hogy a mint a tavaszi idő engedi, a kerékpározás elemeibe rendszeresen fogja bevezetni athletáinkat és saját velocipédjeit is rendelkezésükre bocsátja. A tavaszi és nyári kirándulásokat és gyalogversenyeket tehát már ez évben a kerékpárosok repülése fogja élnékíteni. (6.)

A nemzeti torna-egylet költségelőirányzata az 1887. évre. *)

I. Bevétel:

1. 1886. évi pénztári maradvány	935	frt	69	kr.
2. Állam részéről illetmény a torna-tanfolyam ellátásáért	5,000	„	—	„
3. Budapest fővárosi segély	1,500	„	—	„
4. Illetmény a mintagyminasium tanulói tornatanításáért	348	„	—	„
5. IV. ker. reáltanoda tornatanításáért	1,800	„	—	„
6. Reformatus gymnasium tornatanításáért	900	„	—	„
7. Evang. gymnas. tornatanításáért	1,200	„	—	„
8. Színészeti tanoda növendékeinek tanításáért	500	„	—	„
9. Tökölly intézet növendékeinek tanításáért	180	„	—	„
10. Beiratási díj	700	„	—	„
11. Tagdíjak	5,200	„	—	„
12. Növendékorák utáni díjak	1,000	„	—	„
13. Alapítványok utáni kamatok	170	„	—	„
14. Befizetett alapítványok	200	„	—	„
15. Vívó órák után	150	„	—	„
16. Ruhaszekrények utáni díjak	750	„	—	„
17. Házbér és bérkrajczárok	1,030	„	—	„
18. Pesti hazai első takarékpénztártól	100	„	—	„
19. Vegyesekből	350	„	—	„
Összesen	22,013	frt	69	kr.

*) Tanulmányosnak tartjuk a fentebbi kimutatást több tekintetből s közlését örömmel veszi bizonynyal minden tornabarát, látva, hogy van nálunk is olyan torna-egylet, melynek évi bevétele 22 ezer frtra rug.

Szerk.

II. Kiadás:

1. Szakszemélyzet fizetése ú. m.:				
a) Művezető fizetése frt 1,800				
b) Vívómester „ „ 1,200				
c) Tornatanító „ „ 880				
d) Tornatanító „ „ 860				
2. Előtornászok díjazása	4,740	frt	—	kr.
3. Orvos díja a tanfolyambeli előadásért	1,000	„	—	„
4. Titkár-ügyész általánya	175	„	—	„
5. Pénztárnok általánya	400	„	—	„
6. Clairné életjáradéka	400	„	—	„
7. Szolgák fizetése	150	„	—	„
8. Pénzbeszedő szolga százaléka	1,500	„	—	„
9. Légszesz	130	„	—	„
10. Tüzelő anyag	1,100	„	—	„
11. Vízvezeték	650	„	—	„
12. Adó és házbérkrajczár	128	„	—	„
13. Új tornaszerek s butor beszerzése és javítása	150	„	—	„
14. Nyomatványok s irodai szerek	500	„	—	„
15. Épület jó karban tartása s házfelszerelés	350	„	—	„
16. Csarnok tisztítása s hasonló kisebb kiadás	2,200	„	—	„
17. Egyleti mulatságok	600	„	—	„
18. Tanítói nyugdíjalapra	300	„	—	„
19. Szakközlöny	400	„	—	„
20. Előre nem látott s vegyes kiadásokra	200	„	—	„
Összesen	300	„	—	„
Üzleti kiadás összesen	15,373	„	—	„

Adósságtörlesztés és kamat:

21. Állami tartozás tőketörlesztése és kamat	3,203	frt	78	kr.
22. Gyámpénztári kölcsöntörlesztés és kamat	1,400	„	—	„
23. Városi kölcsön utáni kamat	1,000	„	—	„
24. Tűzoltó-egyleti tartozásra	813	„	58	„
25. Tartalékalap	200	„	—	„
26. 1887. évi pénztári maradványképen átvendő	23	„	33	„
Összesen	22,013	frt	69	kr.

Sport-mozgalom Ipolyságon.

Hontmegye központján, Ipolyságon a Pongrácz Elemér által szerkesztett „Honti Hírlap“-ban Spektátor aláírással hosszabb cikk van, mely vívó-, torna- és lövőegylet alakítására hívja föl a város és megye intelligenciáját. Adjuk a cikknek azt a részét, mely az ipolysági sportviszonyokra némi világot vet:

A modern neveléstudomány igazi lelkesedéssel karolta fel a testgyakorlatot, belátva annak elvitázhatlan előnyeit és országszerte lázas sietséggel alakultak meg a csónakázó, vívó, tornázó és egyéb sport-egyletek, melyek a társadalmi élet gyújtópontját képezik és a melyek a legalkalmasabb érintkező pontok a férfiak részére. És a mi városkánkban ezekenfelül még egy igen hathatós érv szól ily egylet megalakítása mellett: az egészségügy. A mi kis városunk intelligenciája oly emberekből sorakozik jó részben, a kik vagy hivatalhoz vagy irodához vannak kapcsolva, a kik az élet felét széken töltik el. Ezeknél valóságos fiziológiai szükséglet a mozgás és ezzel szem-

ben még is azt tapasztaljuk, hogy egyetlen szórakozó helyünk: a kaszinó ismét csak az ülésre kárhoztat, mert zöld asztal mellett nem szokás állni, de újságot sem olvasunk állva.

Oly egylet alakításáról van tehát szó, a mely hivatalban volna a mi közönségünk részére a kellemest összekötni az előnyös, azaz a mely szórakozást nyújtana, de amellet egészségügyi szempontból is előnyös volna. S mindehez járul még az a kétségbevonhatlan körülmény is, hogy a sport bármely ágának gyakorlása bizonyos férfias önértéket kölcsönöz a férfiaknak.

Örömmel kell tehát ifjaink azt a kezdeményező mozgalmát üdvözlönnünk, mely egy ilyenmő egyesület megalakítását célozza. S örömmel annál is inkább, mint-hogy évek óta sajnálattal érezt hiánya volt ez városunknak. Létezett ugyan egy rövid ideig egy vívó club, de ez magában véve olyan egyoldalú, oly kevés változatoságot nyújtó sport, hogy egészen természetes, hogy a résztvevők mihamar beleuntak és a maszkok, manchetek és pengék ott aluszszák csöndes álmukat a megyeház padlásának lomtárában.

Hogy a leendő egylet, milyen irányú legyen, erre nézve igen egyszerű a válasz. Karoljon fel mindent, a mi a test edzésére, annak aczélosására megkívántatik és ölelje fel a sportnak azt az ágait, a mely a mi szerény igényeinkhez képest keresztülvihető. S erre nézve már jó eleve is olyan auspicziumok között indulna meg az alakítási művelet, olyan előnyös feltételek állnának rendelkezésünkre, a melyek minden nagyobb nehézséget vagy akadályt kizárnának.

Az új egylet egyelőre lövész-, vívó- és torna-egylet volna. A régi honvéd-lövölde renoválása nem róna reánk nagy terheket és a miniszterium fegyvereket szíves örömmel bocsájtana rendelkezésünkre, mert hiszen ez által a népfelkelők mintegy előiskolázásban részesülnének. A vívó eszközök teljes épségben megvannak még, ebben tehát semmi lehetetlenség nem volna. A tornászati pedig, mint olyan, csupán a tavaszi és őszi hónapokra szorítkoznék, úgy hogy fedett helyiségre szükség nem volna, az egyszerű tornaszerek (nyújtó, korlát, lábtó, hinták stb.) nem nagy kiadásokkal járnának, nyáron pedig az úszás, télen a korecsolyázás volna napi renden. E végből a már fenálló korecsolyázó-egylet is beleolvadna az új egyletbe, úgy, hogy kiki megelégné benne mindazt, a mi iránt előszeretettel viseltetik.

És mégis az egyetlen, nyomós kérdés csak az, miből megteremteni azt a nagyon csekély összeget is, a mely a kezdeményezéssel járna? S ezt sem nagyon nehéz megoldani. Teljes joggal szabad remélnünk, hogy városunk intelligenciája teljes számban sorakoznék az új, kitűzendő zászló alá, mert hiszen, hogy elvi szempontból, bárminemű ellenvetést feltételezni sem lehet, azt fölösleges felemlíteni is. Az egylet fenmaradására tehát elég garancia volna a tagok kicsiny tagsági díja is, de a kezdeményezést a mi vagyonosabb embereink kezébe kellene letenni — anyagi értelemben — oly módon, hogy az alapító tagok, kik egyszersmind örökös tagok, egy bizonyos nagyobb összeg által adnák meg az alapot a megalapításra.

SPEKTÁTOR.

A mesterségek mint testgyakorlatok.

Ugyan nem gondolunk rá, mikor a könnyű csónakban evezünk, vagy mikor tornázunk, hogy mulatsá-

gunk az izzasztó mesterséges munkának testvére, vagy inkább gyermeke.

Nem kell a testgyakorlatok őskorára a görögökön, egyiptomiakon át a még barlangban lakó emberhez visszatérnünk, hogy belássuk a testgyakorlatoknak rokonságát a mesterségekkel, mert hisz napjainkban is igen sokan egészségtani szempontból üznek valamely mesterséget.

De meg hisz a sport számos neme közt sok olyan van, mely maga is mesterség és csak annyiban sport, mennyiben szórakoztató testedzésként üzzük. Ilyen sport az evezés, a korecsolyázás, főleg a gyalogolás.

Van azonban egy mesterség, mely ugyan nem tart a sportnévre számot, de csaknem egyenlő rangban áll vele; ez a kertészet. Számos nagy emberünknek a kertészet egyedüli sportja, egyedüli izommunkája a napi járásán túl. És be kell ismernünk, hogy mint általánosan edző testi munka vetekedik sok egyoldalú testgyakorlással. Mert a kertészetben a kapálás, ásás, fűrészelés, gyomlálás, a sok járás-kelés úgy előveszi minden izmunkat, mint akár a legjobban vezetett tornázás. E mellett a szabad levegőn való mozgásnak előnye is a kertészetnek, mint szórakoztató s edző mesterségnek első helyet biztosít.

Nem kell itt a kertészetnek az egészséget fejlesztő tulajdonai mellett egyéb jó oldalait is felsorolni, hisz a ki teheti, örömmel kapálja, gyomlálja kertét. Úgy de biz hányak van mit gyomlálni? A kertészet mestersége így hát mint sport ismét csak nagyobb uraknak való, vagyis csak annak, kinek kertje van, mert csak nem megyünk sportból mintegy napszámok a szomszédba kapálni?

Meg kell tehát elégednie annak, kinek kertje nincs más mesterségek mulatságos üzésével. Nos és ha korunk legnagyobb államférfia testedzésből naponként fát tudott vágni, mi is csak megtaláljuk az igényeinknek s hajlmainknak legjobban megfelelőt.

A favágást külön nem kell méltatnunk, mert egy rangon áll a kertészettel, mondjuk annak egyik mellékága. Úgyde e nálunk nagyon tótos sportra sokan mosolyogva gondolnak; így hát hagyjuk!

Hanem mielőtt a nagyon közönséges mesterségek tanulására és üzésére lelkesítenénk olvasóinkat, szükségesnek látjuk a külföldre hivatkozni. Nálunk ez már elengedhetetlen kötelesség s annyira megszokott dolog, hogy ha a külföld nem menne be az ígért földre, mi is kinn maradnánk.

Azt a szóbeszédet nem akarjuk hosszabban felemlíteni, mely az egyes uralkodóknak mesterségtanulására vonatkozik, mert a mennyi a beszédből igaz, az nem jön komoly sportszámba.

A mesterségeknek tanulása az úri osztályban főleg Angliában szokásos, hol ez igyekezetnek alapját az iskolázás veti meg.

Az angol benlakó iskolai élet, a sokhelyt még ma is szokásos szolgáskodással mintegy eszményíti a testi

munkát. Az angol főúr dicsekedve beszéli el, hogy kis kollégista korában mint főzte meg teáját tutorának, s mint hozta utána játékeszközeit. — De e mellett az egyes mesterségek az iskolákban berendezett műhelyekben üzhetők. Nemcsak a külön ipariskolákban, de a legjobb hírű középiskolákban. És amint Felmeri (Az isk. jelene Angliában) mondja, a tanulók az egyes mesterségekben valóban számottevő ügyességre tesznek szert.

Az oly ifjú, ki az iskolában önszántából megtanult valamely mesterséget, künn az életben sokszor visszatér ezen szórakozásához.

Azon sorrend megállapítása, melyben testgyakorlati szempontból a mesterségek egymásután állnának, kissé nehéz dolog, mert az egyének különböző foglalkozása szabja meg kinek-kinek a mesterséget, melyet űznie kell. — Hanem annyit mondhatunk, hogy mely mesterségek ajánlatosabbak inkább egészségtani szempontból. Ezek a következők volnának: ács, esztergályos, asztalos, lakatos, kádár, kovács, könyvkötő, kötélverő stb. A szabó-mesterséget épen nem ajánljuk, ép így a csizmadiaságot sem, legfeljebb olyan embereknek, mint a levélhordók, kik egész nap járnak.

A mesterségek üzésénél lelkesítő azon tudat is, hogy testi munkánk az egészségen kívül valami anyagi hasznót is hajtott. És itt önkénytelenül eszünkbe ötlök azon hatalmas erővesztés, mely a szórakoztató sportgyakorlatoknál elfecsérlődik. Azaz, hogy nem fecsérlődik el, de nem értékesíttetik lehetőleg. Mert csak képzeljük el egy tornacsarnokban tornázó 100 edzett férfinak munkáját, mily gépi erőt helyettesíthetne ez! — Nem mint komoly indítványt, hanem mint ötletet vetem fel azon tervet, mely azt czélozná, hogy a testgyakorlati munka mesterségi munkával helyettesíttetné!

Sokan a sportüző ifjak közül azon véleményben vannak, hogy a mesterségek nem eléggé fárasztók arra, hogy rövid pár óra alatt elég izommunkát szerezhetnének egy már edzett tornásznak. — Ez állítással szemben a mesteremberek meg lenézőleg beszélnek a sportüző férfiak erejéről, mely épen nem tart ki az ő kevésbé kidomboruló izmaik munkájával. Az igazság mindkét részen van; vagyis igaz, hogy a mesterségek szokott üzése nem fáraszt el oly gyorsan, mint sok sport, de viszont a mesterségek rendes és állandó üzéséhez a legizmosabb tornásznak is szoknia kell.

Ezen vitás kérdést egy ismert fővárosi erős tornász olyan módon próbálta eldönteni, hogy beállott egy napi teljes munkára egy kovácsműhelybe (a sogoráéba) dolgozni. Minden nehéz munkát megpróbált és dolgozott reggeltől estig, mint a legszorgalmasabb legény, és ezen felül a tornaegylet esti gyakorlatain is résztvett. Tapasztalatai, melyekben megbízhatunk, a következők voltak: A karjai, daczára a legnehezebb kalapácsok emelgetésének, nem voltak elfáradva, de a derék izmai három napig fájtak. A lába sem bírta a munkát, mert már az esti tornaórán 34 cm.-rel kevesebb magasságot ugrott a rendesnél. Egész testi frissességét azonban jobban meg-

tartotta, mint egy napi erőltetett velocipédezésnél megszokta volt tartani.

Akárminth álljon is azonban ez erőkülönbség dolga, a mesterségek edző hatását ki sem tagadja és üzését, ha nem is legfontosabb testgyakorlatként, mindenkinek ajánljuk. Egyben a mesterségek mindenkor vetekednek a sporttal, ez az erőnek értékesítése. Azonfelül a szórakoztatása a mesterségeknek ugyancsak vetekedik sok egyhangú sportéval.

PORZSOLT JENŐ.

A nemzeti torna-egylet vagyona.

	ft	kr	ft	kr
Activ vagyon :				
723 ¹ / ₃ öl becsára à 120 ft	86760	ft		
A mai viszonyok alatt becsértéke à 100 ft ölenként			72333	—
A csarnok és lakház építési költsége 1885-ik évi 3% elhasználás levonása után még	75729	70		
Levonva az 1886-ik évi elhasználás utáni 3%-ot	2271	89	73457	81
Csarnok-felszerelés, szerek, butor stb. leltár szerint az 1885-ik évről maradt érték	3316	28		
Hozzászámítva az 1886-ik évi beszerzéseket	327	15		
Összesen	3643	43		
Levonva elhasználás után 10%-ot, azaz Marad még	364	34	3279	09
Be nem fizetett alapítványok az 1886. év végével			4855	—
Tartalékalap			400	—
1886-ik évi pénztári maradvány			935	69
Terhek :				
Függő építési terhek 1886-ik év végével kamattal együtt	788	—		
A 30,000 ftos államkölesön után még tőke és tőkésített kamat 1886-ik év végével	21965	47		
A 20,000 ftos Budapest fővárosi kölcsön	20000	—		
A 22,000 ftos gyámi törlesztésre átalakított kölcsönből még fennálló	19716	—		
A 8135 ft 81 kros önkéntes tűzoltóegyleti pénzből még fennálló	4067	91	66537	38
Marad tehát tiszta vagyon az 1886-ik év végével			88723	21

Torna óra-rend.

(Tornakártyák.)

A zárjelek közé tett számok azon oldalt jelölik meg, a melyen a Porzsolt Lajos „Tornázás kézikönyvében“ az illető gyakorlat bővebb leírása felfalálható.

43. tornaóra.

6—12 évesek: Két külön arczsorból két külön „Szakaszba“ és vissza egy-egy sorba. (Honv. szab. 69., 76., 77. és a 14. tornaóra szerint.) A két szakaszból né-

gyes nyitott sortest alakítás. (83.) Tagszabadgyakorlatok különféle összetételben 4—8 ütemben. (88—100.) Alacsony korláton vagy a vízszintesen alacsonyra igazított létrán: egy időben többen állnak a szer hosszirányában, fogni az innen eső korlátfát vagy kapocsfát, leguggolni, felvetni a lábakat a tulsó korlátfára térdcsuklóba, váltogatott kézzel átfogni a térdekhez és vissza. Ugyanazon helyzetben mindkét kéz a térdekhez fog, és a lábakat áteresztetni a másik korlátfára felnyújtva, aztán visszahozni ismét terdesüngésbe, visszafogni, lábakat le. A korlátfák között állni, háttal neki dőlni egyik korlátfának, kezekkel a másikra támaszkodni, pillanatokra lábakat felemelni földről. Oldalállásból mellső függéssel dőlt állásba, és abban láb- és kargyakorlatok. (190.) Társas ugrások az ugrópálya fölött: páronként egyszerre futni és ugrani, elebb kézfogással, utóbb a nélkül, taps jelekre indulni, $\frac{1}{4}$ fordulatokkal ki- és befelé; a térdmagasságon felül már fordulat nélkül; (152.) egy sorban egymást közelre nyomozva futni, ugrani és tovább futni vissza a felállási helyre.

12—18 évesek: Katonai század kiképzése és vezetésehez tornász előgyakorlatok. „Fejlődött vonalba sorakozz” (35. tornaóra). „Oszlop előre! Század indulj!” Első osztág állj. (Honv. szab. 139.) „Fejlődni! Indulj!” (Honv. szab. 146., 147.) Ismételve az oszlop és visszafejlődés, aztán szertornázás. I. Csapat: Rohamdeszkán: háttal fordulva fellépkedni, apró lépésekkel arcz irányban lefutni. Háttal fordulva szökdelni fel mély guggolással, vissza két lépéssel leugrás. Bal oldallal állni a deszka aljához, jobb kézzel bal lábfejet a test mögött felfogva tartani és a jobb lábon szökdelni fel, ott páros lábra állni és leugrás. Ugyanez ellenkezőleg. Távolról szaladás, deszkára elebb a bal láb dobant fel, aztán még feljebb a jobb, és leugrás balra rézsút előre, a repülő helyzetben $\frac{1}{4}$ fordulat kifelé a bal vállal hátra. Ugyanez ellenkező oldalra. Egy láb dobant középre fel- és oldalfelé elugrás. A nagyobb fiúk végül számolyról ugranak fel a rohamdeszkára páros lábra és onnét oldalt le. Létra függélyesen igazítva (186.): mellmagasságban fogni egy fokot, állni egy fokon, feljebb ugrani aztán fogni fokként, fent átmenni a létra tulsó részére és ott szabadon függéssel lefogni fokként földre állásig. Egy fokon állni, kezekkel párosan egyszerre fogni le és fel fokról-fokra, karhuzódásokkal; nagyobbak egykét fokot kihagyva guggolással és felegyenesedéssel. Egy fokon ülés, lábakat térdcsuklóban behajlítani, hátra leereszkedés terdesüngésbe, fejfel fölfelé, fogódzni és felemelkedni. Jobb kéz magasan fog egy fokot, bal kar lenyújtva lent támaszkodik egy fokra, lábak a földről vagy fokon állásból felemeltetnek pillanatokra, mi alatt a test vállal fordítatik a létra felé és attól eltartatik. Ugyanez karok változtatásával. II. Csapat: első szere a függélyes létra, második szere roham deszka mint fent. III. csapat: Lebegő gerenda vagy alacsony támfa (155—162): végigjárás forgó lépésekkel, oldal állásvétel, minden tovább lépésre $\frac{1}{2}$ fordulat. Ugyanez, de haránt állásvételekkel. Egyik fiú a kezeivel a gerendára támaszkodik, egy másik fiú pedig emelve tartja amannak a lábait, az a kezein lépked oldalirányban végig a gerendán, emez pedig a földön jár. Egy fiú kezein támaszkodik, de nem oldal-, hanem haránt helyzetben, a lábait a gerenda fölött szétterpeszti és más két fiú felemelve tartja, tolja és utána lépkednek a földön. 14—18 éveseknél egyik a gerendán állva fogja fel a kezein lépkedő másiknak lábait és így „talicskáznak” végig (141). Az egész csapat a gerenda hosszában ahhoz háttal áll, derékka hanyatt ráfeküdni a gerendára,

karok szabadon fejfőle tartatnak, váltogatott lábemelés. A gerendára hassal feküdni, kezekkel földre támaszkodni, páros lábemelés nyújtva és vissza lebecsátás guggolás-hoz. Buzogány-gyakorlatok: a 12—14 évesek számára u. n. gyermekbuzogányok súlya ne legyen nagyobb egy kilónál darabonként, a nagyobb fiúk használhatják már az $1\frac{1}{2}$ —2 kilósakat is a következő gyakorlatokra: mindkét kézben egy-egy buzogányt lógztatni lent a test előtt jobbra-balra együtt, hozzá kis törzshajlongás és fordítás. Test előtt lent keresztbe és ismét szét oldalt ellenirányban lendítés, nyújtott karokkal vállmagasságig és vissza. Mellső nagy kör, mindkét karral együtt egy irányban: elebb a buzogányokat a vállakra fektetve kell tartani, abból

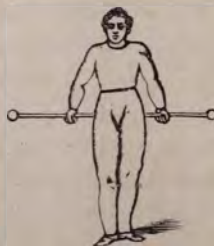

1. ábra.

hozni a jobb (bal) váll irányába emelt nyújtott kartartásba (lásd az 1. ábra 1. alakját), innét kezdődjék a kör le balra (j), ott fel fej fölé és tovább; a karok mozgását törzsfordulatokkal kíséni. Mellső nagy kör ellenirányban két karral: vállról fej fölé nyújtani, onnét körözni le jobb karral jobbra, ballal balra, lent a találkozó pontban buzogány- és kar-keresztelés, ellenoldaltól ismét fej fölé (lásd az 1. ábra 2. alakját). Ugyanezt, fej fölött kereszteléssel kezdeni. Mellső kis kör két karral egy irányban (lásd az 1. ábra 3. alakját): itt a karok folyton hajlíttatnak, kezek fejnél magasabbra és deréknél mélyebbre nem vezettetnek, arcz és mell előtt köröztetnek a buzogányok. Egymást felváltva párosan vagy négyesével kell működtetni a csapatot. Ha azonban buzogány nincs, akkor e helyett vas-súlyokkal lehet működtetni: 12—14 évesek

2. ábra.

3. ábra.

fogni, feltámasztani a mell elé vagy egyik váll fölé; földről felemelni, a test körül vezetni, kézről kézbe venni; a test mögött emelni földről fel alsó majd felső fogással. A rúddal változtatott kar-hajlítás és nyújtás; átvzetni a mellső tartásból a hátsóba és vissza; fogáscserék (lásd a 4. ábrát). IV. csapat első szere buzogány vagy kézi vas súlyok, második szere lebegő gerenda vagy altámfa. V. csapat: Ló hosszában állítva,

nyeregkapák nélkül: felugrás a ló hátára lovagülésbe, előre támaszkodásokkal és tovább-ülésekkel végig nyargalni, ott leterpeszkedni. Lovagulásból oldal- és ismét lovagülésbe lábemelésekkel, aztán hátrafelé nyargalni végig, úgy mint imént előre. Lovagulásból guggoló állásba, ismét ülés tovább, ismét állásba, a ló nyakánál guggoló állásból leugrás (nagyobbak leterpesztéssel „macskaugrás”). Guggoló állásba felugrani, abból lábkeresztezéssel „olló felülés”, elől támaszkodva hátul ismét „olló”, kanyarulatú leszállás. Oldalülés a hátán

4. ábra.

jobbról, elől támaszkodva jobb lábat átemelni balra, törzsfordulat balra; ugyanezt folytatni balról, bal lábat a jobb oldalra vetve át. Oldalülésből mellső oldaltámaszkodásba fordulni, abból még tovább fordulni a temporra, végül csavar felülés, midőn a hátul szabadon levő lábat a ló fölé átemeli és fordul lovagülésbe. Futammal, karlökéssel lovagülésbe ugrás a nyeregbe, nagyobb fiúk a nyakába, először a ló hátáról taszítás a karokkal, aztán mélyen befogni mindjárt a felugrás után. Mászás rudakon (függélyes vagy vízszintes). A 4. 18. és 25. tornaórákra írt mászó kiinduló helyzetekkel most már meg kell kísérelni a 3—4 méter magasságig juthatást. VI. csapat első szere: mászás rudakon, második szere a ló a fent írt gyakorlatokkal.

K ü l ö n f é l é k.

Azon t. olvasóinkat, kik még előfizetésüket nem küldötték be, tisztelettel kérjük az előfizetési ár (negyedévre 2 firt) sürgős beküldésére, hogy a lap expedálásában semmi fennakadás se álljon be.

Mutatványszámokkal szívesen szolgálunk.

Elmaradt példányok reclamatiója a szerkesztőséghez (Borz-utca 9. sz. II. emelet) intézendő.

A magyarországi fő- és középiskolák névkönyve VII. évi folyamának hirdetett előfizetés határidejét Felsmann József szerkesztő márczius 15-ig hosszabbítja meg. Ennek, mint értesülünk, az a sajnos oka, hogy az előfizető ívekből, melyek december és januárius hónapokban 400 példányban mentek szét, mindeddig csak 120 érkezett vissza és így a begyűlt pénz még a nyomtató költségre is kevés. Ha az új határideig sem jelentkezik elegendő előfizető, akkor a szerkesztő el van szánva a vállalat megszüntetésére. Reméljük azonban, hogy a tanárság és a tanügy barátai nem engedik a dolgot ennyire jutni. A munka nemcsak igen hasznos, hanem annyira szükséges, hogy meg nem jelenése valóban kár volna. Az előfizetés, mely a budapesti VIII. ker. községi reáliskola igazgatóságához küldendő, 1 firt; könyvársi úton a mű drágább lesz. Ha az új határidőig még befolyó pénz a nyomtató költséget fedezi, akkor a munka márczius hó második felében jelen meg. Igen melegen ajánljuk a tanfériak szíves pártfogásába.

W. Beach, a világ sculler-bajnoka ismét visszatér előbbi mesterségére, a kovácsságra, legfeljebb még az exchampion Hanlan-nal méri talán még egyszer össze

erejét; ezen meglepő határozatra a túlságosan emelkedő testsúlya bírta rá, melylyel az oly könnyű kis csónakban győzelemre kilátással tovább nem küzdhetne. Míg a tavali oly kolosszalis győzelmeit 78 kgr.-mal tette meg, most már 96 kgr.-mon felül van. A sokak által elítélt training most az egyszer sport szempontból ártott, nem pedig egészség tekintetében.

Ross és Lee a lapunk múlt évi számában is kiemelt két kitűnő evezős dupla kettős evezővel, egy igen érdekes kihívást kaptak, melynek kimenetelére a csónakázók körében a legnagyobb érdeklődéssel néznek elébe. Hanlan exchampion és O'Conner ismert evezős Torontóból tették a kihívást nem megvetendő 1000 dollárnyi téttel.

Csónakázó és gyalogló. Hosmer ismert amerikai evezős igen sikerülten párosította a két sportnemet; míg télen a gyaloglásban aratja babérjait, nyáron az evezőlapátokkal dolgozik. Legközelebb is Driscoll nevű amerikaival szemben győzött egy tíz mértföldes gyaloglási versenyben. A verseny előtt óriási fölényvel volt favorizálva Driscoll, s dacára a benne helyezett bizalomnak, Hosmer könnyen győzött, a távot 1 : 20 : 57 igen jó idő alatt járva be. Ezen sportnem összetételét a legsikerültebbek egyikének mondhatjuk, egyik a másikat mondhatni kiegészíti, s edzi a megfelelő testrészeket.

Ismét egygyel több, mely az ausztráliai ideai versenyek páratlan érdekességét emelni fogja. A június hóban tartandó rövid távolságú futó versenyekre eddig a világ legkitűnőbb erői részvétele van biztosítva. A verseny érdekességének kitüntetésére elég csak annyit mondani, hogy abban részt fognak venni Harry Hutchens, W. G. George, L. Miers és Kittleman.

Iskola-orvosok. Az iskola-orvosi intézményt, melyre nálunk már tavál óta készülnek, Poroszországban legközelebb életbe fogják léptetni. A tanárok és tanítók ott is, mint nálunk, nagyon rezervált állást foglalnak el az újítással szemben. Attól tartanak, hogy vagy semmit sem fog érni, vagy pedig nagy zavart fognak az orvosok az iskolákban okozni. Boroszló városa tanácsának különben 27 orvos ingyen ajánlotta fel szolgálatát, de a város nem mutatkozott hajlandónak az ajánlat elfogadására.

Iskola-egészségügyi szakosztályt alakított saját kebelében a berlini tanító-egyesület, melynek feladata lesz iskola-egészségügyi kérdések alapos megvitatása. Gyűléseire jeles higienikusokat fog meghívni és ez úton is az ügyet előmozdítani. Legközelebbi időre a következő tételeket tűzte ki. Minő higieniai és pedagógiai tekintetek legyenek mérvadók Berlin iskolaépítkezéseinel? Az iskolák fűtése és szellőztetése. — Padok az iskolában és otthon. — A tornáról. — Mik volnának a teendők arra nézve, hogy az iskolában több időt fordítsanak a tornászati gyakorlatokra? — Katonai gyakorlatok és az úszás az iskolában. — Minő rendszabályokkal lehetne a rövidlátóságnak elejét venni. — Túl vannak-e mai nap a gyermekek terhelve és erőltetve?

A berlini nagy nemzetközi úszóverseny ez évben augusztus hó 31-én lesz megtartva.

Tartalom: A nemzet ereje. Porzolt Kálmántól. — Iskolai zászlóalj. (Vége.) Ardényi Dezsőtől. — Kolozsvári athleta-élet. — A nemzeti torna-egylet költségelőirányzata az 1887. évre. — Sport-mozgalom Ipolszágon. Spektátortól. — A mesterségek mint testgyakorlatok. Porzolt Jenőtől. — A nemzeti torna-egylet vagyona. — Torna óra-rend. — Különfélek.

AIGNER LAJOS könyvkereskedésében

(Budapest, váci-utca 1.)

előfizethetni a „HERKULES“

testgyakorlati képes hetilapra.

Negyedévre 2 frt.

A „Herkules“ testgyakorlati közlöny az egyetlen magyar képes hetilap, mely a testgyakorlatok és testedző

A „Herkules“ előbbi évfolyamaiból még néhány teljes példány szerkesztőségünk útján megszerezhető, még pedig a következő árakon:

A „Herkules“ 1884-iki egész évfolyama bekötve 6 frt

„ „ 1885-iki „ „ 8 „

„ „ 1886-iki félévi folyama „ 4 „

sport minden ágára kiterjed; ismeretterjesztő és mulattató cikkeket és képeket közöl a tornázás, atletikai csónakázás, úszás, velocipédezés, vívás, korszolyázás, vitorlázás, kerékkorszolyázás, ökölvívás, gyalogolás, birkózás, labdázás, női sport, testgyakorló játékok és sportversenyekről; nagy súlyt fektet az iskolai tornázásra, kiterjed a katonai testgyakorlatokra s kimerítő tudósításokat közöl a testgyakorló- és sport-egyletek működéséről.

Negyvennyolcz egyletnek hivatalos közlönye.

A közoktatásügyi miniszter rendeletileg ajánlotta az ország összes tanintézeteinek.

A MAGYAR LABDAJÁTEKOK

KÖNYVE.

A „MAGYAR ATHLETIKAI CLUB“ MEGBIZÁSÁBÓL

IRTA

PORZSOLT LAJOS.

GRÓF ESTERHÁZY MIHÁLY ELŐSZAVÁVAL.

TÖBB KÉPPEL.

Kapható: AIGNER LAJOSNÁL.

Ára 1 forint.

Kiadóhivatal:

Budapest, IV. Váci-utca
1. sz. Aigner Lajos
könyvkereskedése.

Előfizetési díj:

Negyedévre . . . 2 ft.
Félévre . . . 4 ft.
Egész évre . . . 8 ft.

Egyes szám 20 kr.

Hirdetések díja: két ha-
sabos petisorsort 25 kr.

HERKULES

TESTGYAKORLATI KÖZLÖNY

SZERKESZTIK

PORZSOLT JENŐ

PORZSOLT KÁLMÁN

KIADJA: AIGNER LAJOS.

Szerkesztőség:

Budapest, IV. kerület,
Belváros, Borz-utca
9. szám II. em.

Kéziratokat vissza nem
küldünk.

Bérmentetlen leveleket
nem fogadunk el.

AZ »ACHILLES« VELOPÉD- ÉS CSÓNÁK-EGYLET, AZ »ARADI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BALATON-EGYLET«, A »BEREGSZÁZI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BUDAPESTI KERÉKPÁR-EGYLET«, A »BUDAPESTI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BUDAPESTI TORNÁ-EGYLET«, A »BUDAPESTI VASPARIPA-EGYLET ELŐRE«, A »DEBRECZENI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »DEBRECZENI TORNÁ-EGYLET«, »ELSŐ MAGYAR VÍVÓ-EGYLET«, AZ »ÉSEKÚJVÁRI VÍVÓ- ÉS TORNÁ-EGYESÜLET«, A »FERTŐI CSÓNÁKÁZÓ-TÁRSASÁG«, A »GYŐRI CSÓNÁKÁZÓ-EGYESÜLET«, A »KASSAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »KOLOZSVÁRI ATHLETIKAI CLUB«, A »KOLOZSVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, »FŐVÁROSI VÍVÓ-CLUB«, A »KÖRMENDI ATHLETIKAI CLUB«, A »KUNSZENTMÁRTONI CSÓNÁKÁZÓ-KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »MAGYAR-ÓVÁRI TORNÁ- ÉS VÍVÓ-EGYLET«, A »MAGYAR VELOPÉD-CLUB«, A »MAROS-VÁSÁRHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »LÉVAI TORNÁ- ÉS VÍVÓ-EGYLET«, A »MAROS-VÁSÁRHELYI TORNÁ-EGYLET«, A »NAGY-BÁNYAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NAGY-ENYEDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NAGY-KÁLLÓI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NEMZETI HAJÓS-EGYLET«, A »NEPTUN BUDAPESTI EYEZŐS-EGYLET«, AZ »Ó-BUDAI TORNÁ-EGYLET«, A »PANNONIA CSÓNÁK-EGYLET«, A »PECSI ATHLETIKAI CLUB«, A »POZSONYI HAJÓS-EGYLET«, A »POZSONYI TORNÁ-EGYLET«, A »PRIVIGYEI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »RIMASZOMBATI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SÁTORALJA-ÚJHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SÁLGÓ-TARJÁNI VASPARIPA-SZÖVETKEZET«, A »SELMECZI AKADEMIAI ATHLETA-CLUB«, A »SOPRONI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZABADKAI TORNÁ-EGYLET«, A »SZARVASI KORCSOLYÁZÓ-KÖR«, A »SZEGEDI CSÓNÁKÁZÓ-EGYLET«, A »SZEGEDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZEGEDI TORNÁ-EGYLET«, A »SZÉKELY-UDVARHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZÉKESFEHÉRVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A TENESVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET S AZ »ÚJVIDÉKI KERÉKPÁR- (BICYCLE-) EGYESÜLET«.

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister ő nagyméltósága 47,020. számú rendeletével ajánlja e lapot Magyarország összes tanintézetének.

Egyleti tornázásunk.

Azt, hogy a testgyakorlatok nálunk mily színvonalon állanak, legkönnyebb módon az egyleti díszturnázásokon ítéldhetjük meg. Igaz ugyan, hogy ez ünnepélyek kissé túlozzák a jó oldalokat és eltakarják a hátrányosakat, mind e mellett a legrövidebb úton és a laikus előtt is világos módon itt utalhatunk állításaink igazolására.

A fővárosi torna-egyletek most végezték be ez évadi tornaünnepélyeiket és lelkünkben bizonyos megelégedéssel telt emlékeket hagytak. Három olyan díszturnázást láttunk, mely mind a tagoknak, mind a vezetőknél dicséretére válik. Nem akarunk most ismétlésbe boesátkozni az egyes ünnepélyek méltatásával, csak azt az általános képet akarjuk vázolni, melyet lelkünkben ez évadi ünnepélyek hátrahagytak. És e kép, szembeállítva a múlt évi tapasztalatainkkal, határozottan egyleti tornázásunk haladását tanúsítja.

A haladást egyleti tornázásunkban mind számban, mind erőben tapasztalhatjuk. A fővárosi egyleteknek tagjai szaporodtak és a jobb tornászok minden egyletben magasabb gyakorlatokat végeznek mint az előző években. Különösen ki kell emelnünk a tornázásnak azon irányban való haladását, mely a szép testtartásban nyilvánul. Két évvel ezelőtt még azt vetettük tornászaink szemére, hogy nem vigyáznak eléggé a lábak s karok tartására és a derék homorítására; ma meg ép itt tűntek ki sokan.

De azt is meg kell jegyeznünk, hogy e téren inkább az ifjabb tornászok tűnnek ki, mint a régiek. És ezt

azon öröndetes tény kifolyásának vehetjük, hogy különösen a fővárosi középiskolákban a tornatanítók lelkiismeretes munkát végeznek. Hanem, a mint az ifjabb erők szaporodnak, csaknem olyan mértékben hagyják abba az idősebbek a tornázást. Nálunk, ha valaki megnősül, vagy magasabb állásra jut, már nem tartja magához méltónak a tornázást és nem jár el az egyletbe. Van ugyan csaknem minden egyletben „öreg urak csapattja“, de mit számít e 20—30 idősebb tornász a főváros népeségéhez arányítva.

Egyleti tornázásunk gyenge oldalát nem hagyva figyelmen kívül, a szabadgyakorlatokról kell szólnunk. Díszturnázásainkon megszoktuk már, hogy először az összes tagok mutatnak be igen egyszerű gyakorlatokat, azután 20—30 képzetebb tornász nehezebb szabadgyakorlatokat mutat, melyek azonban még ennek dacára sem valami neheznek. Az egyleti művezetőknek a legtöbb fáradságot és bosszúságot épen a szabadgyakorlatok betanítása okozza. E bajon pedig alig hiszem, hogy segíteni lehetne, mert alapja épen az általunk nem kedvelt gyakorlatokban van.

Egyleti tornázásunknak virágzását azonban szabadgyakorlatoknak némi elhanyagolása épen nem hátráltatja, mert ezzel szemben a szertornázás általában fejlődik. A jobb tornászok által kedvelt nyújtó mellett ez évi ünnepélyeinken a korlát, a ló és a rohamdeszka is kiváló szerepet nyertek.

Azt a határt, mely az egyleti tornázást a cirkuszi mutatványoktól elválasztja, a valóban jeles egyletekben már nem igen lehet észrevenni, mert a gyakorlatok egé-

szen azok lesznek itt mint ott. Az ellen magunk is már többször szoltunk, hogy ne legyen a tornászok célja az erőművészekkel való versenyzés, de ugyan ki állhatja útját a szabad fejlődésnek. Hisz a dolog úgy áll, hogy az egyleti jelesebb tornászoknak az erőművészek gyakorlati már sorra következőkké lettek, és így veszélyességük is csökkent. Hogy tehát egyleteink e határt, mely a cirkuszi mutatványok előtt van, a rendes fokozatos erő- és ügyességfejlesztő úton elérték, az csak örvendetes dolog.

Hanem bizony az ily valóban kitünően iskolázott tornászok száma az egyletekben külön-külön kevés. És ép ezért, hogy a főváros évenként egy valóban remek és minden részében sikerült dístornázást láthasson, össze kellene a fővárosi kitünő tornászoknak állani, és így mikor az egyleti dístornázásoknak vége van, egy hatalmas ünnepélyt kellene rendezni. Csak képzelni kell azon mutatványokat, melyet 60—80 valóban kitünő tornász végezhet. Mily erkölcsi és anyagi hasznot hozhatna egy ily tornaünnepély!

Azt hiszszük, hogy nem is kell soká várunk egy ily ünnepély rendezésére, hisz ez már némileg a torna-szövetség dolga.

PORZSOLT JENŐ.

A „Vészmadár“ naplójából.

(Yacht-élet a Balatonon.)

Irtá: NEMO. *)

Kora tavasszal első volt hajóm a Balatonon. És én siettem is bekalandozni a magyar tengert. Első kirándulásom Badaacsonya volt. Husvétkor főúri társaság rándult le Füredre. Hajóm lévén még csak vízen, a Vészmadárnak jutott a szerencse a társaság előkelő tagjait megvitorláztatni. A főudvarmesternő és több főúr és úrhölgy voltak vendégeim. Hiszem, hogy e kirándulás néhány emlékezetes marad, mert erős hullámozás folytán a tengeri betegséget ki nem kerülhették. Hja! a Balaton nem tud udvarias lenni s a nyújtott élvezetet sokszor drágán kell megfizetni.

Este 7-kor megindultam egyedül Badaacsony felé erős déli széllel. A start nem jól sikerült s csak 3 olasz matróz segítségével tudtam a sekély vízből szabadulni. A szél ekkor már annyira elhatalmasodott, hogy többen féltettek, de nekem mennem kellett, oly erős volt a vágy az egyedüllet s az ábrándozás izgalma után. Rövid fél óra alatt a szántódi révbe értem, hol még 2 reffet vettem s így 4 reffén indultam Akali felé szép holdvilágos éjben. Akali alatt meghaltam.

Reggel gyenge éjszaki széllel folytattam utamat Badaacsonya, hova déli 12 órakor érkeztem meg. Itt megébredve, d. u. 2-kor Gaál Ödönnel, owner-társammal visszaindultunk Füredre, szép nyugoti széllel. Gaál kormányzott, én pedig a kabinba visszavonulva, átadtam magam ábrándjaimnak.

Ábrándjaimból viharos szél vert fel, mely erős köz-

delmet adott, úgy hogy Szántódról d. u. 4 órától 8-ig tudtunk csak a füredi kikötőbe bevergődni. Ez volt első utam a Vészmadárral, melyből átváz-fázva értünk horgonyra.

Füreden néhány vitorlázó pajtás várt, kikkel aztán kedélyes vacsoránál beszéltük meg a tervet, hogy pünkösdkor öt hajóval körülhajózzuk a Balatont. Meg lett állapítva, hogy Szarvassy Sándor a Királynő, *) Adám Károly az Ilona, **) Inkey István a Jolánta, és gr. Károlyi László az Arám tulajdonosa, úgy a Vészmadár pünkösdkor körülhajózzuk a Balatont s annak szép pontjain, ú. m. Kenesén Jánosi Gusztáv kanonoknál, Lellén Szalay Imre orsz. képviselőnél, Keszthelyen és Badaacsonya Gaál Ödönnél partra szállunk. Az excursio 5—6 napra volt tervezve.

Az indulás napja pünkösdtől előtti csütörtökre, utóbb közbejött akadályok miatt vasárnapra határozatott. A menaget a Vészmadár szolgáltatja, minthogy Jóska matrózunk kitünő szakács is. A startnál azonban csak 3 hajó, Királynő, Ilona és Vészmadár jelent meg. Arám még nem készült el, Jolánta pedig csak hűtőfőn volt érkezendő és csatlakozandó. D. u. 4-kor indultunk gyenge nyugoti fuvalommal Kenese felé, hol Jánosi Gusztáv veszprémi kanonok, a vitorlázás egyik lelkes barátja, ki jelenleg maga is épített Füreden hajót, várt vacsorára.

Kenesére csak este 8-kor értünk szél előtt, hol már a vendégzerető házigazda várt és jött csónakon elénk.

Kell-e mondanom, hogy a fogadtatás szívből jövő magyaros, a vacsora felséges és zamatos volt. Füszerelte is a házigazda páratlan szívéllyel a vendégek szikrázó jó kedvvel. Éjjel a hajókra tértünk nyugalomba.

Keneséről június 14-én délkeleti irányú fuvalommal reggel 6-kor indultunk Lelle felé az éji tanyára.

E napon 3 vihart állottunk ki. Az első A.-Eörs alatt erős esővel, a 2-ikat Tihany alatt d. u. 2 órakor szinte szakadó záporral keverve, a harmadikat mindjárt a tihanyi réven túl ismét esővel keverve. Királynő a Siófokról csatlakozó Jolántával befutott Füredre és az utat feladta, a mi nagy megütközésünkre szolgált. D. u. 3-kor a somogyi oldal erős hullámai elől Ilona a zalai partnak tartott, s a Vészmadár elérte célját, hogy t. i. az erős hullámverésben nem akar Lellén éjszakai, átvágott Lelle elől Ilona után a zalai partra, hol aztán erős éjszaki széllel Fülöpi alá vitorlázunk s ott horgonyt vetettünk.

E napon az egész úton nem értünk rá enni s csak pár falat salámit vettünk magunkhoz. Persze nagyokat ittunk, hogy a lélek ki ne fagyjon belőlünk. A ki nem próbálta, nem hinné, hogy még a legforróbb nyáron is, mily dermesztő hideg van a vízen, ha erős szél fúj és a hullámok bőrig áztatnak. Ilyenkor a rum és cognacnak van ám nagy kelete. És meg nem árt. A nagy hideg elvonja erejét. Így voltunk ma is a háromszori felső és a folytonos alsó megázás alatt. Ittunk kegyetlenül.

Este a fülöpiai halásztanyán felséges halászlét és pörkölt halat ettünk. Ödön barátunk egy régi gyermekkori játszótársra talált a mi előzékeny semita háziasszonyunkban s eldöörögve a multakon, nagyon szép estét töltöttünk együtt. Közbe-közbe szidtuk a hűtlen Királynőt és éltettük a mi barátságos összetartásunkat.

Minő szép is a vízen a kifejtett összetartozóság érzete. Egyik érzi a másikat, félti társát. Ha komoly az idő, közelében jár, hogy segélyére lehessen, nem gon-

*) Olvasóink iránti figyelemből elkövetjük az indiskréciót, hogy ez álnév alatt Mihálkovicz Tivadar a kiváló vízi-sportsman rejtőzik, ki korábban kitünő skiffista volt, míg az utóbbi években a vitorlázásra adta magát s itt is vitorlás yachttja a „Vészmadár“ mult évi naplójából közöl érdekes részletet.

Szerk.

*) Hét tonnás yacht.

**) Három tonnás yacht.

dolva a saját biztonságára. És én annyira tudom e kollegiálitást méltányolni, mert vettem hasznát.

Mikor tavaly felfordultam a Balaton kellő közepén.

Borzasztó egy éj is lett volna az, míg a halászok feltalálnak, ha a Herczegnö ki nem ment kellemetlen helyzetemből. Csak később gondoltam el. Egész éjjel az árbocz telején kellett volna ülnöm, fagyasztó szélben, vízben. Ki tudja lett volna-e elég lelki erőm, görcsösen, végső lehelletig az árboczhoz simulni s várni a mentő sajkat. Talán megöszültem volna az éjen. Folyton nézni a halált s minden hullámban, mely leseperni törekszik, a hóhért látni. Atézertem azon szerencsétlenek sorsát, kik hajótörést szenvedve, napokat töltenek a ronesokon és mikor megmentik... megörlünek.

No de elég volt izlelőül annyi. Cogito, ergo sum. Ez volt a megmentés után első gondolatom.

Hála Istennek és a Herczegnöknek!

A Fülöpin töltött éj alatt a szél rendkívül felerősödött. Ismét az a rémes sivitása a köteleknek, mely átjárja a velőt. Ilyenkor horgonyon lenni jó. Mikor a szélvész által felkapott hullámot millió atomra osztja annak bönbölő ereje, úgy hogy a vízszint méter magasan elborítja a vízfűst, akkor, ó akkor helyén legyen a szíve, ki vízen van. Nézni is vért fagyasztó. A hajó pár száz ölre elvesz a hullámvölgyben. Aztán jön a tölésér. A tölésér, mely felszaggatja a szárazon a földet, százados fákat kitép gyökerestől, tetőket ragad magával, elpusztít, szétrombol mindent a mi útjába akad. A vízre érve, süketítő zajjal zúdul tova. Jaj a hajónak, melyet elkap. Felkapja mint a kis pelyhet a tél zivatara s a magasból száz meg száz ölre megsemmisítve löki a tomboló ársírba. Minden jó lélek dicséri az urat!

A szél reggeltől d. u. 6-ig orkánszerűleg dühöngött. Ez időt a parton töltöttük Gaál Lőrincz esásztai vendégszerető házában. A szél erejéről fogalmat adhat az a körülmény, hogy Ilonát horgonyostól elkapta s egy pillanat alatt 20 ölrel beljebb vitte. Pedig a fedett parton voltunk. Ilona sietett is a halászok 200 öles kötelén egészen a parthoz vonatni magát, mire a Vészmadár is 2-ik horgonyt vetett.

D. u. 1/2 6-kor a szél annyira gyengült, hogy 4 refen megindulhattunk Badaacsony felé, hová folyton gyengülő széllel esti 1/2 7 órakor érkeztünk meg. Persze teljes vitorlával.

Vacsora a badaacsonyi Hableány csárdában volt. Nem rossz, de méregdrága. Badaacsonyban nyugodt éjt töltöttünk a hajón. Reggel 6-kor megindultunk a lápdii öböl felé, Gaál szölleje alá, hova fél óra alatt meg is érkeztünk.

Ebéd Gaálnál volt. Összefutott tojásrántotta, füstölt hussal. Furesa volt, de jó.

Az egész parton-lét legkimagaslóbb momentuma azonban az volt, midőn Gaál mint szölőbirtokos jelent meg előttünk. Agyongyurt és gázolt szalmakalap szalag nélkül, lehajtott peremmel, nagy fehér kötény, mely a mellet is befödi, kezében óriási pinczekules és nyaka közé dobva a borfejtő kaucuk cső. A bámulat hangjai egyszerre törtek elő ajkaikról. Minő metamorphosis a Stefanie-yacht-club díszes uniformisából.

Röviden szólva kellemes pár órát töltöttünk Lápdiban. Házigazdánk csupa előzékenység és figyelem. Itt ugyan mindenki otthonosan érezheti magát.

Ilona hamar oda ért, mert a zalai partokon maradt, Vészmadár azonban mélyebb járatú lévén, kénytelen volt a somogyi partra átmenni, mi által az ellenkező irányú szél mellett sokat veszített s így Keszthelyre csak 1/2 1-kor délben érkezett meg s így is kénytelen volt

az öböl közepén horgonyt vetni, oly csekély volt az idén a keszthelyi öböl vize.

Szándékosan átugrottam egy kis intermezzot, hogy kárörvendhessek Ödön barátom csalódásán, ki már azt hiszi, — tudom — hogy a Keszthely előtti megfeneklést elhallgatom, vagy tán épen elfeledtem.

Sajnálom, legyünk hívek az eseményekhez. Aztán meg ez a kis káröröm jól esik az embernek, mikor már rajta is megesett ez a baj.

A szentgyörgyi foknál bizony megrekedtünk. Gaál, a kormányos, restelte, pedig hát biz ez megesik mindenkinek. Még a Királynőn is, úgye Ádám barátom. Hát mi rajtuk szegény polgár embereken sans Dixon-Camp.

Keszthelyen Zsilinszkynél igen jó ebédet ettünk. Itt mindig jól főztek. Ebéd után megnéztük a keszthelyi remek épülő palotát. Királyi pompa és impozáns szabású épület. A szem elfárad nézésébe s jól esik utána a park pihentető zöldje, számos változataival.

Ez alatt matrózunk bevásárolt s mi este 6-kor gyenge délnyugati széllel ismét megindultunk hazafelé.

Es ez az út volt fénypontja az egész kirándulásnak.

Röviden úgy írhatnám le: Holdszivárvány, csatkozás, közös vacsora, Szarvassy szidása, alsó tenger. Más szavakkal folyton gyengülő széllel utaztunk egymás szoros társaságában. Különösen estefelé a vitorla állítással teljesen egymás mellett haladtunk.

Lágy szellő által gyűrt vízfodrocskák kedves csalogása, a békák nagy ensemble koncertje és a nádi veréb szólóival keverve oly végtelen édes benyomást tett reám, hogy ez est örökké feledhetlen lesz előttem. Ekkor láttam először holdszivárványt is. A hold keleti és nyugati oldalán egy-egy rövid szalag, de teljes színpompában.

Utóbb a vacsora miatt Ilona mellénk vonult s a hajók összecsatoltattak s mialatt a Vészmadáron kedélyes társalgással fűszerezett s a hűtlen társak szidásával aspirozott vacsora folyt le, addig részint a hajóinas, részint Ilona dalmát matróza kormányozta mind a két hajót.

Vacsora után elváltunk. Ekkor kissé a szellő is felerősödött és vigan szeltük a fodrokat Fülöpi felé, hova 1/2 1-kor éjjel érkeztünk.

Nekem kedvem lett volna még tovább menni, de a legénységnek nyugalom kellett.

Reggel 6-kor teljes szélesendben megindultunk — újabb program szerint — Lelle felé Szalay Imréhez. De 1/2 7-kor oly erősen látszott feltámadni az éjszaki szél, hogy Ilona ismét visszafordult a zalai partokhoz s így nagy sajnálattal mi is követtük, most már teljesen feladva Lellét.

Nemsokára a szél nyugatnak fordult s felerősödvé, hatalmas hullámokat korbácsolt fel. Ilona tánczát érdekes volt nézni. Néha a hullámok közt a hajótest teljesen elveszett, különösen mikor a hullámvölgy irányában haladt, másodpercekig csak vitorlát láttunk. Tihanyhoz igen hamar elértünk. Annak közelében azonban a szél nagyon meggyengült, s így Ilona a hátsó fuvalommal jól elhagyott.

A fokon túl teljes szélesend állott be.

Itt találkoztunk Szamárdinál az élénk jött Királynő és Jolántával. Alighogy a találkozás végbement vészteljes csend állott be. Ekkor rendesen vihar készül. Ezzel tisztában voltunk. A negyedik egy utazáson. A hajók mozdulatlan állottak. A Balaton lágy remegésben. Ez is vihart mutat. Kevés vártatva távol dörgés, eleinte oly halk, mintha a szomszéd szobában egy szekrényt mozdítának el helyéről. Majd teljesen kivehető háború az égen.

Az idő éjszaknyugatról jött s nemsokára Füred felett az ég teljesen elsötétedett, míg mi még mindig a tikkasztó nap hevében mozdulatlan állottunk.

Szép jelenet volt ez, örökké feledhetlen.

A négy hajó kormányosa mereven a közelgő viharra szegezett szemekkel, a szerepek kiosztva, a matrózok mozdulatlan, az a szerint kiosztott helyeken. Egyéb-ként csend és nyugalom.

Nyugalom a vizen, a hajókon, a szívekben. Csak az ég háborgott. Sötét palástját mintha repülő sárkány hozta volna délnek.

Végre megjött az első szélnyomás, a hajók megdőltek, megindultak, majd reffeltünk.

Mi tekintettel a legénység gyakorlatlanságára, négyet vettünk. Királynő 2 matrózzal teljes biztonságban csak mizamját szedte be és tán két reffet vett.

A vihar kevés széllel, de óriási jéggel kevert esővel jött.

A hajók mint phantomok a sűrű esőben alig voltak kivehetők s repültek fel-alá Füred felé keresztezve. Mintegy 10 percz alatt elvonult az eső s mindannyian teljes vitorlával vonultunk be Füredre. Pont 12 órakor délben vetettünk horgonyt.

Ekkép az egész utazás 92 órát vett igénybe, melyből a szárazon töltöttünk Kenesén 10 órát, Fülöpön 22 $\frac{1}{2}$ órát, Badaacsonyan 11 $\frac{1}{2}$ órát, a lápdii szőlőben 4 $\frac{1}{2}$ órát, Keszthelyen 4 $\frac{1}{2}$ órát, Fülöpön 5 $\frac{1}{2}$ órát, összesen 58 $\frac{1}{2}$ órát. Ekkép a vizen 33 $\frac{1}{2}$ órát voltunk.

Ez volt a Vészmadár második útja.

A nemzeti torna-egylet díszturnája.

(1887 márczius 12-én.)

Hazánk legrégibb, leggazdagabb és legtekintélyesebb torna-egyletének évi díszturnázásait mindenkor érdeklődéssel várjuk, és rendesen elégedetten hagyjuk el. Megszoktuk e díszturnázásokon a tágas csarnokban a nagy közönség és a tekintélyes tornász-tömeg jelenlétét, milyent hazánkban körülményeinél fogva most egy egylet sem produkálhat.

Az ideai tornaünnepély sem maradt általános jó benyomás tekintetében hátra előzőitől, sőt egy s másban ezeket felül is multa. Különösen ki kell emelnünk a csapatturnázásnak remek képét, mely az egyleti előtornászok kitünő munkáját bizonyítja. A legutolsó csapat is valóban meglepő jártasságot mutatott az egyes gyakorlatokban. Régi igazság, hogy az egyleti tornázás főtényezői az előtornászok, kiknek képzettsége hozhatja létre az egyletben a tornázás magasabb fejlődését.

Dicsérettel kell szólnunk különösen a nyújtó-tornázásról. Akármint buzdítjuk is a tornászokat az egyenletes testképzés elvéből folyólag minden szer egyforma kedvelésére, a nyújtó, e legegyszerűbb szer marad a jeles tornászok legkedveltebb szerének. Így van ez nálunk és így van ez Német- és Angolországban is. A legképzettebb tornászok ez egyszerű rúdon csakugyan az emberi testnek magát bíró erejét a legtetszetősebb módon mutatják be.

A mostani díszturnázásban már a kettős nyújtón látunk egy pár valóban mutatós gyakorlatot. A dísztor-

názásoknak és általában a tornázásnak eme, a mutatványos, czirkuszi tornázást megközelítő haladásáról első czikkünk szól; itt csak azt emeljük ki, hogy az egyes gyakorlatoknál nem láttunk semmi ijesztő veszélyességet, mert a tornászok kik itt szerepeltek, mind képzett erők. A díszturnázást 80 tornásznak katonazene hangjai mellett való felvonulása nyitotta meg. Majd négy oszlopba állottak fel a tornászok és Keresztessy Sándor vezetése alatt a szabadgyakorlatokat végezték kifogástalan szabátossággal. A gyakorlatok igen egyszerűek voltak, de az ellenkező oldalra vezénylés által szép képet nyújtottak. A közönséget azonban még sem ez, sem az ezután bemutatott valóban mutatós botgyakorlatok nem tudták tapsra lelkesíteni. A botgyakorlatokat 20 tornász végezte Bockelberg Ernő vezénylésére. A legszebb képet nyújtották a komplikált ellentetésen végzett mozdulatok.

A szuronyvívást láttuk ezután ugyane tagok által bemutatva, Bockelbergtől vezérelve. Az egyletben a múlt évben is láttuk már a szuronyvívást, de az akkori mutatvány érdekesebb volt, mert páros küzdelemben is győnyörködhattunk. Most csak két egymás mögött levő sorban, vezényszóra iskola vívást láthattunk, bár kellemes képet adott ez is. Határozottan elismerjük, miben különben ki sem kételkedett, hogy a tornászokból jó katonák lesznek.

A szertornázásban az egyleti tagok oly nagy számban vettek részt, hogy a szabadtér teljesen tömve volt. Az egyes csapatok a következő szeren és vezetők alatt tornáztak: I. csapat korláton, vezérli Szafka Manó; II. csapat bakon, vezérli Stern Alfréd; III. csapat bakon, vezérli Porzsolt Lajos; IV. csapat lovon, vezérli Maurer János, V. csapat lovon, vezérli Kun Gyula; VI. csapat korláton, vezérli Héder Sándor. E csapatturnázás a rendes gyakorló órák képét mutatta s mint említettük, az egylet tagjainak, főképp pedig előtornászainak dicséretére vált.

A sorozat következő száma az egyleti növendékeknek a két, egymásután állított bakon való tornázása volt. Keresztessy már évek óta mind magának, mind az egyletnek dicsőséget szerez tanítványai mutatványaival. És bár az egyleti tornázásban az összehasonlítás gyengíti a fiúk mutatványainak hatását, mindeddig a legnagyobb elismerést Keresztessy tanítványai nyerték ki a közönségtől.

A verseny a kötélén való függeszkedésben, a távolmagasugrásban és a súlydobásban tartatott négy résztvevővel. A versenyszabályok a következők voltak:

A verseny három gyakorlatból áll. I. gyakorlat: tartós függeszkedés kötélén, hajlított karral és túlfogással; terpesztett lábbal.

II. gyakorlat: távolugrás akadályon át; az átugrandó akadály az elugrási ponttól számítva 225 cm. távolban 125 cm. magasra nyulik; 4 m. távolság után minden 20 cm. egy pontot számít.

III. gyakorlat: súlydobás. A súly 17 klg. egyszer dobható.

A legnagyobbat ugratta Szuk Géza 5 m. A legtovább dobott Balogh Bódog 5 m. 35 cm. A legjobban függeszkedett Herczog Zsigmond. A győztes a pontozatok számítása után Balogh Bódog lett, kinek ugrása (4.75) is igen szép volt.

A már megdicsért nyújtó gyakorlatokban résztvettek: Szafka Manó vezetése alatt Alexi György, Arnold Róbert, Cziike Imre, Kampis Lajos, Klein Gyula, Moózer György, Maitinszky Zsiga, Porzsolt Lajos, Schwarcz Lipót, Stern Alfréd, Szedlacek István, Szilárd Dezső.

A díszornázás utolsó mutatványát a rugódeszkáról végzett lóugrások képezték, melyeket a közönség zajosan megtapsolt.

A győztes Baloghnak a babérkoszorút Vécsey István alelnök adta át pár üdvözlő szóval.

A pozsonyi torna-egylet egy éve.

(Titkári jelentés az ez évi közgyűlésen.)

T. közgyűlés! A test és lélek együtt teszik az embert.

A test és lélek minden tevékenységének alapját az idegrendszer képezi, melynek szabályos vagy szabálytalan működésétől függ a test és lélek egészsége vagy betegsége.

A többé-kevésbé megromlott idegrendszer szüli a kisebb nagyobb fokú ideggyengeséget: az idegességet, melynek „kifolyásai”: az elmebetegség, gyilkosság és öngyilkosság is.

A tudomány és tapasztalás tanítja, hogy a test-edzés — társulva vidám kedélyhangulattal — jó hatással van az idegrendszerre. Ezt pedig különösen a mindennapos testgyakorlat, a tornázás által érhetjük el.

A tudomány és a tapasztalás bizonyítja azt is, hogy általán a testszervezet fejlődése és hatásképessége napjainkban jóval hátrább áll, mint régebben; a testileg satnyák, kopaszok, fogatlanok, rövidlátók, betegesek, sőt a halálozások száma is jelenleg nagyobb, mint volt az elmúlt időkben.

És hát miben keressük a szomorú jelenségek okát?

Az okot meg kelljük az egyoldalú nevelési rendszerben.

Nagy mértékben ápoljuk a szellemet és elhanyagoljuk testünk fejlesztését; nemcsak elhanyagoljuk, hanem romlását idézzük elő, a midőn a szellemi munkával kifárasztott testünket nem üdítjük fel a szabadban, a jó friss levegőn való testmozgás és megfelelő testgyakorlatok által, hanem szórakozást keresünk az oxigén tartalmú levegőt nélkülöző, de annál több szénssavval és füsttel telt éttermekben, kávéházakban, hol azután az álmorvására késő éjjelig ülünk egy helyben, vagy szerfölött nagy hatalmat engedve szenvedélyeink és indulatainknak, vétünk az erkölcs és a természet törvényei ellen testünk rovására.

Ne gondolja azonban senki, hogy napi sétájával lerótt mindent, a mivel teste ápolásának tartozik; mert a sétálás — bár a folytonos ülésnél többet ér — oly testmozgás, mely csak az amugy is aránylag legerősebb tagokat, a lábakat edzi, fárasztja, a karokat, törzset pedig teljesen pihenteti továbbra is, és így egyoldalú.

A baj elleni orvosságot sem sétálásban, sem a

gyógyszertárban nem fogjuk megtalálni, hanem ismét a testgyakorló helyeken.

Az orvosság neve „testedzés”.

A csak szellemileg való foglalkozás minden test-edzés nélkül életbeléptetése a középkori asketa-felfogásnak.

Jelen viszonyaink között „a testet edzeni önmagunk és utódaink érdekében szent kötelességünk”.

Nemzetünk — tőle telhetőleg — elkövetett mindent, hogy szellemi műveltség tekintetében hazánk európai színvonalán álljon; a testi nevelés elhanyagolását és hátramaradottságát is észre vette végre még idején — különösen az elmúlt év folyamán — néhány jelesünk, kik iparkodnak is már országsszerte érvényre juttatni a testi nevelés jogosultságát.

Az országos tornaszövetség — alapszabályainak belügyminiszeri megerősítése után — végre megkezdte működését az országos tornaszásnak minden irányban való emelése érdekében.

Torna-egyleteink mind számra, mind működési körre nézve emelkednek.

A testi nevelés terén is tehát előbbre megyünk, haladunk!

Ezen, a tornászásra általában tett észrevételeim előrebocsátása után áttérek titkári tisztem tulajdonképeni tárgyára, a pozsonyi torna-egyesület múlt évi működésének és állapotának vázolására.

I. A tagok számát a következő táblázat tünteti elő:

	1881.	1882.	1883.	1884.	1885.	1886.
Létszám	58	49	46	56	65	84
Szaporodás	—	—	—	10	9	19
Fogyás	—	9	3	—	—	—

	1885.	1886.	Szaporodás.
Az alapító tagok száma	2	3	1
pártoló „ „	5	7	2
rendes „ „	58	74	16
Összesen	65	84	19

A tiszteletbeli tagok száma 1 (változatlanul).

E táblázatból kitűnik, hogy az egyesület megalapítása óta a tagok szaporodása az 1886. évben a legnagyobb, dacára annak, hogy a kimaradtak száma is a legnagyobb.

Az 1885. évben ugyanis a tagok névsorából kimaradt 13 rendes tag önkéntes kilépés és egy pártoló tag elhalálozás folytán. Egyesületünk rövid fennállása óta ez a második eset, hogy csekélyszámú tagjai sorából is kivesszi részét a halál.

Hais Bernát — ez a halott neve — fennállása óta pártoló tagja volt az egyesületnek.

A 14 tagnak kilépéséből eredő veszteséget pótolta 33 új tagnak egyesületünkbe való belépése; innen van a 19 taggal való szaporodás, mely épen oly nagy, mint a megelőző két évi szaporodás együttvéve.

A pozsonyi torna-egyesület — tagjai számát tekintve — azon 26 torna-egyesület között, melyek eddig az országos tornaszövetség kötelekébe léptek, a 13-ik, a csupán 20 vidéki torna-egyesület között pedig a 9-ik helyet foglalja el.

II. A működő tagok számát az egész éven át óráról-órára pontosan feljegyeztem, illetőleg erre vonatkozó rendes látogatási tornanaplót vezettem.

Ezen napló adatai szerint állítottam össze az egye-

sületi tornázásának 1886. évi eredményét kitüntető következő táblázatot:

1886.	órak száma	Hány tag tornázott	
		összesen	átlag 1 óráb.
Január hóban ..	10	130	13
Február " ..	11	120	11
Márczius " ..	12	96	8
Április " ..	9	63	7
Május 1. felében	7	30	4
Szept. 2. "	4	39	10
Október hóban ..	13	252	19
November " ..	13	313	24
Deczember " ..	9	155	17
Összesen ..	88	1198	13

A 8 teljes hónapon át tornázott átlag 13 tag, mely a rendes tagok száma 18⁰/₀-jának felel meg (közel ¹/₄-e).
(Folyt. köv.)

Torna óra-rend.

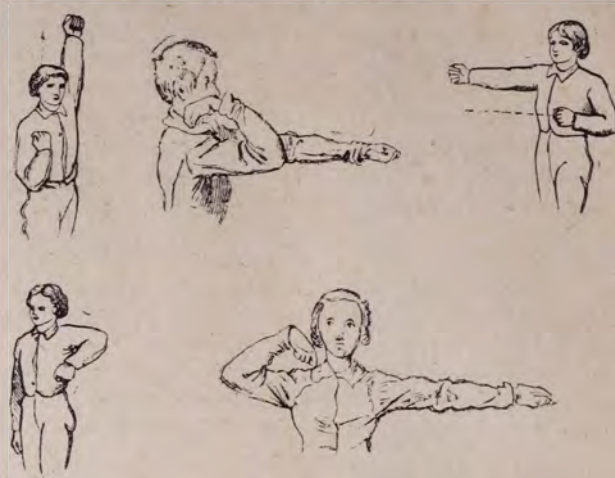
(Tornakártyák.)

A zárjelek közé tett számok azon oldalt jelölik meg, a melyen a Porzsolt Lajos „Tornázás kézikönyvében” az illető gyakorlat bővebb leírása feltalálható.

44. tornaóra.

6—12 évesek: Körben, kigyó menetelő vonalban, körüljárni egymást: körképzés (81.), kör közepe felé arcz, kettős beosztás, egyes számúak balra át, kettős számúak jobbra át (párok szemközt); 1 számúak helyben állva maradnak, 2 számúak az előtők álló egyesnek a bal oldaláról annak a háta mögé kerülni, aztán tovább a következő egyes számúak a jobb oldala felől kerülni annak is a háta mögé — és így tovább az egész körben kerülgetésekkel ismét vissza kiki a párja elé, ott megállni; most ugyanezt végezzék a 2 számúak; ismételni ugyanezt kézfogásokkal, ugyanis a kerülgetők és a helyben állók egymással kezét fognak rövid időkre azon pillanatokban, midőn egymásfelé váltal fordulva vannak, tehát a járók bal kézzel fogják meg az állóknak elejük nyújtott bal kezét, a tulsó oldalról járva pedig ellenkezőleg; végül ugyanezen kézfogásokkal kigyózó vonalban egyszerre járatni az 1 és 2-seket is, 2-sek jobbra a körbe befelé, 1-sek balra kifelé indulva kezdjék a körülkörüzéseket, kézfogásokat akkor hagyni fel, midőn a szembe jövőnek előre nyújtott kezéhez közelbe jutottunk. Ügyesebb növendékekkel begyakorlandó a kézfogás helyett karfűzés vételekkel, a felig körül körzés helyett az egészen körülkörüzéssel tovább haladás, mint a francia négyes tánczfigurában szokásos. Körben kiigazodni tenyérnyi távközökkel, karlökések és ütések előre, le, föl, oldalt, oly móddal, hogy egyidőben nyujtassék egyik kar, mialatt a másik hajlítatik, tehát elébb a kiinduló helyzetek vétetessenek fel úgy, mind az ábra 5 alakja mutatja, minden helyzetből 10—15-ször ismételtessék a mozgás összetétel. Karokat hátul derékra kulcsolva törzshajlítás és nyújtás előre, hátra, oldalt; itt is többször mindegyiket, és oldalállásba fordulat az oldalhajlás végeztetéséhez. Magas támfá: függések dőlt állással, azután fekvéssel (164., 165.). Szabad ugrások ugródeszka nélkül, kis magasságra

tett pálczán át, szaladással (iram vételekkel), mindig egy lábbal el és páros lábra leugrással (151., 152.).

12—18 évesek: Szintén a fent irt összgyakorlatokat. Szergyakorlatul I. csapat vegye a 43. tornaóra a 3. csapat számára irt két szert; II. csapat a 4-ét; III. csapat az 5-ét; IV. csapat a 6-ét; V. csapat az 1-ét; végül a VI. csapat a 2. csapat két szerét ugyanazon rendben.

45. tornaóra.

6—12 évesek: Társas szabadgyakorlatok hármassával (106., 107.). Rézsutós lét-rán, fogódzásokkal fokokon állás és fekvés vételek, azokban láb- és kargyakorlatok (181.), egyidőben 3—4 fiú lépked föl és végzik gyakorlataikat a felvett helyeiken.

12—14 évesek: Társas szabadgyakorlatok (105—108.). Szeretornázás: I. csapat vagy a 43. tornaórán az 5. csapat két szerét; II. csapat a 6-ét; III. csapat az 1-ét; IV. csapat a 2-ét; V. csapat a 3-ét; VI. csapat a 4. csapat két szerét.

Ha pedig az idő derült és a szabad tér (nyári tornahely) talaja is száraz, akkor bele lehet kezdeni a gerelyvetés gyakorlásába; rendes tornabotokkal ki kell vonulni a nyári tornatérre, feltett kalappal, kabátban. A térség elején állíttatnak fel a fiúk lehetőleg egy sorba, 15—20-anként szólíttatnak kiállásra a dobáshoz ívsorba, tőlök 10—25 lépésre, a tér közepe felé, földbe szúratik egy karó, arra feltétetik egy rossz kalap vagy bádgedény, erre fogják kidobálni botjaikat eléb nagyobb esapatonként, utóbb kevesebben egyszerre, végül egyenként. Szabályok: dobni csak az előirt móddal, a kiállási helyről, adott jelre, a célpont felé szabad; egyik dobó a másiktól oldalt két kar távra álljon, és az egyszerre dobók egyenlő távokra a célponthoz; a kidobott gerelyek, vagyis a ki nem hegyezett botok, kint hagyandók, míg valamennyien ki nem dobják, aztán egyszerre szedendők össze; a levert cél-tárgy helyre igazítása a tanító teendője legyen; a dobás az első gyakorló órában még csak jobb karral végzendő így: a bot közepét fogni jobb kézzel sulyban, jobb lábbal hátra lépni ezzel egyidőben jobbra ¹/₃ fordulat és a bot felemeltetik ajk magasságba, vízszintesen fekvő, végével a célpont felé tartott helyzetbe; a jobb kéznek hüvelyk, mutató és közep ujját tartják könnyedén a botot, kar hajlítva kissé hátra húzatik, hogy a kézfej a jobb váll mellé jusson; a czélozás első része az, melynél a felső testtel előre dőlünk, az elől levő bal lábat térdben meghajlítjuk, jobb lábat kifeszítjük, jobb kézzel pedig a botot előre vezetjük karnyújtásig; a czélozás másik része az, melynél az imént irt helyzetből las-

san hátra húzódunk felső testünkkel, bal lábunkat ugyanekkor kifeszítjük és a hátul levő jobbat hajlítjuk, e közben a jobb kezünkkel is lassan vissza hátrahúzzuk a botot, vigyázva arra, hogy vége folyton ezé irányban legyen, míg a karunk egészen ki nem feszül hátrafelé; a bot előre eső végét pedig kívánt magasságra feljebb tartjuk (a cél távolához és karunk erejéhez mérten), hogy ívben repítve is célt találjon; ebben a helyzetben maradjunk pár pillanatig, mialatt a botot vigyázattal jobban marokra fogjuk, ezután következzen be pillanatnyi gyorsasággal a „vetés”, melynél a jobb kar rántással hajlítatik felíg be és lökötik ki előre egész nyújtásig, ezzel egyidőben a felső testtel is rohamosan előre dőlünk, a hátsó jobb láb tasztással nyújtatik, a bal pedig hajlítottatik. Mindenesetre kívánatos volna ezen gerelyvetéshez külön botokat birni minden iskola számára (hosszabb és sulyosabb, különösen egyik vége felé), de ha éppen nem lehet még 10—20 darabot sem beszerezni itt vagy amott, használhatók a rendes torna fabotok is, fél sikerrel.

Igen kellemes tornaóra lenne a fiúknak az, ha a gerelyvetés után a teremben nem a régen megszokott szereken folytatnák a tornázást, hanem valami rendkívüli szerez vagy legalább rendkívüli móddal. Ilyen lenne például a kettős nyújtó, rézsútos korlát, két ló együtt keresztbe állítva, két bak együtt, lengő deszka alacsonyan, és több eféle. Ez alkalommal legyen itt feljegyezve pár gyakorlat a rézsútos, helyesebben egyenlőtlen karfájú korlát: az egyik karfa a növendékek fejmagasságáig legyen felemelve, a másik pedig csípő magasságig, a tartó lábak távolsága egymástól mint a rendes korlátnál; a magasabb karfán kívül állnak többen, arccal befelé; felső fogással guggolás, felvetni a lábakat a túlsó alacsonyabb karfára álláshoz, térdnyújtás karok hajlításával és ellenkezőleg. Ugyanazon dől állás a karfán, abból rá leereszkedni ülésbe, abban láblógázások, ismét felállás, leereszkedés. A két karfa között állni, jobb karral alkar vagy felkar függés fogódzva a magasabb karfán, bal karral támaszkodni az alacsony karfára, lábakat felvetni és ismét leereszteni; megfordulva karműködés cserével ugyanaz; ismét visszafordulni jobb felkar

függés, bal kar támaszkodik, bal lábát felvetni az alacsonyabb karfára feszítve, jobb lábát pedig a magas karfára térdcsuklóban felfektetni (lásd az ábrát). Függni a magas karfán, állni az alacsonyon, karhúzóással átbujtatni a fejet a karfa alá, a nyakszirtet hátul neki feszíteni, előbb egyik aztán másik karral is alulról előre fölkecsolás, utána fogás és feltolódás hátsó támaszkodásba a magas karfára, guggoló állással az alacsonyon. Korlátok között állásból felugrás és tolodás ülésbe az alacsony karfára, itt és amott fogódzással, ülés-változtatások haránt- és oldalhelyezettel, fordulatokkal. Ezen gyakorlatok irt sorrendben alkalmazandók, kisebb és nagyobbaknak más és más.

K ü l ö n f é l é k.

Azon t. olvasóinkat, kik még előfizetésüket nem küldötték be, tisztelettel kérjük az előfizetési ár (negyedévre 2 frt) sürgős beküldésére, hogy a lap expedálásában semmi fennakadás se álljon be.

Mutatványszámokkal szívesen szolgálunk.

Elmaradt példányok reclamatiója a szerkesztőséghez (Borz-utca 9. sz. II. emelet) intézendő.

Athletika Pécsen. A „Pécsi atletikai club” a legjobb kilátások között kezdi meg működését. A tisztikart igen szerencsésen válogatták össze Pécs intelligenciájából, mint az itt közlött névsor is mutatja. A két legfontosabb állást, az elnököt Bartosságh Imre megyei főjegyző s a titkárt dr. Egry Béla ügyvéd tölték be; a club sikeres működése kétségkívül az ő tevékenységüktől függ, mi azt hisszük nem fog elmaradni. A club e hó folyamán rendkívüli közgyűlést tart. Eddig 94 rendes működő és 19 pártoló tagot számlál. A tisztikar névsora a következő: Elnök Bartosságh Imre (Baranya vármegye főjegyzője), alelnök Liszkay Bálint (pénzügyi fogalmazó), titkár Egry Béla (köz- és váltó ügyvéd), pénztáros Igalits Radivoj (megyei gyámpénztárnok), ügyész dr. Szekrényessy Ferencz, szertáros Vaniss Sándor (Baranyamegye II. aljegyzője), orvos dr. Johann Béla. Az igazgató választmány tagjai: Bereczki Miksa (pénzügyi fogalmazó), Blum Gyula (kir. állammérnök), dr. Gerece Péter (reál tanár), Herbert János (városi I. aljegyző), dr. Kereky Mihály (ügyvéd), Németh Gyula (ügyvéd), dr. Trober Aladár (városi II. aljegyző), Zsolnay György (kir. ügyész); igazgató választmányi póttagok: Bodó Aladár, Kopit Kamilló, dr. Mihálffy Ernő, Reeh György.

Abbaziából írják, hogy az ottani napfényes tavaszi napokkal új sport, az evező-sport jött a nők között divatba, mely után Stefánia trónörökösné is élénken érdeklődik. Hat fiatal arisztokrata hölgy, a Nádasdy, Breuner, Zichy, Thurn grófkisasszonyok és Czartoryszka hercegnő, matróz-jelmezbe öltözötten, az evezésben Lüttrow tengeri felügyelő által oktattva, egy gigen tesznek a partmentében nagy kirándulásokat. A trónörökösné szívélyes dicsérettel buzdítja a bájos tengeri amazonokat, kik ügyesen tisztelegnek, ha véletlenül találkoznak a parton, vagy a molón sétálgató trónörökösnével.

Hartl a fővárosi vívó-clubban. Hartl, a hazánkban is előnyösen ismert bécsi vívómester, ki a „Fővárosi Vívó Club”-ból már mult évi látogatása óta a vívókat érdeklő kérdések felett élénk levelezést folytat és a clubnak Bécsben járó tagjait a művezetése alatt álló „Wiener Fecht-Club”-ba legnagyobb előzékenységgel vezeti be, e hó 11-én csütörtökön azon alkalomból, hogy a bécsi vívó-hölgyeket a népszínházban való szereplésre Budapestre kísérte, újból meglátogatta nevezett clubot, mely tiszteletére házi viadalt rendezett a tagok rendkívül élénk részvétele mellett. Hartl legnagyobb elismerését nyilvánította a látott eredmények felett s a vívók által bemutatott vívási rendszer is, bár némiképp eltér az övétől, teljesen megnyerte tetszését. Hartl egyúttal szóba hozván, hogy az osztrák vívó-clubok szövetkezetet alakítanak s óhajtanának a magyar hason clubokkal is összeköttetésbe lépni, e kérdést a club választmányával

megbeszélni kívánta, ez azonban a kérdés tárgyalását elhalasztotta addig, míg a Hartl által jelzett hivatalos megkérés be fog érkezni. Úgy ennek tartalmáról, mint a F. V. C. tanácskozásáról és határozatáról annak idején részletesen fogjuk értesíteni t. olvasóinkat. M. J.

Oxford a favorit az ideai nagy egyetemi küzdelemnél. E hó 26-án lesz az angol egyetemek (Oxford és Cambridge) nyolczas csapatai közt az évenként megtartatni szokott csónak-verseny. Oxford mig tavall vereséget szenvedett, ez idén a fogadásoknál roppant fölényvel van jegyezve.

Az angol királynő tiszteletére Londonban rendezendő velocipéd nemzetközi versenyek június hó 23., 24. és 25-én fognak megtartatni. Az amatőrök számára lesznek versenyek két- és háromkerekű és biztonsági gépeken, a professionisták részére csak két kerekű velocipéden. Az igen gazdag ünnepély programját és egyéb útbaigazítást szívesen ad Mr. Cathcart a nemzetközi jubileumi velocipéd-versenyek titkárja. Németországban már komoly megbeszélés tárgyát képezi egy csapat kirándulása, úgy Ausztriában is hangoztatják a lapok annak szükségét, hogy zászlóik, Angliában a sport hazájában képviselve legyenek. Magyar sportférfaik közül is talán akadna a kimenetelre vállalkozó; velocipéd-egyleteink elnökségei nagyon jól tennék ha ez iránt tagjaikat felszólítanák.

Szerkesztői üzenetek.

Érsekújvári vívó- és torna-egylet titkársága. A megbízatásnak utána járunk s hiszszük, hogy eredménye lesz. — Scossa Dezső (Eger). Levélét vettük. Köszönet a figyelemért. — Előfizető (Budapest). Fogadja köszönetünket a figyelmeztetésért, mi bizony észre sem vettük volna annak a nyilvánosság kizárásával megjelenő „zártkörű” újságnak a berzenkedését, a melyről most sem vennénk tudomást, a minteddig sem vettünk róla soha tudomást, de Önnek mint előfizetőnkkel szemben tartozunk egy pár felvilágosító szóval. A „Herkules” sohasem vette át az illető zártkörű újság egyetlen egy szellemi produktumát sem, mert hiszen egyetlen egyet sem produkált, nem vette át se cikkét, se tudósítását, hanem igen is közölte egyesületek és testületek nyilvánosságra szánt aktáit, emlékiratait, jelentéseit és összeállításait, melyek sohasem a közlő lapok produktumai és tulajdonai, hanem igen is tulajdonai az illető testületeknek vagy egyeseknek s mi ezeknek neveit és címeit mindig idéztük. S e közléseket tettük mint az illetők iránti áldozatot legtöbbszörre privát felkérésre s lapunknak éppen nem előnyére. Hogy az ilyen közkinccset vagy közszemetet képező dolgoknál ne a közzétévő egyént vagy egyletet idézzük, hanem azokat a lapokat, a melyek esetleg előbb kiadták, mint mi, ez valóban nevetséges volna s csak az kívánhat ilyet, a kinek se írói törvényekről se hírlapírói szokásokról fogalma nincs s a kinek egész irodalmi köre az a-b-c-és könyveken túl nem terjed. A mi a durva hangot illeti, arra csak azt jegyezhetjük meg, hogy már megszoktuk; ez nem az első eset s bizonyára nem is utolsó; de sohasem lehet az a hang olyan durva és a támadás olyan igazságtalan, hogy mi annyira megfélelkezhetnénk magunkról, hogy e lap érdemleges részében foglalkozzunk vele vagy éppen polémiaira érdemesítsük. — V. K. (Budapest). „A velocipédkezésről.” Közölhetetlen.

AIGNER LAJOS könyvkereskedésében

(Budapest, váci-utca 1.)

előfizethetni a „HERKULES”

testgyakorlati képes hetilapra.

Negyedévre 2 frt.

A „Herkules” testgyakorlati közlöny az egyetlen magyar képes hetilap, mely a testgyakorlatok és testedző sport minden ágára kiterjed; ismeretterjesztő és mulattató cikkekkel és képekkel közöl a tornázás, atletikai csónakázás, úszás, velocipédkezés, vívás, korcsolyázás, vitorlázás, kerékkorcsolyázás, ökölvívás, gyaloglás, bir-

kőzés, labdázás, női sport, testgyakorló játékok és sportversenyekről; nagy súlyt fektet az iskolai tornázásra, kiterjed a katonai testgyakorlatokra s kimerítő tudósításokat közöl a testgyakorló- és sport-egyletek működéséről.

Ötven egyletnek hivatalos közlönye.

A közoktatásügyi miniszter rendeletileg ajánlotta az ország összes tanintézeteinek.

A „Herkules” előbbi évfolyamaiból még néhány teljes példány szerkesztőségünk útján megszerezhető, még pedig a következő áron:

A „Herkules” 1884-iki egész évfolyama bekötve	6 frt
„ „ 1885-iki „ „ „	8 „
„ „ 1886-iki félévi folyama „ „	4 „

Tartalom: Egyleti tornázásunk. Porzsolt Jenőtől. — A „Vészmadár” naplójából. Nemotól. — A nemzeti torna-egylet díztornája. — A pozsonyi torna-egylet egy éve. — Torna óra-rend. Különfélék.

Kiadóhivatal:

Budapest, IV. Váci-utca
1. sz. Aigner Lajos
könyvkereskedése.

Előfizetési díj:

Negyedévre . . . 2 frt.
Félévre 4 frt.
Egész évre . . . 8 frt.

Egyes szám 20 kr.

Hirdetések díja: két ha-
sabos petitsorost 25 kr.

HERKULES

TESTGYAKORLATI KÖZLÖNY

SZERKESZTIK

PORZSOLT JENŐ PORZSOLT KÁLMÁN

KIADJA: AIGNER LAJOS.

Szerkesztőség:

Budapest, IV. kerület,
Balváros, Borz-utca
9. szám II. em.

Kéziratokat vissza nem
küldünk.

Bérmmentlen leveleket
nem fogadunk el.

AZ »ACHILLES« VELOCIPÉD- ÉS CSÓNÁK-EGYLET, AZ »ARADI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BALATON-EGYLET«, A »BEREGSZÁSI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BUDAPESTI KERÉKPÁR-EGYLET«, A »BUDAPESTI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BUDAPESTI TORNÁ-EGYLET«, A »BUDAPESTI VASPARIPA-EGYLET ELŐRE«, A »DEBRECZENI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »DEBRECZENI TORNÁ-EGYLET«, »ELSŐ MAGYAR VÍVÓ-EGYLET«, AZ »ÉRSEKÚJVÁRI VÍVÓ- ÉS TORNÁ-EGYESÜLET«, A »FERTŐI CSÓNÁKÁZÓ-TÁRSASÁG«, A »GYŐRI CSÓNÁKÁZÓ-EGYESÜLET«, A »KASSAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »KOLOZSVÁRI ATHLETIKAI CLUB«, A »KOLOZSVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, »FŐVÁROSI VÍVÓ-CLUB«, A »KÖRMENDI ATHLETIKAI CLUB«, A »KUNSZENTMÁRTONI CSÓNÁKÁZÓ-KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »MAGYAR-ÓVÁRI TORNÁ- ÉS VÍVÓ-EGYLET«, A »MAGYAR VELOCIPÉD-CLUB«, A »MAROS-VÁSÁRHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »LÉVAI TORNÁ- ÉS VÍVÓ-EGYLET«, A »MAROS-VÁSÁRHELYI TORNÁ-EGYLET«, A »NAGY-BÁNYAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NAGY-ENTEDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NAGY-KANIZSAI TORNÁ-EGYLET«, A »NAGY-KÁLLÓI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NEMZETI HAJÓS-EGYLET«, A »NEPTUN BUDAPESTI EVEZŐS-EGYLET«, AZ »Ó-BÉDAI TORNÁ-EGYLET«, A »PANNONIA CSÓNÁK-EGYLET«, A »PÉCSI ATHLETIKAI CLUB«, A »POZSONYI HAJÓS-EGYLET«, A »POZSONYI TORNÁ-EGYLET«, A »PRIVIGYEI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »RIMASZOMBATI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SÁTORALJA-ÚJHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SÁLGÓ-TARJÁNI VASPARIPA-SZÖVETKEZET«, A »SÉLMECZI AKADEMIAI ATHLETA-CLUB«, A »SOPRONI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZABADKAI TORNÁ-EGYLET«, A »SZARVASI KORCSOLYÁZÓ-KÖR«, A »SZE- GEDI CSÓNÁKÁZÓ-EGYLET«, A »SZEDEI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZEDEI TORNÁ-EGYLET«, A »SZEKELY-UDVARHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZEKESFEHÉRVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A TEMESVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET S AZ »ÚJVIDÉKI KERÉKPÁR- (BICYCLE-) EGYESÜLET«.

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister ő nagyméltósága 47,020. számú rendeletével ajánlja e lapot Magyarország összes tanintézeteinek.

A király a budai tornacsarnokban.

„Sohasem láttam ily szép díszturnázást“. A király e dicsérő szavai, melyek egyenesen a budai tornászokat illetik, minden magyar tornász keblét büszkeséggel töltik el, mert bennük tornázásunk haladása a legmagasabb helyről nyer elismerést.

Ez örömteljes büszke érzést növeli ama tudat, hogy királyunk érdeklődése kíséri testedzési ügyünket.

A magyar tornázás sohasem volt s nem is lesz arisztokratikus sportkedvelés, mert minden ízében valami tösgyökeres demokrácia jellemzi. Mindennek dacára főuraink jelesebbjeinek pártfogását már több tornaegylet tapasztalta, de nem oly mértékben mint az ügy megérdemelné. Királyunk magas érdeklődése talán e téren is megtermi gyümölcseit.

Hanem ez csak mellékes dolog ama nagy nyereség mellett, melyet a dicsérő szavaknak hatása képvisel, melyet a tornázás hívei közt keltett a királyi elismerés.

Nagy jelentőséget tulajdoníthatunk a király látogatásának magában véve azért is, mert nálunk a közvélemény még nagy részben ma is valami magán kedvtelésnek tartja a testgyakorlatot, melyhez sem az államnak, sem a társadalomnak épen mi érdeke sem fűződik. A király egyszerű jelenléte és érdeklődése az egyleti tornázás ünnepelei iránt elég bizonyosság azon igazság belátására, hogy a felnőttek testedzése nemcsak nem érdektelen magánmulatság, de nemzeti fontosságú ügy, mely érdemes a koronás főfigyelmére.

Királyunk, a mint belépett a budai tornacsarnok

ajtaján, mindjárt kijelenté az üdvözlő uraknak, hogy mindenkor a legnagyobb örömmel jön oly helyekre, hol a férfias testedzés híveit láthatja.

A díszturnázás alatt jelentősebb gyakorlatnál dicsérő szóval, vagy intéssel fejezte ki meglepedését. Nem állhatjuk meg, hogy a legnagyobb örömmel tett tapasztalatunkat ne nyilvánítsuk. Királyunk oly szakértelemmel dicsért és méltányolt, hogy igazságos ítélete méltán meglepett mindenkit. A koronás király, kinek ezer nagy gond terheli fejét, kinek a tornázás szemléletekor is talán messzetérő gondolatai voltak, pár pillantással kitudta szemelni a 80 tornász közül a mindenki által legjelesebbnek talált két tornászt.

A magyar tornázás barátainak a királyi kegy és királyi buzdító dicséret bizannyal mindenkor lelkesítő emlék lesz, mely mindig előbbre és magasabbra serkenti tornászainkat.

Láthatja a magas látogatásból a még mindig közönyös nagy közönség is, hogy a testgyakorlati ügy nemzeti fontosságú, mely a koronás király figyelmét is magára vonta.

Mizeria a kolozsvári testgyakorló intézetben. *)

A kolozsvári tornavívó intézet dacára, hogy alkalmas helyiséggel és megfelelő jövedelmi forrásokkal rendelkezik, privat spekulációk miatt annyira nem felel meg

*) A fentebbi sorokat egy kolozsvári jeles sportbarát tollából valóban szükségesnek látják közölni, s hiszszük, a tartalomtalan állapotok meg fognak rövid időn változni. Szerk.

feladatának, hogy a tornázás a növendékek egészségét veszélyezteti. Az intézet beszedi a tanintézetektől s egyletektől a pénzt, aztán nem gondol semmivel. A tornateremnek oly rossz padozata van, a mi magában is porfészek. Tart egy öreg szolgát, a ki a teremt sohase tisztítja ki kellőleg. A terem feletti karzatról lomtárt csinált, mit vastag porréteg fed. A tornaóra kezdetével a karzatról is ömlik a por, alulról is verődik fel s egy sötét felleget képezve, a lélegzést annyira nehezíti a teremben, hogy valóságos kín a tornázás. Még szomorúbb ez állapotok között az, hogy valami hat év óta ilyenek a viszonyok. Az intézet mellékérdekeket tart csupán szem előtt. A jó akaratú figyelmeztetés mindaddig süket fülekre talált vezető férfiainál. A torna-udvaron nem szabad szaladgálni, labdázni, mert a gyepes tér kaszáló és legelőnek van kiadva.

Az atletikai clubnak azért engedik csak egy órára télen a torna csarnokot, mert a szolga, ha este 8 óráig kell hogy fent legyen, nem alhatja ki magát.

Az intézet különben az atletikai clubot mortifikálja legjobban. Fél, hogy ez ifjú testület, mely a testgyakorlatok érdekében igen élénk mozgalmat folytat, megerősödik és versenytársa lesz az intézetnek. Csak a napokban is kérte a club az intézettől egy vasárnap délutánra házi-verseny tartására a tornatermet és karzatos, a karzatos nem engedték át. A terem pedig olyan szűk, hogy ott nem lehet gyakorlatokat tartani, néző közönséget és zenekart is elhelyezni.

A clubnak elkészítette egy fényképész a bajnok arcképét. A club ezt a tornateremben, mint gyakorló helyiségében, ki akarta függeszteni. Levették. Nem találunk — szerintök — oda efféle sportképek. Ha tavasszal a club tagjai kirándulás ügyében a torna-udvaron értekezletet tartottak, elűzték őket onnan. Nem clubhelyiség az, menjenek egyébüvé tanácskozni. A vívó-teremben olyan mizerabilis állapotok uralkodtak csak egy év előtt is, hogy csak hosszas küzdelemmel lehetett némileg tűrhető viszonyokat létesíteni, kívánatos lenne, ha e panaszokat meghallaná Kolozsvár városa, mint az intézet fő maeczenása, s a tanférfiak, mert a tűrhetetlen visszaélések miatt 1200 tornászó növendéknek s az atletikai club gyakorló tagjainak egészsége van évek óta folytonosan veszélyeztetve.

ANONYMUS.

A pozsonyi torna-egylet egy éve.

(Titkári jelentés az ez évi közgyűlésen.)

(Vége.)

1885-ben csak szept.—decz. időszakra szóló ilyenű adataink levén, a két évi tornázás eredményét csak ezen hónapokra hasonlíthatjuk össze.

1885. szept.—decz. 41 órában 701, 1 órában 17 tag
1886. szept.—decz. 39 " 759, 1 " 19 "
tornázott, azaz a múlt évben 2-vel több tag tornázott, a mint az ezt megelőző évben; mivel azonban
1885. 4 utolsó hónapján át a rendes tagok 29.3%
1886. 4 " " " " " 26.2% "

vett részt a tornagyakorlatokban, ennél fogva 1886. év utolsó 4 hónapján az egyesületi tornázás némi visszaesést tüntet fel az előbbi évihez képest; a tagok szaporodásával nem arányos a tornaterem látogatottsága.

A tornázásban való részvételnek 3%-kal kisebbbédése azonban kisebb fokra ne szállítsa a tagok nagyobb számbeli nevedekése felett érzett örömlunket, annál kevésbbé, mivel az új alapító tag, az I. takarékpénztár 40 frtos díjjal lépett egyesületünk alapító tagjai sorába; új pártoló tagjaink között dicsekedhetünk egy oly női taggal, ki nagy előszeretettel viseltetik a hazai tornaügy iránt s ennél fogva egyesületünk anyagi érdekeit a tornázás pártolása és ismerősei körében való terjesztése által csak előmozdíthatja; új tagjaink között van még oly férfiú is, ki mint eddig is, úgy ezentúl még inkább közre fog működni társadalmi állásánál fogva becses lapja útján a hazai tornázás és egyesületünk emelésén. — A két új tag: Wollmann Elma úrhölgy, a pozsonyi felsőbb leányiskola igazgatónője és Simonyi Iván úr, orsz. képviselő és a „Grenzboten“ helyi lap tulajdonosa és felelős szerkesztője.

III. Az elmúlt évben egy tavaszi kirándulás és egy nyári multság is volt.

A dévényüfaluasi vasuti állomástól a dévényi hegykupon át gyalog, azután hajóval Német-Óvárra, innen ebéd után a petronelli kiadásokhoz tervezett és tényleg 1886. május 23-án végbement és kedélyesen sikerült kirándulásban 10 tag vett részt.

Még kedélyesebben folyt le válogatott szűkebb körű közönség részvétele mellett nyújtó-gyakorlattal és tánczczal összekötött, 1886. július 8-án Vaskutacsán 14 egyleti tag által rendezett „Julialis“.

Díszornázás a múlt évben nem tartatott.

IV. A pozsonyi torna-egyesület pénztári állapotáról a következő kimutatás ad átnézetet:

A pénztári készlet 1886. december 31-én 367 frt 89 krt tesz ki, mely 146 frt 54 krral nagyobb, mint az 1885. év végén volt.

a) A bevételt képezte 1886. évben:

1. A tornatanítói remuneráció fedezésére gyűjtő íven befolyt	49 frt — kr.
2. Beíratási díj czímén	44 „ — „
3. Tagsági „ „	315 „ — „
4. Pártoló „ „	21 „ — „
5. Pozsonyi I. tak. pénztár alapító díja	40 „ — „
Összesen	469 frt — kr.

b) A kiadás tételei az utolsó közgyűlés (1886. jan. 30.) óta:

1. A tornatanítói remuneráció 1885-re	100 frt — kr.
2. Légszusz világitás	63 „ 55 „
3. Hivatalszolga fizetése	21 „ — „
4. Ugyanennek díja rendkívüli munkákért	6 „ 95 „
5. Törlőkendők mosása	— „ 70 „
6. Egy amerikai nyújtó vételára	40 „ — „
7. Zár igazítás és 2 kules csináltatása	1 „ 40 „
8. „Herkules“ testgyakorlati szaklapért	8 „ — „
9. „Tornaügy“ tornalapért	3 „ — „
10. Az 1885-iki titkári jelentés kinyomatása	5 „ — „
11. Irodai kiadások czímén	6 „ 07 „
12. A tornaterem használati bére	40 „ — „
13. Övekre visszatérítendő kiadás	10 „ — „
Összesen	305 frt 67 kr.

Ehhez hozzászámítva az 1886. január havi a múlt évi jelentésben befoglalt kiadást 16 frt 79 kr.
az 1886. évi kiadás összege 322 „ 46 „

Az 1886 január 30-tól december 31-ig terjedő időre szóló pénztári állapotról részletesebben a pénztáros által összeállított és a közgyűlés által még megvizsgálandó „pénztári kimutatás” ad számot.

V. a) Az egyesület pénztári állását 6 év alatt a következők tüntetik föl:

Bevétel 1881—85-ig 1540 frt 70 kr., 1886-ban 469 frt, 1881—86-ig 2009 frt 70 kr.

Kiadás 1881—85-ig 1319 frt 35 kr., 1886-ban 322 frt 46 kr., 1881—86-ig 1641 frt 81 kr. Maradvány 1886. év végén 367 frt 89 kr.

b) Az egyesület vagyona pénzértékben:

1. A tornaszerek, butorok, ruhák, irodaszerek értéke 1885. év végén volt 121 forint 02 kr., ehhez járult 1886-ban az amerikai nyújtó 40 frt vételára; ez összesen 162 frt 02 kr.; levonva a 10% használati értéket 16 frt 20 krt, ezen ingóságok becsértéke 145 frt 82 kr.
2. Készpénz: a Pozsonyi I. takarékpénztár 1371 sz. tőkebetét-könyveskéje szerint el van helyezve 300 frt; a pénztárosnál meglévő pénzösszeg 67 forint 89 kr., összesen 367 frt 89 kr.
3. Künn lévő behajtható követelés 149 „ 50 „
4. A 13. kiadási tétel alatt visszafizetendő 10 „ — „

Az egyesület vagyona 1886 deczemb. 31. 673 frt 21 kr. 262 frt 34 krral több, mint volt 1885 deczember 31.

Megjegyzem még, hogy a vagyonba nem számítottam be a „Herkules” testgyakorlati lap egy egész évfolyamát, mely bekötve első kötetét, illetőleg alapját képezi ez egyesület leendő könyvtárának.

Örömmel állithatom tehát mindezek után, hogy az egyesület az elmúlt évben a tagok számában a bevételekben és vagyonában gyarapodott.

VI. Mult évi 1886 január 30-án tartott közgyűlés óta mai napig 5 választmányi ülés volt.

Ezekben világos képet iparkodtam adni a pozsonyi torna-egyesület 1886. évi működéséről és állapotáról.

VII. Az egyesület most már minden tekintetben, túl van a kezdet nehézségein; nem tengődik, hanem gyökeret verve kitűzött célja felé, eleterős alapon előre tör; kezd számbavehető faktor lenni Pozsony városának nemzeti jellegű, az általános művelődést elősegítő intézményei sorában. Célját bizton el is fogja érni, ha azon benső baja is elenyészik, melyben szeptember hó elejétől synlik. A benső baj az, hogy fejnélkül van eddig és nem akadt ember a kiválasztottak közül, ki Mosóczy István volt elnök helyének elfoglalására vállalkoznék. Nem kell pedig ahhoz más, mint jóakarattal összekötött szorgalom és a tornaügy szeretete; de úgy látszik, hogy éppen ez utóbbi hiányzik még mindig Magyarországnak legtöbb polgárában!

Nagy szerencse azonban a hazai tornázásra nézve, hogy ez állapot nem általános, mert a tornabarátok száma, ha kevéssel is, de mégis csak nagyobbodik napról-napra; még nagyobb szerencse, hogy azok élén oly férfiak állnak, kik egyuttal a magyar tanügy és az általános művelődés vezérférfiai.

Dr. Trefort Ágost, vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr ő nagyméltósága a mult évi budget vita alkalmával a képviselőházban elismeri a tornaszat jó hatását a közegészségre. — Dr. Berzeviczy Albert, közokt. miniszteriumi államtitkár mult évi szeptember havában az országos közoktatási tanács ülésén mondott beszédé-

ben úgy nyilatkozott, hogy a testgyakorlati oktatásra nagyobb súlyt kell fektetni ezentúl, mint eddig történt.

Az érdeklődést tettek fogják követni az iskolákban, az egyetemeken; innen rohamosabban átmegy a közéletbe, a társadalom minden tagja át lesz hatva a rendszeres tornázás szükségességéről és teste edzésére úgy fog törekedni, mint a germán faj és Albion életre való fiai.

Testedzett és bátorlelkű ifjak és férfiakra nem sokára vagy talán már is szüksége lehet a hazának; mert elszigetelve, magunkra állunk a földgömbön. Már pedig, hogy hazánk történelmi jelentőségét le ne élje, hogy a pusztulás veszélyétől megóvassék, erős, edzett, egészséges testalkatú egyénekből álló társadalomra van szükség. A birodalmak nagysága mindenütt első sorban lakóinak fizikai fejlődésétől függ. (Kuszkó István a „Herkules” 35. sz. 3. l.)

ANDREJCZÓ TIVADAR,
titkár.

Magyar kir. honv. vivó- és torna-iskola. *)

Jelige:

mens sana, in corpora sano.
Loche.

Midőn a m. kir. honvédelmi miniszter úr ő Nagyméltósága az 1875. évi 27. számú R.-Közlönyben 5837/III. szám alatt kiadott körrendeletével a tornászati eszközök, valamint a dr. Kelen József által írt „a testgyakorlat kézikönyve” című mű egy-egy példányának a csapatok által való beszerzését elrendelte, a torna- és testgyakorlat ügyének — mint a katonai kiképzés egyik bár sarkalatos, de kevésbé gyakorolt ügyének — akarta megvetni alapját.

Ugyanezen rendelet meghagyja továbbá, miszerint: „a testgyakorlatok az összes honvéd-csapatoknál a gyakorlati (oktatási) szabályzatok értelmében végzendők, e célra a fentjelzett könyvnek beszerzését is elrendeli, hogy az oktatók a tornászati szakban maguknak bővebb tájékozást is szerezhessenek.

A jelzett magas intelmek daczára tapasztaljuk, hogy a végrehajtás csapatainknál akár az iskolákban, akár újoncsorvány vagy őszi fegyvergyakorlatok alatt, nem felel meg azon eszmének, mely szerint a testgyakorlatok, a nevelés szellemi részével párhuzamosan, annak elkerülhetetlen kellekét teszik (Plato), s bár minden laktanya udvarán ott látjuk az idő viszontagságainak kitett szüette tornaeszközöket: az erő, kitartás, bátorság s az ügyesség elsajátítását célzó gyakorlatok mégsem műveltetnek eléggé.

Nem szándékunk ezen dolgozat kíséretében az említett visszasság okait hosszadalmasan felsorolni; ismeretes különben minden csapattiszt előtt, hogy kevés azon idő, mely nálunk a kiképzetésre egyáltalában rendelkezésre áll, úgy hogy örülnünk kell, ha a legénység zárt és szétszóró harczmódban a mai harczkövetelményeknek megfelelő; mindazonáltal szerényen kifogásolnom kell azt, hogy míg a fegyverforgatás, szuronyvívás, csuklógyakorlatok stb. (melyek szintén a testgyakorlatokhoz számíthatnak s a fegyverhasználásának nélkülözhetlen segéd-eszközei) minden kiképzési időszakban hétről-hétre, reggelenként 1/2 óránként keresztülvitetnek: addig a szer-tornaszat, „mely az egyén testi erejének lehető legmagasabb fokú és legszabadabb alkalmazású kifejlesztését eredményezi”, nemkülönben a gyak. szab. I. R. 50. §. 627.

*) E figyelemre méltó sorok a jelesen szerkesztett „Ludovica acad. közlöny”-ben jelentek meg.
Szerk.

pontja szerint a „futás“, „ugrás“, „úszás“, vajmi kevés figyelemben részesülnek. Ha ezen gyakorlatok parancsilag elrendeltetnének és szabályoztatnának is, gyakran nincs ki azokat keresztülvitel előtt kellőképen előbb oktatólagosan megmutatni tudná, minek következtében a gyak. szab. idézett §. 629. pontjának megfelelni alig vagyunk képesek.

Ki tagadná a „személyes bátorság“ jelentőségét a katonára nézve? Minthogy ez nem találhatik minden embernél egyenlő mérvben, ennél fogva fontos feladatunk: a kiképzetésnél oda hatni, hogy alárendeltjeinknél a bátorság a gyakorlatok által lehetőleg fokoztassék és szilárdíttassék.

A bátorság, az egyén szellemi és testi erejének lehető legmagasabb fokú és legszabadabb alkalmazása és fejlődése, a kitartás, az ügyesség, a testi elkorcsosulást ellensúlyozó mesterséges tevékenység, a külső kellem stb. csakis a testgyakorlatok, illetve a szertornászat, vívás, lovaglás, úszás, futás, ugrás s más, ugyancsak testedző gyakorlatok által éretik el leginkább.

Ha igaz a mondás: „egészséges testben egészséges lélek“, úgy a szellemi kiképzetéssel párhuzamosan, a test fejlődhetésére célzó minden gyakorlatot szintén keresztül kell vinnünk, még pedig egyöntetűen, rendszeresen . . . ha célunk érne!

Ebből kifolyólag a siker első feltétele az, hogy megfelelő számú s kellő kvalifikációval bíró oktató tisztek és altisztek fölött rendelkezünk. Minthogy ezen követelménynek a bécs-új helyi cs. és kir. vívó- és torna-iskolába való vezénylések által eddig, a vezényelték csekély száma, nemkülönben a szolgálati nyelvnehezégek miatt, csak részben voltunk képesek eleget lenni: ennél fogva szerény javaslatunk oda terjed, miszerint egy m. kir. honvédségi vívó- és torna-iskola felállíttassék. J.

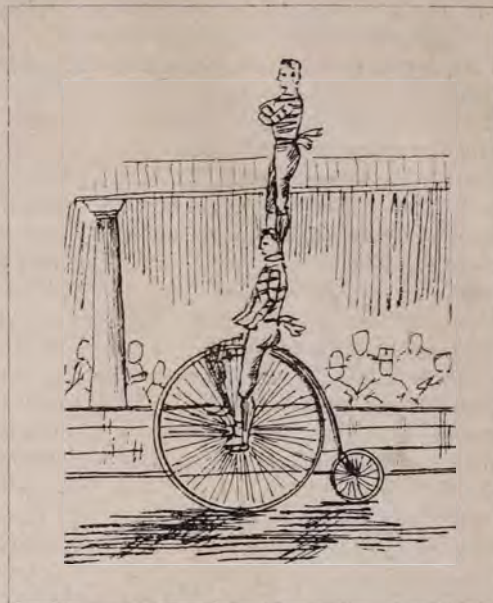
Velocipéd-műgyakorlatok.

(Képekkel.)

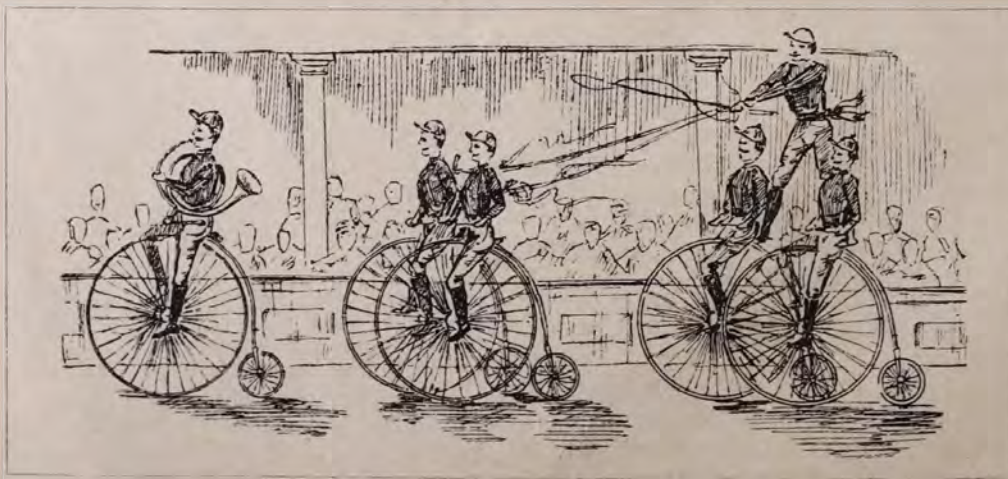
Mai képeinkben két nehéz, de nagyon tetszetős velocipéd-műgyakorlat látható. Az egyiket a „pesto“ né-

alkotják, mennyiben mi különös gyakorlatot sem végeznek.

Még nehezebb és általunk még az orpheumokban sem látott mutatványt tüntet fel második képünk, melynél a vállon állásban fekszik a nehézség. Velocipédezőink e gyakorlatot a vállraüléssel csinálhatják; így is elég nehéz és szép lesz a gyakorlat.

Mindezen műgyakorlatokat nálunk vajmi kevesen tudják kivinni, mert nincs a velocipédezőknek olyan helyük, hol ezeket betanulhatnák. Pedig nem kellene más e célra, mint egy szép tisztás tér. Mindenesetre üdvös volna, ha fővárosi egyleteinknek téli gyakorló helyük volna, de ennek hiányában a nyári helyiség is kielégítő.

ven szokták nevezni, és főnehézsége a nyeregben állásban van. De ugyancsak sok ügyességet igényel a két hátsó velocipédezőnek munkája is. A gépeket egyforma lassúsággal és egymástól mindig egyenlő távolban kell hajtaniok. Az előlmenő velocipédezők csak a decorumot

Kitünő művelocipédezőink, Vermes Lajos és Vuits István is csak a városligeti utakon gyakorolták be magukat. De mégis sokkal többen üznék e sportot, ha elzárt gyakorló helye volna valamely velocipéd-egyletnek.

A vívás és tornázás a m. kir. honvédségnél.*)

Jelige:

„Épség, erő, egészség.“

A „Ludovika akadémia közlönyé“-ben: „M. kir. honvéd vívó- és torna-iskola“ cím alatt megjelent dolgozat nemcsak az ügy iránt érdeklődő, hanem honvédségi intézményünk fokozatos fejlődését gondos figyelem- és szakismerettel kísérő figyelőre vall, ki említett cikkében egy, a honvédségnél, de nemcsak a honvédségnél, hanem általában a katonaságnál, t. i. ennek zöménél, — a legénységénél — szabályzataink értelme szerint előírt és követelt, de kevésbé kultivált fontos kiképzési ágra: „a katonai vívás és tornázás“ tanításának módszeres foganatosítására hívja fel az olvasó figyelmét.

Mint e szakmában alkalmazottnak és több éven keresztül kiváló előszeretettel ezzel foglalkozónak, engedje meg az említett cikk igen tisztelt írója, miszerint ez ügyben ugyan e helyen — a megpendített dolog előmozdítása érdekében — szerény nézetemnek adjak kifejezést.

Mindenek előtt azon okokra kívánnám a tisztelt olvasó figyelmét vonni, melyek miatt a tornázás és vívás a katonaságnál leginkább látszik pangani, u. m.:

Az újoncznak tulajdonképeni katonai kiképzésére rendelkezésre álló idő, az igaz, hogy rövidre látszik ugyan szabva lenni, de a tapasztalat mégis örvendetesen azt mutatja, hogy ezen rövid idő is — célirányos felhasználása mellett — elég arra, miszerint az újonczból a tágabb fogalom szerint nemcsak katona váljék, hanem egyesek — ügyességéhez és hajlamaihoz képest — még a szűkebb értelemben vett speciális katonai szakmákban is, így pl. mint kürtösök, dobosok, utászok, betegápolók, sebesültvivők stb., kiképezthetők legyenek.

Ezen szempontból kiindulva azt hiszem, hogy egy kis jóakarat mellett könnyen lehetséges leend a katonát, az újonczkiképeztetés kezdetétől fogva, egész tényleges szolgálati kötelezettségén át, valamint a fegyvergyakorlatok alatt is, a rendes napi foglalkozás hátráltatása nélkül, felváltva minden nap pár (25 - 30) percznyi időben fegyverforgatási- vagy csukló-gyakorlatokban, szertornázás- és vívásban, és pedig kardok hiányában a könnyen beszerezhető, botokkal való vívásban is oktatni; annál is inkább, mert a „Szolg. szab.“ 169. pontja utolsó bekezdésének értelme szerint kiszabadandó 6, illetőleg 8 órai napi foglalkozáson kívül, a legénységnek tisztítás, takarítás, szórakozás és nyugvásra még mindig annyi ideje maradna, hogy ezen gyakorlatokba különös erőmegfeszítés és erőltetés nélkül könnyen beleélne magát.

A legénységnek szórakozását illetőleg, tapasztalatból mondhatom, hogy a megfelelően vezetett és rendezett tornagyakorlatok és tornajátékok egyúttal szintén nemcsak kellemes, hanem egyszersmind test- és lelket egyaránt felfrissítő, mulattató és hasznos szórakozást képezhetnek a legénység számára.

Tornajátékokról szólva, itt felemlíthetőnek tartom azon régi és sok esetben igaznak bizonyult mondatot is: „Ha gyermekeid vagy növendékeid természetét akarod tudni, figyeld meg azokat játék közben“. Ha pedig ezen mondat kétségbevonhatlan igazságát fiatalabb korúknál alkalmazhatjuk, úgy hiszem, hogy ezt a katonára vonatkozólag is tehetjük, mert ismeretes, miszerint kevés ember tudja játék közben valódi természetét palástolni, és

így a tornagyakorlatokkal egyidejűleg az előjárónak azon alkalom is kínálkozik, alárendeltjeit jellemtulajdonságaik, testi ügyességek és hajlamaik szerint kiismerni, mire minden előjárónak komoly pillanatokban oly nagy szüksége van.

Hogy ezen, úgyszólván játszógyakorlatok, a szórakozáson kívül azt is eredményezzék, miszerint az illetők bátorságát, erejét, lélekjelenlétét és ügyességét is fokozatosan fejlesszék, okvetlen szükséges, hogy eme gyakorlatok olyan egyének által rendeztessenek és vezettessenek, kik a legénységhez legközelebb és ezzel folytonos érintkezésben állanak, mint pl. a tisztek, hadapródok és főleg olyan altisztek által, kik a tornázás iránt előszeretettel viseltetnek, és ebben legalább annyi ügyességgel bírnak, hogy a gyakorlatokat a legénység erejének fejlődési mérvéhez képest helyesen megválasztani, magok pedig személyesen oktatólag előmutatni képesek. E mellett egyik főköllék, hogy az oktatók egyeseknek, különösen kezdőknek, bármely szeren való gyakorlás közben olyan segítséget (assistentiát) nyújthassanak, hogy az újoncz-tornász, utánozó gyakorlatának nem sikerülése esetén is, baleset vagy szerencsétlenség ellen biztosítva érezhesse magát, mert ezen biztosítás nélkül az ember — ha csupán kis ütés vagy esés éri is, a saját ereje iránt bizalmatlanná, csüggetteggé és félenkké válhatik, mely körülmény másokra is megfélemlítőleg hathatna; már pedig szükséges, hogy épen az erő és ügyesség fejlesztése által ezekkel karöltve bátorság, kitartás és önmaga, valamint a bajtársak iránti bizodalom szintén fejlődjenek.

Az előzőekben ecsetelt jó tulajdonságokkal bíró egyének, altiszteink között, sajnos, legtöbb esetben nem az illetők önhibájából, vajmi csekély számban találhatók, és így ezen nem kevés fáradsággal járó igen fontos kiképzési ág, teljesen tiszteink és hadapródaink vállaira nehezedik.

Kétségtelenül feltehető a tisztikar és a hadapródok legnagyobb részénél, miután többnyire katonai nevelőintézetekben nyerték kiképezésüket, melyekben a vívás és tornaszat mindenkire nézve kötelező és rendszeresen taníttatik, — hogy e szakmában annyi jártassággal bír, miszerint az altiszti iskolák növendékeivel hetenkint 2—4-szeri gyakorlat által annyi ügyességet képes elsajátíttatni, hogy ezek az e részben támasztott igénynek — legalább részben — megfelelhessenek.

Tiszteink és hadapródaink majdnem legnagyobb része azonban a napi rendes foglalkozáson kívül, még valamely külön — fegyvertisztítási, élelmezési bizottsági, vagy irodában való — alkalmaztatással is bír, úgy hogy a gyakorlatokról való bevonulás után ki-ki, külön megbízatásának is eleget tenni iparkodik, minélfogva természetesen, hogy a még ezeken felül maradó szabad idejét inkább pihenés, tanulás vagy szórakozásra használja, mintsem hogy — úgyszólván privát passzióból — az épen szabadon levő altiszteknek és legénységnek valami tornagyakorlatot mutatna, melyet ez utóbbiak a látottak után esetleg maguk közt is tanulhatnának vagy gyakorolhatnának.

Mindenki előtt ismert tény az, hogy a vívás és tornaszat tanítása vagy gyakorlása — de főleg az assztálás — nagymérvű fizikai erőt absorbeál, azaz testi megerőltetést igényel, melyet a legtöbb esetben a gyakorlatokban részt vett tisztek és hadapródoktól, — kik gyakorlat közben a szakasz vagy század körül legtöbbnyire 10—20-szor annyi lépést kénytelenek tenni, mint a sor és rendben levő legénység, és a kik a hangos vezénylés által, főleg szeles időben, tüdejüket sokszor a végső határig kell hogy megerőltessék, — csupán huma-

*) Közljük a „L. ak. közl.“-ből e cikket is, mely a lapunk más helyén található közleménynek köszöni létrejöttét. Irója Wéber százados, az akadémia jeles tanára. kinek szava a kérdéses ügyben mindenkor nyomatékos. Szerk.

nizmusból is alig lehet követelni. Továbbá az is tudvalevő tény, hogy a tornázáshoz mindenekelőtt individuális hajlam, jóakarat és előszeretet igényeltetik, mely — sajnálattal kell konstatálnunk — fiatalságunkban (tiszteltet a kivételek előtt) nagy részben hiányzik, miből könnyen következtethető azon tény, hogy a hivatottak nagy része — előszeretet hiányában — nemcsak hogy a tornázásra nem keresi az alkalmat, hanem az esetleg megtartani rendelt ilyenmő gyakorlatoktól is menekülni iparkodik.

Féltre magyarázatok kikerülése: céljából fel kívánám itt említeni, miszerint a legénység tornázását sohasem kívánám odaig terjeszteni, hogy ez látványos produkció vagy cirkuszbeli mutatványok, illetőleg a gyakorolt és edzett vas izmú athléták gyakorlataival egy színvonalra hozassék, mert a test edzése, az erő, bátorság, lélekjelenlét fejlesztése, nem kívánják okvetlen sem az óriási-kelepet, kézenállást, sem a saltó-mortáltét; hanem igenis — józan észszel — követelni lehetne még a legénységtől is, hogy a benne lakó nyers erőt, fokozatosan mivel gyakorlatok által oda fejlesszük, hogy tulajdonképeni rendeltetésünknek „a hadi fáradalmak elviselésére” mindenki elég erősnek és kitartónak érezze magát és hogy ezeknek öntudatosan bátran elejébe nézhessünk. Épen azért az úgynevezett nyers erőben — mint a véd-erő zömében — a testedzés fokozatos gyakorlása és mivelése által kell oda törekednünk, miszerint a minden emberben lakó versenyzés iránti érzéket is felébresszük, hogy így erejük és ügyességük öntudatos fejlesztésére, az illetők önmaguk minden kínálkozó alkalmat önszántukból is felhasználják, miből önkénytelenül annak szükségse származik, hogy a legénység szabad idejében is, tetszése szerint használhassa az épen rendelkezésre álló tornaszereket.

E célunkat azonban — az említettek kivül — csak úgy érhetnénk el, ha mi, mint a kiképeztetéssel leginkább megbízott tisztek mindnyájan, minden kínálkozó alkalmat felhasználnánk arra, hogy jó példával személyesen járjunk elől. Ez esetben a felsőbb rendeletek folytán minden laktanyában felállított tornaszerek nem válnának szünette czégéreké, hanem igenis fontos rendeltetésüknek megfelelő hasznos szerekké.

Hogy ez azonban — kevés kivétellel — nem így áll, részint onnan is ered, hogy az előjáró tisztek és altisztek sok esetben — nem épen közönyből — csak azért nem mennek — talán unalomból — a tornaszerek körül ügyelgő legénységnek valamely könnyen utánózható gyakorlatot mutatni, mert a vele járó fáradságtól irtóznak, hanem mert a ruha kimelését is tekintetbe veszik. Egy század-parancsnok sem nézhetné ugyanis jó szívvvel, hogy miként szakíttatnak el a gondozása alatt levő s részletek értékében kiszolgáltatott kincstári ruhá-nemek a tornaeszközöknél. A legénység maga pedig, mely talán időöltésből is szívesen menne az előírt tornaórán kivül egy vagy más gyakorlatot próbálni, ezt nem meri tenni, mert másnap ruhájának esetleges elszakadását nem tudná kellőleg beigazolni és így a fenytéstől való félelmében, a jó szándék és törekvéstől inkább eláll.

Ezen visszásnak látszó állapotnak pedig könnyen úgy lehetne elejét venni, ha úgy a tisztek, mint a hadapródok, midőn vagy a gyakorlótereken vagy a laktanyákban teljesítendő foglalkozáshoz készülnek, mindig a viseltebb ruhaneműket hordanák, vagy ezekből egy-egy darabot, vívási és tornázási célokra, a laktanya valamely helyiségében, pl. a számvevő őrmesteri szobában tartanák, míg a legénységnél a belső szolgálatra mindig egy olyan öltözet volna megahagyandó, mely miatt, ha

szakadás vagy fésülés keletkeznék is, — mint legviseltebb készletért — a század-parancsnok gazdaságkezelését nagy megterhelhetés nem érné. (Folyt. köv.)

Torna óra-rend.

(Tornakártyák.)

A zárjelek közé tett számok azon oldalt jelölik meg, a melyen a Porzsolt Lajos „Tornázás kézikönyvében” az illető gyakorlat bővebb leírása megtalálható.

16. tornaóra.

6—12 évesek: Mindenki jobb kezében „súlyban” egy botot tart. Lépesöztes felállítás egész távolsággal (84.). Jobb lábbal előre lépő állással egyidőben a jobb kar előre fellelendített vállmagasságig, kéz a botot felső végével előre irányítva vízszintes helyzetbe viszi 1; jobb lábbal vissza és hátra lépni, kart ugyanekkor vissza le és alant hátra lendíteni, bot vízszintesen 2; vissza az első ütemű helyzetbe 3; vissza a kiinduló alaphelyzetbe 4. Botot bal kézbe át, bal kar és bal lábbal ugyanaz. Jobb lábbal oldalfelé terpeszkedő állásba lép; bot középet jobb kézzel fogni, vízszintesen tartani lent a test mellett, végével előre: páros karemelés oldalt vállmagasságig felső tartással 1; karok fejfőle, tenyerek egymásfelé fordításával fogni mindkét kézzel fent a bot középet, a bot másik vége tartatik ekkor előre 2; karok ismét szét oldalt vállmagasságig, felső tartáshoz, azonban a botot jobb kézzel elébb elbocsátani és a bal kéz viszi fordítással balra, a másik végével előre irányításhoz 3; mindkét kar le 4. Ugyanez folytatólag, lassú ütemben, a hatodik ismétlés után elég, ha a bot ismét jobb kézbe jutott. Vissza szögállásba ugrás. Botot hátul a derekra, átkulcsolni a karokkal, kezek a mellhez. Törzsfordulat jobbra és balra. Karokat lenyújtva botot lebocsátani a kezekbe. Törzshajlítás hátra, kezeket felhúzni a derekra, innét lökés le és karhajlítás többször. Törzs- és páros karnyújtás, botot előre hozni, mellhez emelni, törzshajlítás előre le, páros karlökés le és visszahajlítás többször. Vissza a kiinduló állásba, visszaalakulni egy sorba. Létra vízszintesen mellmagasságig igazíttassék: többen egyszerre állnak fel a létra hosszában, arcczal a felé: kapocsfát fogni, leguggolni, lábakat előre vetni ugrással, vissza szintén úgy, négyszer. Ugyanazon fekvéssel függésben kezekkel felváltva fogni át másik kapocsfára felső és vissza alsó fogáshoz. Felugrani egyik kapocsfára mellső ráfekvéssel támaszkodásba, előtornászok segédkeznek a derekát fogva az illetőnek, átfogni a tulsó kapocsfára, előrehúzni a testet annyira, hogy a karok függélyesen támaszkodjanak, ekkor feltérdelni a másik kapocsfára páros térdrel (közvetlen a térdkalács alá, mert a lábszárcsonton fájdalmas), jobb (bal) láb emelés hátra fel és ismét vissza térdre, jobb (bal) kar emelés előre, és ismét lefogni, karhajlítással vissza leereszkedni fekvésbe, visszafogni és földre bocsátkozni. Támaszkodással fekvésbe, megfordulni, ülés, leugrás.

12—18 évesek: Bottal összegyakorlatok, az előző korúak számára írottakat úgy, hogy a négyes beosztás szerint egyidőben más részét végezzék a mozgásösszetételnek a külön számú fiúk; tehát az első ütemű mozgásba az 1-sek mindjárt belekezdenek, de a 2-sek csak a 2., a 3-sok a 3. és a 4-sek csak a 4-ik ütemszóra (40. tornaóra szerint). 14—16 évesek vasbotokat is használhatnak ezen gyakorlatokhoz.

I. csapat: Ló a bakkal együtt, a ló keresztben, a bak azon túl, szorosan a nyereghez és hosszában állíttassék, minden gyakorlat futás és a deszká-

ról elugrással. 12—14: nyeregbe térdeles, előre átfogni a bakra és oda lovagulás, leterpeszkedés. Guggoláshoz a nyeregbe, abból bakra fogni és fölötte leterpeszkedés (macska ugrás). A nyereg fölött átguggolni és a bakra lovagulás. A ló fölött fordulat nélkül jobbról átugrás lovagulásbe a bakra. Ugyanaz balról. Átguggolni nyereg fölött és a lábakat nyújtva felfektetni a bakra, lábkeresztezés, törzsfordulat, ollófelülés, hátra lelendülés állásba. Ugrás guggolásba a bakra $\frac{1}{2}$ fordulattal, kezek cserélik a fogást a nyeregkapákon az átugrás után, lábak jobbról (balról) emelkednek át guggolással. 14—18 évesek: Guggolva a nyereg fölött átugrás a bakra lovagulásbe, nyeregkapákat fogni, lábakat fellendíteni, bak fölött keresztezni, törzsfordulattal ismét ülés (olló elől). Ló fölött jobbról átugrás bakra lovagulásbe, abból vissza a ló háttára (nyakára) vetődés, lábak fellendítése után testet is vetni jobbra (balra) $\frac{1}{4}$ fordulattal. Páros lábat jobbról (balról) vetni át ló és bak fölött üléshez a bak bal (jobb) oldalára. Ugyanazzal az ugrással át lovon és bakon, utána nem fog a jobb kéz és bal nem hagyja el a fogást, bak fölött $\frac{1}{4}$ fordulat balra. Ló fölött kanyarulattal ugrani át a bakra oldaltámaszkodásba, jobbról át mindkét láb balra $\frac{1}{4}$ fordulat, jobb kéz át fog a kápáról a bakra, test gyengén eresztetik a bak jobb oldalához. Kanyarulattal át a lovon és vissza $\frac{1}{2}$ fordulattal lovagulásbe a bakra, lábak jobbról emelkednek át a lovon, jobb kéz a bakra vesz támaszkodást, test balra fordul vissza. Ugyanaz, de a bakra támaszkodás nélkül. Gyűrűs hinta: hintázás nélkül helyben függés a magasra igazított karikákon, felhúzódni és leereszkedni egyszer lassan. Lábakat felvetni és a kötélzárak mellett feltolni, fejjel lefüggés nyújtott testtel, vissza ugyanarra. Lábakat felvetni, mindkét lábfejet a jobb karikába függeszteni, jobb kézzel a karikát elbocsátani, most a derekat és lábakat lassan kinyújtani, mellel a föld felé fordulni, így függni a bal kézen és lábfejek fekvő helyzettel, visszafordulni és fogni jobb kézzel is a bal kéz mellé vagy térdhajlítással vissza a lábakhoz, azokat pedig lebocsátani. Ugyanaz balról. Hintázni rendszeren, két dobantással, nyújtott karokkal (189.). Hintázás, a 3. előre hintázáskor felhúzódni, úgy maradni, hátra hintázáskor abból leugrás. A hátra hintázáskor felhúzódni, kétszer hintázás tartamáig úgy maradni és közben lendíteni a lábakat előre és hátra gyorsan többször.

II. Csapat: első szere gyűrűs hinta, második szere ló és bak együtt a fent írt gyakorlatokkal.

III. Csapat: Korlát végeinél itt és amott is egy-egy fiú áll arccal a korlát hosszirányába: leguggolva függés a kezeken, felvetni a lábakat jobbra-balra a korlátfákra, térdcsuklókból leereszteni a lábakat lábfejeikre függéshez, most bal kézzel fogást felhagyni, testet kinyújtani balra a földfelé fordulni mellel, jobb lábat pedig a korlátfáról felemelve kivezetni a korlátfák közül a bal korlátfa vége alá, és onnét ismét vissza elébb elhagyott útján elébbi helyére, bal kéz ismét felfog, lábak le. Korlát végei között állni háttal a létra hosszirányához leguggolni, fogni a korlátvégeket, ugrással felvetni lábakat előlről a korlátfák közé átfordulni lábakat terpeszkedésel hátra feszíteni, a lábfejeket jobbra-balra beakasztani, fekvéssel függni háttal a szer felé, mellel a föld felé, ezen helyzetben jobb kézzel a fogást elhagyni, bal karon függve fordulni testtel balfelé mindaddig, míg a jobb kézzel fel nem fogódzhatni a bal kéz mellé a bal korlátfára, ez megtörténvén, lábakat a korlátfák közül ki- és leveztetni állásba. Felugrás haránt támaszkodásba feszített karral, törzsfordulat jobbra és balra, lábkeresztezésekkel, hátra kis lendülettel leugrás. Haránt támaszkodásban lendülés

előre és hátra, minden hátra lendüléskor egyik kéz előrébb fog, minden következő előre lendüléskor a másik kéz fog előrébb, váltakozva, a 4—5. lendülés után elől felvetni lábakat egyik karfára, oldaltülés, leugrás. Lendülni, minden hátra lendüléskor karhajlítás derékszegig (felkar a testtörzs mellett marad), az előrelendülés kezdetén pedig már ismét nyújtani ú. n. „madár itató”. Ugrás számanyokon: a 11. tornaóra irttak, vagy ezek: futás, ugrás bal lábbal a deszkáról, jobb lábbal az első számanyról, páros lábra a másodikra. Deszkáról egy dobantással, 1. számanyról vágató két gyors dobantással, 2-dikről szintén úgy tovább le földre. Czik-czakban ugrások: deszka és a 2. és esetleg a 4. számany egyvonalban, az 1. és esetleg a 3. számanyok kissé jobbra félre állítatnak egyenlő közökkel, futni, bal láb deszkára, jobb láb az 1. számanyra, ismét bal a 2-dikra — — földre páros lábra. Ugyanez, de a repülési pillanatokban lábakat összehozni. Keresztbe lépkedve ugrás, most jobb láb kezdi a deszkán és bal láb dobant a jobbra félre eső 1. számanyra, jobb pedig a 2-dikra. Ugyanez, de a repülési pillanatokra a lábakat keresztezni.

IV. Csapat első szere ugrás számanyokon, második szere korlát, mint fent.

V. Csapat: Nyújtó: egyik fiú függésből felhúzódik és feltolja magát a rúdra a támaszkodásba, a másik társa pedig segít neki, lábait bokáinál fogva és tolván, fent átfeszíteni rúdfőle jobb lábat, aztán balt is, ülésből hátra leereszkedni a térdcsuklókon esüngésbe fogódzással, lábakat végül visszahúzni a kezek közül. Kelep felhúzódnál alsó fogással (41. tornaóra), támaszban lábakat szétterpeszteni, lábfejeket a rúd alá beakasztani és fejjel előre lefordulni függéshez. Bal lábat felvetni a rúd alá és bal kézen kívül térdfüggés, jobb kart rúdra felfektetni hónaljban, így forgás rúd körül alant előre föl és hátra. Térdfellendülés kezek között bal (jobb) lábbal, felső fogás, „térdpercet hátra”, fejjel hátra, bal térdcsuklóban forgás a rúd körül. Ugyanaz előre, alsó fogással. Labdázás $\frac{1}{4}$ óráig, „duplex” nevű játékok egyikét (l. P. L. labdakönyvét).

VI. Csapat első szere labdázás, második szere a nyújtó a fent írt gyakorlatokkal.

Különfélék.

Azon t. olvasóinkat, kik még előfizetésüket nem küldötték be, tisztelettel kérjük az előfizetési ár (negyedévre 2 forint) sürgős beküldésére, hogy a lap expedíálásában semmi fennakadás se álljon be.

Mutatványszámokkal szívesen szolgálunk.

Elmaradt példányok reclamatioja a szerkesztőséghez (Borz-utca 9. sz. II. emelet) intézendő.

A „Neptun” budapesti evezős-egylet f. é. márczius hó 18-án tartott rendkívüli közgyűlésén elhatározta, hogy f. é. június hó 18-án nemzetközi evező-versenyt fog rendezni. A verseny rendezésével a közgyűlés a választmányt bizta meg. A versenyfeltételek legközelebb fognak közzététetni s azonfelül az egyleteknek külön levél útján megküldetni.

Amerika sculler bajnokságáért a küzdelem május 30-án lesz, részt vesznek benne E. Hanlan és J. Gandaur, egyenként 2500 dollár tét mellett. Ha visszaemlé-

kezünk, hogy Beach a tavali angol győzelmeit mily nagy küzdelem és végerőmegfeszítéssel tudta csak Gandaurrel szemben kivívni, csak a legnagyobb érdeklődéssel nézünk e verseny elé. Hanlannak igen jó kondícióban kell lenni, ha az amerikai legyőzni akarja. Ezen verseny után mindkét sculler Ausztráliába utazik Beachel megküzdendő. Szegény Beach! majd két mázsányi testsúlyával nem tudjuk mint lesz képes helyt állni.

Duncan és de Ciorj Bécsben.

Mint a múlt évben már említettük fent nevezett két kitudó velocipedista Bécsben nagyobb szabású versenyt szándékozik tartani; ezen terv már a megvalósulás stadiumába lépett. A versenyek három napon át tartanak április 3., 10. és 11-én. A két professionalista velocipedistán kívül, a bécsi velociped-egyletek amateur tagjai is fognak versenyezni egymással. Ezen sportnem iránt érdeklődők figyelmébe ajánljuk a bécsi felrándulást.

M e g h i v ó

a magyar országos bank részvény-társulat részvényeseinek 1887 márczius 30-án delelőtti 11 órakor Budapesten, V. ker. Nádor-utca 4. sz. a. V-ik rendes közgyűlésére.

Napirend :

1. Az 1886. évi december 31-én lezárt mérleg és az igazgatóság üzleti jelentésének előterjesztése.
2. A felügyelő bizottság jelentése.
3. A mérleg megállapítása és a tiszta nyereség mi-kénti felosztása iránti határozat.
4. Az igazgatóság és felügyelő bizottság részére adandó felmentvény.
5. Az igazgatóság tagjai számának megállapítása és esetleg az alapszabályok 12-ik §-a értelmében megejtendő pótválasztások.
6. A felügyelő bizottság megválasztása.
7. Az igazgatóság tagjai részére járó jelenléti-jegyek értékének s az elnök tiszteletdíjának megállapítása. Azon szavazatképes részvényesek, kik ezen közgyűlésen résztvenni kívánnak, felkéretnek, hogy részvényeiket, a le nem járt szelvényekkel együtt az alapszabályok 22. §-ához képest legkésőbb bezárólag 1887. évi márczius 22-ig a következő pénzintézetek egyikénél, úgymint: Budapesten a Magyar országos bank-részvény-társulatnál, Bécsben a k. k. priv. österr. Landesbank-nál, Párisban a Banque de Paris et des Pays-Bas-nál, Lyonban a Société Lyonnaise de depots et de comptes courants et de Credit industriel-nél letenni sziveskedjék.

A Magyar országos bank-részvény-társulat igazgatósága.

Budapesten, 1887. Nyomatott a magyar kir. egyetemi könyvnyomdában.

AIGNER LAJOS könyvkereskedésében

(Budapest, váci-utca 1.)

előfizethetni a „HERKULES“

testgyakorlati képes hetilapra.

Negyedévre 2 frt.

A „Herkules“ testgyakorlati közlöny az egyetlen magyar képes hetilap, mely a testgyakorlatok és testedző

sport minden ágára kiterjed; ismeretterjesztő és mulattató cikkeket és képeket közöl a tornázás, athletika, csónakázás, úszás, velocipedezés, vívás, korcsolyázás, vitorlázás, kerékkorcsolyázás, ökölvívás, gyalogolás, birkózás, labdázás, női sport, testgyakorló játékok és sportversenyekről; nagy súlyt fektet az iskolai tornázásra, kiterjed a katonai testgyakorlatokra s kimerítő tudósításokat közöl a

testgyakorló és sport-egyletek működéséről.

Ötven egyletnek hivatalos közlönye.

A közoktatásügyi miniszter rendeletileg ajánlotta az ország összes tanintézeteinek.

A „Herkules“ előbbi évfolyamaiból még néhány teljes példány szerkesztőségünk útján megszerezhető, még pedig a következő árakon :

A „Herkules“ 1884-iki egész évfolyama bekötve	6 frt
„ „ 1885-iki „ „ „	8 „
„ „ 1886-iki félévi folyama „	4 „

Tartalom : A király a budai tornacsarnokban. — Mizeria a kolozsvári testgyakorló intézetben. Anonymustól. — A pozsonyi torna-egylet egy éve. (Vége.) Andrejczó Tivadar. — Magyar kir. honv. vívó- és torna-iskola. J. tól. — Velociped-műgyakorlatok. — A vívás és tornázás a magy. kir. honvédségnél. — Torna óra-rend. — Különfélék.